

FACULTEIT
RECHTSGELEERDHEID

De verjaring van de strafvordering: een noodzakelijk instrument?

Masterproef neergelegd tot het behalen van
de graad van Master in de criminologische wetenschappen
door (01008980) Van Herck Francesca

Academiejaar 2014-2015

Promotor :
Prof. Dr. Traest Philip

Commissaris :
Gombeer Tessa

Woord vooraf

Deze masterproef kadert binnen de opleiding Master in de Criminologische Wetenschappen.

Vooraleer in te gaan op de materie van deze masterproef, namelijk de verjaring van de strafvordering, wil ik eerst een dankwoord uitbrengen.

Eerst en vooral wil ik mijn promotor, Prof. Dr. Traest Philip, bedanken voor de begeleiding bij mijn masterproef.

Prof. Dr. Traest Philip beantwoordde steeds mijn vragen en liet mij zelfstandig werken. Hij had ook veel begrip voor mijn situatie als werkstudent.

Daarnaast wens ik alle personen te bedanken die meegewerkt hebben aan het interview.

In het bijzonder Van den Bossche Daniel (Onderzoeksrechter), Van Damme Frank (Onderzoeksrechter), XXX (Correctionele rechter), Van Mol Anthony (Correctionele rechter), XXX (Correctionele rechter), Segaert-Vanden Bussche Yves (1^e Substituut – Procureur des Konings), Strypsteen Luc (1^e Substituut – Procureur des Konings), Week Pascal (Substituut – Procureur des Konings), Lammens Kristof (Substituut – Procureur des Konings), Vansteenkiste Herlinde (Substituut – Procureur des Konings), XXX (Advocaat-Generaal), Bekaert Paul (Advocaat), XXX (Advocaat), de Backer Femke (Advocaat) en Gillis Thomas (Advocaat). Mede door deze mensen heb ik mij een beeld kunnen vormen van hoe de mensen in de praktijk de verjaring ervaren.

Verder wil ik uitdrukkelijk Kenis Paul (Advocaat-Generaal Hof van Beroep Gent) en Billiouw Guy (Afdelingsprocureur Brugge) bedanken die het mij mogelijk maakten dat ik specifieke cijfers op niveau van de rechtbank te verkrijgen en enkele dossiers in te kijken.

Ik wens mijn vriend Nick Cloet te bedanken voor het geduld en de vele steun zowel in het huishouden als in mijn masterproef. Hij heeft enkele interviews uitgetypt en mijn thesis nagelezen.

Ook zou ik graag mijn vaste collega en vriend Kris Welvaert willen bedanken voor het nalezen van mijn masterproef. Hij had ook veel begrip tijdens de momenten waarop ik zeer verstrooid was door de toeslaande vermoeidheid.

Uiteindelijk wens ik mijn familie en vrienden te bedanken voor de steun. Zij zorgden ervoor dat ik af en toe de wereld van verjaring kon vergeten.

Inhoudsopgave

1	Inleiding.....	1
1.1	Probleemstelling	1
1.2	Werkwijze	4
2	Strafrecht.....	7
2.1	Inleiding.....	7
2.2	Betekenis en functie.....	7
2.3	Functies en doelen van het straffen.....	11
2.4	Besluit.....	13
3	Het strafrechtssysteem in België?	15
3.1	Inleiding.....	15
3.2	Geschiedenis.....	15
3.3	Hoe wordt het strafproces in België georganiseerd?.....	18
3.4	Wie zijn de actoren in het Belgisch strafrechtssysteem?.....	20
3.5	Conclusie.....	22
4	Wat is verjaring van de strafvordering?	23
4.1	Inleiding.....	23
4.2	Verjaring van de strafvordering	23
4.2.1	Ontstaansgeschiedenis.....	23
4.2.2	Wat houdt verjaring van de strafvordering in?	27
4.2.3	Verjaringstermijnen?	29
4.2.4	Stuiting en schorsing?	32
4.2.5	Eventuele grondslagen voor de verjaring van de strafvordering en hun kritieken?	38
4.2.5.1	De grondslagen	38
4.2.5.2	Kritieken	41
4.2.6	Knelpunten of bedenkingen	44
4.2.7	Wat is de maatschappelijke relevantie van de verjaring en is deze rechtsfiguur nog nodig?	48
4.3	Zijn er alternatieven voor de verjaring?.....	49
4.3.1	De redelijke termijn	49
4.3.1.1	Wat is redelijke termijn	50
4.3.1.2	Functie.....	51
4.3.1.3	Gevolg	52
4.3.1.4	Voor- en nadelen.....	53
4.3.1.5	Bedenkingen	54
4.3.2	Mogelijke aanpassingen aan de rechtsfiguur Verjaring.....	55
4.3.2.1	Straf in abstracto.....	55
4.3.2.2	Stuiting	55
4.3.2.3	Termijnen.....	56
4.3.2.4	Instellingsverjaring.....	60
4.3.2.5	Verjaring ambtshalve laten toepassen?	62
4.3.2.6	Samenloop van misdrijven en voortgezette misdrijven	62
4.4	Link grondslagen vervolgingsverjaring en de functies van het strafrecht?.....	63
4.5	Besluit	67
5	Wat betekent de verjaring van de strafvordering in relatie met de rechten van het slachtoffer en de verdachte?.....	75
5.1	Inleiding.....	75
5.2	Wat zijn de rechten van het slachtoffer tijdens de strafrechtprocedure?.....	75
5.3	Wat zijn de rechten van de beklaagden tijdens de strafrechtprocedure?	80
5.4	Aan welke rechten wordt al dan niet geraakt bij de verjaring van de strafvordering?	81
5.5	Besluit	82

6	Het gebruik van verjaring in common law-landen.....	84
6.1	<i>Inleiding.....</i>	84
6.2	<i>Wat zijn common law-landen?.....</i>	84
6.3	<i>Strafrechtssysteem Engeland.....</i>	87
6.3.1	Organisatie.....	87
6.3.2	Wordt verjaring van de strafvordering gebruikt?.....	88
6.4	<i>Strafrechtssysteem VS.....</i>	90
6.4.1	Organisatie.....	90
6.4.2	Wordt verjaring van de strafvordering gebruikt?.....	92
6.5	<i>Conclusie.....</i>	92
7	Wat vinden de diverse actoren binnen het strafrechtssysteem van dit recht?	94
7.1	<i>Inleiding.....</i>	94
7.2	<i>Resultaten van de interviews.....</i>	94
7.2.1	Hoe staan parketmagistraten ten opzichte van de verjaring van de strafvordering.....	94
7.2.2	Hoe staan rechters ten opzichte van de verjaring van de strafvordering.....	106
7.2.3	Hoe staan advocaten ten opzichte van de verjaring van de strafvordering.....	115
7.3	<i>Conclusie.....</i>	120
8	Dossierstudie	123
8.1	<i>Inleiding.....</i>	123
8.2	<i>Hoeveel dossiers worden er afgesloten wegens verjaring?.....</i>	123
8.2.1	Correctioneel parket.....	123
8.2.2	Politieparket	124
8.2.3	De Raadkamer.....	125
8.2.4	De onderzoeksrechter	125
8.2.5	De correctionele griffie.....	126
8.2.6	De politierechtbank	126
8.2.7	Het Hof van Beroep.....	127
8.3	<i>Wat zijn de oorzaken van deze verjaring?</i>	127
8.3.1	Het correctioneel parket.....	128
8.3.2	De correctionele griffie.....	128
8.3.3	De Raadkamer.....	128
8.3.4	Het politieparket.....	129
8.3.5	Onderzoeksrechters	129
8.3.6	Het Hof van Beroep.....	129
8.4	<i>Conclusie.....</i>	131
9	Besluit.....	132
10	Bibliografie.....	139
10.1	<i>Boeken.....</i>	139
10.2	<i>Tijdschriften.....</i>	142
10.3	<i>Krantenartikels.....</i>	143
10.4	<i>Statistieken.....</i>	143
10.5	<i>Wetten.....</i>	144
10.6	<i>Internet.....</i>	145
11	Bijlagen	146

1 Inleiding

Het strafrecht heeft mij altijd enorm kunnen boeien.

De afgelopen tien jaren heb ik voldoende kennis gemaakt met het strafrecht. Is het niet als student Maatschappelijke Veiligheid, dan als student in de Criminologische Wetenschappen of als inspecteur van politie bij de lokale politie Gent.

Ook in de media word je dagelijks geconfronteerd met strafrecht. Meestal betreft dit negatieve aspecten die in de schijnwerpers worden gezet, zoals de verjaring. Als een zware zaak verjaart, wordt dit breed in de media uitgesmeerd, samen met tal van kritieken.

Bijgevolg heb ik ervoor gekozen mijn masterproef te schrijven over de verjaring van de strafvordering. Ik heb mij al dikwijls de oorsprong, de bestaansreden en het nut hiervan voor onze maatschappij afgevraagd.

Dit werkstuk is relevant voor de Criminologische Wetenschappen, dit blijkt in het belang van inzicht te hebben in het ontstaan van criminaliteit, de reactie hierop en een adequate oplossing hiervoor. In dit opzicht ben ik op zoek naar de structuur en de werking van ons strafrechtssysteem bij het plegen van misdrijven en wat de gevolgen hiervan zijn voor de maatschappij. Het strafrecht is het middelpunt van de strafrechtsketen. Door een onderdeel hiervan te onderzoeken, krijgen wij een ruimer beeld en zien we zowel de sterke als minder sterke punten. Deze resultaten kunnen meegenomen worden om eventuele wijzigingen in het huidig beleid aan te brengen of om de werking te optimaliseren. Dit huzarenstuk is mede van belang om de vragen van de bevolking te kunnen beantwoorden zodat ook zij zich een beter beeld kunnen vormen inzake het strafrechtelijk gebeuren. Daar het ongekende doorbroken wordt, ontstaan er minder frustraties en wordt justitie minder kop van jut. Rekenschap afleggen is belangrijk voor het vertrouwen in justitie.

1.1 Probleemstelling

De verjaring is al meermaals een gecontesteerd item geweest in de media.¹ Begin december 2012 kon er een bende, die zich inliet met drugsdelicten en zo veel geld heeft opgestreken, niet veroordeeld worden wegens de verjaring.² Verder is er heel wat polemieks geweest rond de Veurnse onderzoeksrechter die verantwoordelijk is voor enkele verjaarde zaken waaronder

¹ Zie krantenartikels in bijlage.

² HELLEMANS, K., Kortrijkse parket nam verantwoordelijkheid in verjaarde drugszaak. *Het Laatste Nieuws*, 2012.

de fraudezaak rond de bouwfirma ABC. Ook de nakende verjaring van de feiten gepleegd door de Bende van Nijvel blijft een actueel thema.³

Heel dit gebeuren stuit op groot ongeloof bij de bevolking. Het is onbegrijpelijk dat dergelijke zaken niet veroordeeld worden, zeker indien de verdachten, feiten en bewijzen duidelijk zijn voor het gerecht. Men zou zich afvragen waarom de verjaring van de strafvordering in het leven werd geroepen. Als je dergelijke zaken hoort, denk je intuïtief dat de verjaring van de strafvordering beter zou afgeschaft worden.

Daarnaast komt er almaar meer kritiek uit de academische wereld, van advocaten en van medewerkers van het gerecht op het concept van de verjaring. Het gaat hierbij om zaken als het uithollen van het systeem, de steeds langere verjaringstermijnen, de ingewikkelde berekening van de verjaringstermijn, ...

Zo komen we tot de uiteindelijke probleemstelling die als volgt luidt: “Is de verjaring van de strafvordering een noodzakelijk instrument in het strafrechtssysteem van België?”

Vooraleer hier een antwoord op te geven, dienen eerst volgende vragen te worden beantwoord: Wat is het doel van het strafrecht en de straf? Hoe ziet het strafrechtssysteem in België er uit? Wat houdt verjaring van de strafvordering in? Waarom heeft men deze rechtsfiguur ontwikkeld? Wat zijn de knelpunten bij verjaring? Hebben wij deze rechtsfiguur nodig in de huidige maatschappij? Bestaat dergelijk rechtsfiguur in common law-landen? Verjaren er veel zaken in de praktijk? Hoe staan actoren uit het werkveld ten opzichte van de verjaring?

Het doel van het onderzoek is een kritische reflectie maken van de verjaring van de strafvordering, zodoende een duidelijk theoretisch kader te scheppen en het bestaand beleid inzake de verjaring te optimaliseren. Dit door een duidelijk overzicht te geven van het huidige werkingssysteem betreffende de verjaring van de strafvordering toegespitst op het algemeen strafrecht in België alsook alle mogelijke grondslagen van deze rechtsfiguur. Deze grondslagen worden getoetst aan kritieken. Verder leg ik een link met de rechten van zowel het slachtoffer als de verdachte. Ook wordt het systeem van België vergeleken met het rechtssysteem uit common law-landen, die de verjaring niet of maar gedeeltelijk kennen. Daarnaast wil ik kijken in welke mate de verjaring nog in de huidige maatschappij past.

³ JROSQUIN, Landuyt wil verjaring voor moorden van bendes afschaffen. *De Gazet van Antwerpen*, 2012.

Ook wil ik in de ambtelijke statistieken nagaan in hoeverre dossiers effectief worden afgesloten wegens verjaring. In de mate van het mogelijke worden de oorzaken hiervan weergegeven.

Uiteindelijk wens ik de visie van de huidige maatschappij betreffende de verjaring van de strafvordering naar voren te brengen door het bevragen van actoren uit het werkveld.⁴

Als alles wordt samengebracht, worden de echte knelpunten zichtbaar en kan er naar oplossingen worden gezocht die zowel theoretisch als praktisch bruikbaar zijn.

Op het gebied van de maatschappelijke relevantie verwijs ik naar het aanreiken van mogelijke oplossingen om het huidig beleid te optimaliseren. Dit onderzoek wordt afgesloten met conclusies die beleidsmedewerkers kunnen gebruiken als referentie bij het eventuele behouden of aanpassen van het huidig strafrechtssysteem.⁵

Onrechtstreeks hebben zowel de slachtoffers als de verdachten hier eveneens belang bij, gezien de verjaring van de strafvordering ook een grote impact heeft op hen.

Daarnaast zal dit onderzoek ook een bijdrage leveren aan de theorievorming op het vakgebied van strafrecht.⁶ Sinds het bestaan van de verjaring van de strafvordering zijn er van oudsher verschillende uiteenlopende theorieën hierover geschreven. In deze scriptie tracht ik alle mogelijke verklaringen, zowel voor als tegen de verjaring, samen te brengen. Met behulp van de bevindingen van de actoren uit het werkveld wordt er getracht een allesomvattende verklaring van het verschijnsel te geven en het wetenschappelijk kennispatrimonium te verruimen.

Finaal moet ik in staat zijn een antwoord te formuleren op de centrale onderzoeksvraag of de verjaring van de strafvordering een noodzakelijk instrument is in het Belgisch strafrechtssysteem.

Dit werkstuk heeft dus vooral een verkennend als een beschrijvend doel.

Eerst wil ik alle mogelijke informatie verzamelen vanuit verschillende invalshoeken, zoals concrete cijfers over de frequentie van de verjaring, de ervaringen van de betrokken actoren omtrent de verjaring en eventuele alternatieven voor de verjaring. Daarna wil ik de verjaring

⁴ DECORTE, T., TIEBERGHIEN, J., & PETINTSEVA, O., *Methoden van onderzoek: Ontwerp en dataverzameling*. Gent: Academia Press, 2012, pg. 36-38.

⁵ 't HART, H., BOEIJE, H. & HOX, J., *Onderzoeksmethoden*. Boom: Onderwijs, 2005, pg. 260.

⁶ DECORTE, T., TIEBERGHIEN, J., & PETINTSEVA, O., *Methoden van onderzoek: Ontwerp en dataverzameling*. Gent: Academia Press, 2012, pg. 27.

van de strafvordering zeer gedetailleerd beschrijven en bestuderen zodoende tot ruime kennis en inzicht te komen.⁷

1.2 Werkwijze

Om een antwoord te bieden op de algemene probleemstelling heb ik respectievelijk een literatuurstudie en een kwalitatief onderzoek uitgevoerd.

Eerst en vooral baseer ik mij op een literatuurstudie waarbij ik theoretische inzichten inzake de verjaring verwerf.

Daarna ga ik in de statistieken na hoe het concept van de verjaring wordt toegepast in de praktijk. Ik gebruik het jaar 2011 als voorbeeld en kijk hoeveel dossiers in dat jaar voor gans België werden afgesloten wegens verjaring. In de mate van het mogelijke ga ik ook de oorzaken van de verjaring van deze dossiers na. Hiervoor neem ik contact met FOD Justitie alsook met Dominique Debrauwere, Advocaat-Generaal te Gent en Denys Thierry, Voorzitter van de Rechtbank van eerste aanleg West-Vlaanderen.

Uiteindelijk wil ik via interviews met actoren binnen het strafrechtssysteem te weten komen hoe zij de verjaring van de strafvordering ervaren en of zij al dan niet dit systeem willen behouden.⁸

De bevraging van de actoren gebeurt via face-to-face interviews. In dit onderzoek richt ik mij enkel tot het bevragen van parketmagistraten, rechters en advocaten.

We nemen een strategische steekproeftrekking waarbij vooral aandacht wordt geschonken aan het feit dat er deskundigen worden bevraagd die in heel wat strafzaken werken of gewerkt hebben.⁹

Verder is het van belang dat er voldoende actoren binnen elke categorie worden bevraagd. Zo was het de bedoeling om telkens vijf parketmagistraten, vijf rechters en vijf advocaten te bevragen. Gezien de geringe respons bij een groot aantal advocaten heb ik, in samenspraak met mijn promotor, beslist het interview van de Advocaat-Generaal toe te voegen. Dit gesprek

⁷ DECORTE, T., & ZAITCH, D., *Kwalitatieve methoden en technieken in de criminologie*. Leuven: Acco, 2010, pg. 83-84.

⁸ DECORTE, T., TIEBERGHIEN, J., & PETINTSEVA, O., *Methoden van onderzoek: Ontwerp en dataverzameling*. Gent: Academia Press, 2012, pg. 206-209, pg. 212-213 en pg 220-221; BILLIET, J., & WAEGE, H., *Een samenleving onderzocht: Methoden van sociaal-wetenschappelijk onderzoek*. Antwerpen: De Boeck nv, 2010, p. 321-323

⁹ DECORTE, T., TIEBERGHIEN, J., & PETINTSEVA, O., *Methoden van onderzoek: Ontwerp en dataverzameling*. Gent: Academia Press, 2012, pg. 177-181.

liep volgens hetzelfde patroon zoals de andere interviews. Hierdoor werden maar 4 advocaten bevestigd. De Advocaat-Generaal behoort niet tot dezelfde doelgroep, doch dit zal het resultaat niet beïnvloeden.

Gezien de verjaring van de strafvordering een niet-regionaal gebonden concept betreft, is het minder van belang dat actoren uit verschillende arrondissementen worden bevestigd. Ik richt mij tot actoren waarbij ik makkelijk toegang hebben in die zin dat er geen grote verplaatsingstijd nodig is. Gezien ik in West-Vlaanderen woon en in Oost-Vlaanderen studeer en werk, ga ik voornamelijk actoren bevestigen uit deze twee regio's.

Om contact te maken met deze actoren ga ik te werk met een soortgelijke sneeuwbalsteekproef. Ik maak via private contacten kennis met enkele actoren. Na het interview van de eerste actoren vragen ik hen of zij geen andere actoren kennen die ik ook kan bevestigen waardoor ik in contact kom met nieuwe actoren. Daarnaast zoek ik via de balie van Gent en Brugge naar beschikbare advocaten.

Geslacht en leeftijd kunnen een verschil maken in de opvattingen over de verjaring van de strafvordering.¹⁰ Ik tracht hierin een evenwicht te vinden. Binnen iedere onderzoeksgroep bevindt er zich telkens 1 vrouw. Ook is er telkens een verschil in het aantal dienstjaren.

Het interview betreft een halfgestructureerde bevestiging waarbij de respondent volledig vrij is in zijn antwoorden. Het betreft een open interview waarbij de respondent al dan niet kan uitweiden. Daar het ons doel is om welbepaalde informatie te verkrijgen werk ik met een topic-lijst waarbij de onderwerpen aangeduid worden die zeker aan bod moeten komen tijdens het interview. Verder luister ik vooral naar wat de geïnterviewde vertelt en indien nodig vraag ik verder door. Daarna systematiseer en groepeer ik deze vrije antwoorden vooraleer deze te analyseren.¹¹

Het interview wordt mits goedkeuring van de respondent opgenomen zodat er geen kostbare informatie verloren gaat. Zo kan ik mij concentreren op wat de deskundige zegt en aantekeningen maken zonder het gesprek te storen.¹²

¹⁰ DECORTE, T., & ZAITCH, D., *Kwalitatieve methoden en technieken in de criminologie*. Leuven: Acco, 2010, pg. 102-106

¹¹ BIJLEVELD, C., *Methoden en technieken van onderzoek in de criminologie*. Den Haag: Boom Juridische uitgevers, 2005, p. 182-184; DECORTE, T., & ZAITCH, D., *Kwalitatieve methoden en technieken in de criminologie*. Leuven: Acco, 2010, pg. 207-209; BILLIET, J., & WAEGE, H., *Een samenleving onderzocht: Methoden van sociaal-wetenschappelijk onderzoek*. Antwerpen: De Boeck nv, 2010, p. 321-323.

¹² DECORTE, T., & ZAITCH, D., *Kwalitatieve methoden en technieken in de criminologie*. Leuven: Acco, 2010, pg. 227-228; BILLIET, J., & WAEGE, H., *Een samenleving onderzocht: Methoden van sociaal-wetenschappelijk onderzoek*. Antwerpen: De Boeck nv, 2010, p. 238.

Hiernavolgend verdiepen wij ons in het concept “verjaring van de strafvordering”.

Vooreerst komt het begrip strafrecht en zijn functies aan bod om daarna het strafrechtssysteem van België uit de doeken te doen. Hoofdstuk 4 geeft een uitgebreide toelichting op de rechtsfiguur “verjaring van de strafvordering”. Hoofdstuk 5 haalt kort de rechten aan die gelden binnen een strafprocedure. Vervolgens beschrijft hoofdstuk 6 de werking van het strafrechtssysteem in common-law landen. Hoofdstuk 7 en 8 behandelen het empirische stuk waarin ik de resultaten van de bevraagde actoren en de dossierstudies weergeef. Uiteindelijk sluit ik af door de theorie en de praktijk aan elkaar te koppelen en hieruit conclusies te trekken.

2 Strafrecht

2.1 Inleiding

Als we spreken over de strafvordering is het van belang te weten waaruit het strafrecht de rechtvaardigheid haalt om te bestaan en waaruit de maatschappij het recht put om misdrijven te bestraffen. Hierbij zijn de functies en de doeleinden van de straf mede van belang.¹³

In dit hoofdstuk bekijken we eerst en vooral wat de fundamenteën zijn van ons strafrecht om daarna de beoogde doelstellingen van het straffen voor te stellen.

2.2 Betekenis en functie

Inhoud

Het strafrecht omvat zowel het materieel als het formeel strafrecht.

Het materieel strafrecht omschrijft welke handelingen of onthoudingen strafbaar zijn en wat de sancties hierop zijn. Daarnaast is het materieel strafrecht eveneens verantwoordelijk voor de tijdelijke, ruimtelijke en persoonlijke toepassingsfeer van de strafwetten. Het materieel strafrecht richt zich in eerste instantie tot de burgers en toont de strafrechtelijke consequenties van delinquent gedrag. Dit geheel aan rechtsregels is terug te vinden in het Strafwetboek van 1867.

Het formeel strafrecht, bij ons beter gekend als de strafvordering of het strafprocesrecht, omvat de regels met betrekking tot de organisatie van de strafgerechten, de rechtspositie van de betrokkenen binnen het strafproces, de opsporing, de vervolging en de berechting van een verdachte met het oog op toepassing van de strafwet en de uitvoering van vonnissen. Het formeel strafrecht is verantwoordelijk voor de correcte uitvoering van het materieel strafrecht. Het formeel recht richt zich tot de werknemers binnen justitie betreffende de werkwijzen en kent hen bevoegdheden toe. De regels van het formeel strafrecht zijn terug te vinden in het Wetboek van Strafvordering van 1808.¹⁴

¹³ VAN DEN WYNGAERT, C., *Strafrecht en strafprocesrecht in hoofdlijnen. Deel 1: Strafrecht*. Antwerpen-Apeldoorn: Maklu-Uitgevers nv, 2011, pp. 15.

¹⁴ DUPONT, L., *Beginnelsen van strafrecht*. Leuven: Acco, 2004-2005, pg. 4. BRANTS, C., MEVIS, P., PRAKKEN, E., & REIJNTJES, J., *Op zoek naar grondslagen. Strafvordering 2001 ter discussie*. Den Haag: Boom Juridische uitgevers, 2003, pg. 2-3; D'HAENENS, J., *Belgisch strafprocesrecht*. Gent: Story-Scientia, 1980, pg. 3-4.

Onder het algemeen strafrecht worden de strafwetten uit het strafwetboek van 1867 gerekend met inbegrip van de aanvullende/wijzigende wetten en de complementaire wetten.

Het bijzonder strafrecht kent strafwetten die niet in het strafwetboek vervat zijn en kent een grote diversiteit. Er zijn bijzondere strafwetten die gericht zijn tot bepaalde categorieën van burgers zoals het militair strafwetboek. Er bestaan ook bijzondere strafwetten met een beperkte territoriale sfeer zoals de gemeentelijke verordeningen. Er zijn eveneens bijzondere strafwetten die specifieke materies of bepaalde deelaspecten van het maatschappelijk leven regelen zoals de drugswet of het fiscaal recht.¹⁵

De algemene beginselen van het strafwetboek zijn eveneens van toepassing op het bijzonder strafrecht tenzij anders voorgeschreven.¹⁶

Functie

Het strafrecht wil waken over de rechtsorde, de maatschappelijke orde en de rechtsgoederen en wil de burgers beschermen tegen diegene die hierop een inbreuk plegen. Het is een noodzakelijk iets.¹⁷

Een ideale maatschappij waarin iedereen inspanningen levert om het samenleven te doen slagen bestaat niet.¹⁸ Wil men chaos en willekeur voorkomen waarbij het recht van de sterkste telt, moet een gemeenschap geordend worden waarbij de mens rechten en plichten krijgt opgelegd. Deze regels liggen op voorhand vast in de wet en zijn duidelijk zodat elk individu deze begrijpt. In deze vastgelegde regels vindt de straf zijn bestaansreden om normerend gedrag te kunnen afdwingen.¹⁹ De handhaving van deze sociale orde is sterk afhankelijk van de bestraffing.²⁰

Het doel van het strafrecht is dus de mensen weerhouden van het verstoren van de openbare orde door bedreiging met leed. Het is moeilijk die verstoring rechtstreeks te beletten, waardoor men hoopt op het afschrikken van mensen om deviant gedrag te plegen door middel van dreiging met straf.²¹

¹⁵ DUPONT, L., *Beginnelsen van strafrecht*. Leuven: Acco, 2004-2005, pg. 20-21.

¹⁶ DUPONT, L., *Beginnelsen van strafrecht*. Leuven: Acco, 2004-2005, pg. 23.

¹⁷ LANGEMEIJER, G., *Strafrecht of -onrecht?* Deventer: Kluwer, 1975, p.48. DUPONT, L., *Beginnelsen van strafrecht*. Leuven: Acco, 2004-2005, pg.5

¹⁸ BEKAERT, H., *Handboek voor studie en praktijk van het Belgisch strafrecht*. Brussel-Antwerpen: Universitaire Publicaties Brussel & Uitgeverij Ontwikkeling Antwerpen, 1965, p. 9-11.

¹⁹ VAN STEENBRUGGE, W., *Straffen op mensenmaat*. Antwerpen: Luster, 2012, pg. 13-15.

²⁰ HAZEWINCKEL-SURINGA, D., *Inleiding tot de studie van het Nederlandse strafrecht*. Alphen aan den Rijn: Tjeenk Willink, 1981, pg. 11.

²¹ LANGEMEIJER, G., *Strafrecht of -onrecht?* Deventer: Kluwer, 1975, p.2.

Het strafrecht heeft zowel een instrumentele dimensie als een rechtsbeschermende dimensie. Enerzijds wordt het strafrecht gebruikt om normconform gedrag af te dwingen. Anderzijds werd het strafrecht in het leven geroepen om de vergeldingsbehoeftes van de slachtoffers en het excessief overheidsgeweld in te tomen.²²

De strafvordering kan dus worden gezien als een compromis tussen het maatschappelijk en het individueel belang.²³ Enerzijds gaat het om daders opsporen, vervolgen en bestraffen en dit met een zekere snelheid met als doel de waarheid te ontdekken. Anderzijds mogen wij bepaalde waarden niet uit het oog verliezen zoals het vermoeden van onschuld, het recht op vertrouwelijkheid, het recht op privacy en de onschendbaarheid van de woning, het recht op vrijheid en lichamelijke integriteit,...²⁴

De toepassing van de strafprocedure houdt in dat er inbreuken worden gepleegd op de individuele rechten van een rechtsonderhorige die ervan verdacht wordt een misdrijf te hebben gepleegd. Belangrijk is dat er geen willekeur, geen ongecontroleerde en geen ongeoorloofde inmenging bestaat. Strafprocesrecht heeft een beschermende functie die bestaat uit het vermijden van ongerechtvaardigd strafrechtelijke overheidsingrijpen. Dit door het beletten van bestraffing van onschuldigen en het verzekeren van een overheidsoptreden dat beantwoordt aan de normen van een behoorlijke procesvoering. Het doel heiligt de middelen niet en wij dienen de individuele mensenrechten te respecteren.²⁵

Het strafrecht is verantwoordelijk voor een legitiem punitief optreden vanwege de overheid.

Het strafrecht kent een autonomie waarbij de overheid punitief mag ingrijpen om de waarden die aan de democratische rechtsstaat ten grondslag liggen te vrijwaren. Het mag enkel een ultimum remedium zijn waarbij het recht pas tussenkomt indien nodig. Indien dit niet gebeurt, geraakt het strafrechtelijke apparaat achterop, zitten ze vast en verliest men een deel van zijn beschermende functie.²⁶

²² DUPONT, L., *Beginselen van strafrecht*. Leuven: Acco, 2004-2005, pg. 2-3.

²³ VERSTRAETEN, R., *Handboek strafvordering*. Antwerpen-Apeldoorn: Maklu, 2007, p. 37.

²⁴ BOSLY, H., VANDERMEERSCH, D. & BEERNAERT, M., *Droit de la procédure pénale*. Brugge: La Chartre, 2008, pg. 10. VERSTRAETEN, R., *Handboek strafvordering*. Antwerpen-Apeldoorn: Maklu, 2007, p. 37.

²⁵ BOSLY, H., VANDERMEERSCH, D. & BEERNAERT, M., *Droit de la procédure pénale*. Brugge: La Chartre, 2008, pg. 10. VERSTRAETEN, R., *Handboek strafvordering*. Antwerpen-Apeldoorn: Maklu, 2007, p. 37.

²⁶ GUTWIRTH, S., & DE HERT, P., Een theoretische onderbouw voor een legitiem strafproces. Reflecties over procesculturen, de doelstellingen van de straf, de plaats van het strafrecht en de rol van slachtoffers. *Delikt en Delinkwent*, 31, 2001, pg. 1048-1087. BRANTS, C., MEVIS, P., PRAKKEN, E., & REIJNTJES, J., *Op zoek naar grondslagen. Strafvordering 2001 ter discussie*. Den Haag: Boom Juridische uitgevers, 2003, pg. 4-6.

Belangrijk hierbij is het legaliteitsbeginsel waarbij alle misdrijven duidelijk in de wet worden omschreven zodat geacht wordt dat iedereen weet wat strafbaar is. Enkel misdrijven die bij wet worden genoemd zijn strafbaar. Verder kan er geen straf worden toegepast dan krachtens de wet. Daarnaast dient een individu te weten wat een straf inhoudt waardoor men zal geneigd zijn tot normconform gedrag. Belangrijk is dat de voordelen van een misdrijf de nadelen van de straf niet mogen overtreffen zodat men ervan wordt weerhouden criminaliteit te plegen. Deze regels zorgen voor een beperkte macht van de overheid en biedt de burger rechtsbescherming tegen rechterlijke willekeur. Verder wordt dit gebruikt als instrument tegen bestrijding van criminaliteit en biedt dit een rechtsgrond van repressieve actie tegen burgers die zich niet aan de regels houden. Hieruit haalt de overheid haar legitimiteit om te straffen.²⁷

Enkel door een evenwicht tussen de collectieve en individuele belangen te vinden behaalt het strafprocesrecht zijn uiteindelijke doelstelling met name gerechtigheid.²⁸

Kenmerken

Strafrecht is positief recht en is een geheel van rechtsregels voorgeschreven door het staatsgezag die gelden op een bepaald ogenblik in een bepaald gebied.²⁹

Het strafrecht behoort tot het publiek recht gezien deze de betrekkingen tussen individuen en de gemeenschap regelt. Dit komt duidelijk tot uiting binnen het strafproces waar de vervolgende partij steeds het openbaar ministerie is, dat als een overheidsorgaan voor de rechtsstatelijke gemeenschap optreedt. Ook de strafrechtelijke sancties worden uitgevoerd door het openbaar ministerie. Wanneer een misdrijf een particulier belang schaadt, kan deze benadeelde particulier zich wel burgerlijke partij stellen met het oog op een schadevergoeding, maar de verhouding tussen de particulier en de dader blijft privaatrechtelijk.³⁰

²⁷ GROENHUIJSEN, M.S., *Straf en wet: beschouwingen over de betekenis van het legaliteitsbeginsel in het hedendaagse strafrecht tegen de achtergrond van actuele legitimatieproblemen*. Arnhem: Gouda Quint, 1987, pg. 26-30. VAN STEENBRUGGE, W., *Straffen op mensenmaat*. Antwerpen: Luster, 2012, pg. 13-15. COLETTE-BASECQZ, N., & BLAISE, N., *Manuel de droit Pénal Général*. Louvan-La-Neuve: Anthemis, 2010, pg. 15.

²⁸ D'HAENENS, J., *Belgisch strafprocesrecht*. Gent: Story-Scientia, 1980, pg. 5,7.

²⁹ DUPONT, L., *Beginnelsen van strafrecht*. Leuven: Acco, 2004-2005, pg. 16-17

³⁰ BEKAERT, H., *Handboek voor studie en praktijk van het Belgisch strafrecht*. Brussel-Antwerpen: Universitaire Publicaties Brussel & Uitgeverij Ontwikkeling Antwerpen, 1965 p. 9. DUPONT, L., *Beginnelsen van strafrecht*. Leuven: Acco, 2004-2005, pg. 15.

Strafrecht is dwingend recht waaraan geen afbreuk mag worden gedaan. Strafwetten zijn van openbare orde.³¹

2.3 Functies en doelen van het straffen

Onder straf kunnen we het volgende begrijpen: “*bejegening van hen die de wet hebben overtreden, waarvan wij aannemen dat dit leed voor hen betekent en dat zij juist wegens dat leed de passende reactie op die wetsovertreding is*”.³² Straf wordt gezien als een leed dat door de wet wordt bepaald en wordt opgelegd door de rechterlijke macht.³³

Het straffen kent een hele resem aan doelstellingen waaronder vergelding, verzoening, herstel van de schade, algemene preventie, bijzondere preventie en de resocialiserende werking.

De vergeldingsdrang is een verschijnsel dat iedereen kent. Het opleggen van enig leed na het plegen van een misdrijf drukt onze verontwaardiging uit ten opzichte van dit misdrijf. Zo kent de vergelding een generale preventieve functie.³⁴ Hierbij kan de straf als surrogaatvergoeding worden gezien voor het onrecht dat werd veroorzaakt door het misdrijf.³⁵

Door enige bestraffing kan het onrecht of de schade worden hersteld waarbij rechtvaardigheid is geschied.³⁶ Hier is dan sprake van conflictoplossing, verzoening of herstel van de schade tussen verdachte en maatschappij en tussen verdachte en slachtoffer.³⁷ Deze begrippen mogen niet in de strikte zin begrepen worden. De schade die door het misdrijf wordt berokkend dient zoveel als mogelijk hersteld te worden doch kan het teweeggebrachte kwaad niet helemaal ongedaan worden gemaakt.³⁸ Belangrijk hierbij is dat het slachtoffer betrokken wordt bij de vervolging en niet het gevoel hebben dat ze in de steek gelaten worden.

³¹ DUPONT, L., *Beginnelen van strafrecht*. Leuven: Acco, 2004-2005, pg. 16.

³² LANGEMEIJER, G., *Strafrecht of -onrecht?* Deventer: Kluwer, 1975, p.4.

³³ VANHOUDT, C. & CALEWAERT, W., *Belgisch Strafrecht*. Gent: Story-Scientia, 1976, pg. 829.

³⁴ LANGEMEIJER, G., *Strafrecht of -onrecht?* Deventer: Kluwer, 1975, p.6-7.

³⁵ VAN DEN WYNGAERT, C., *Strafrecht en strafprocesrecht in hoofdlijnen. Deel 1: Strafrecht*. Antwerpen-Apeldoorn: Maklu-Uitgevers nv, 2011, pg. 15

³⁶ VAN DEN WYNGAERT, C., *Strafrecht en strafprocesrecht in hoofdlijnen. Deel 1: Strafrecht*. Antwerpen-Apeldoorn: Maklu-Uitgevers nv, 2011, pg. 15.

³⁷ LANGEMEIJER, G., *Strafrecht of -onrecht?* Deventer: Kluwer, 1975, p.13-14.

³⁸ LANGEMEIJER, G., *Strafrecht of -onrecht?* Deventer: Kluwer, 1975, p.2.

Dit maakt eveneens particuliere wraak overbodig. Indien slachtoffers het gevoel hebben dat er niets ondernomen wordt ten opzichte van het misdrijf of de verdachte, kunnen zij de behoefte voelen om wraak te nemen.³⁹

De algemene preventie komt tot uiting als een voorbeeldfunctie waarbij de straf en de kennis dat deze straf, bij ontdekking van een misdrijf, wordt uitgevoerd een afschrikkende werking heeft ten opzichte van potentiële daders. Deze wetenschap wordt al van kinds af meegegeven waardoor de gedachte om een misdrijf te plegen een negatief accent krijgt. We kunnen dan ook spreken van een preventieve normversterking.⁴⁰

Met de bijzondere preventie doelt men op het afschrikken van de dader door middel van een straf waardoor de dader schrik heeft om nieuwe feiten te plegen.⁴¹ Deze afschrikking komt door de negatieve ervaring van de straf en de reactie van de medemens die het misdrijf zo afkeuren daar zij enkel kunnen berusten mits leedoplegging.⁴²

Daarnaast wil men dat de dader terug aangepast wordt zodat er een sociale re-integratie plaatsvindt. Dit betreft de resocialiserende functie van de straf.⁴³ Dit helpt ook het risico op recidive te beperken.⁴⁴

Een ernstig delict kan angst inboezemen bij de burger. De wetenschap dat dit ernstig delict wordt aangepakt kan die angst enigszins verminderen.⁴⁵

Om deze doelstellingen te realiseren dient een straf goed onderbouwd en gemotiveerd te zijn alsook proportioneel zodat zowel het slachtoffer als de verdachte het nut van de straf kent en begrijpt. Enerzijds kan dit het slachtoffer enorm helpen bij de verwerking, anderzijds zal de

³⁹ LANGEMEIJER, G., *Strafrecht of -onrecht?* Deventer: Kluwer, 1975, p.13-14.

⁴⁰ VAN DEN WYNGAERT, C., *Strafrecht en strafprocesrecht in hoofdlijnen. Deel 1: Strafrecht.* Antwerpen-Apeldoorn: Maklu-Uitgevers nv, 2011, pg. 16. LANGEMEIJER, G., *Strafrecht of -onrecht?* Deventer: Kluwer, 1975, p.13-14.

⁴¹ VAN DEN WYNGAERT, C., *Strafrecht en strafprocesrecht in hoofdlijnen. Deel 1: Strafrecht.* Antwerpen-Apeldoorn: Maklu-Uitgevers nv, 2011, pg. 16.

⁴² LANGEMEIJER, G., *Strafrecht of -onrecht?* Deventer: Kluwer, 1975, p. 14-15.

⁴³ VAN DEN WYNGAERT, C., *Strafrecht en strafprocesrecht in hoofdlijnen. Deel 1: Strafrecht.* Antwerpen-Apeldoorn: Maklu-Uitgevers nv, 2011, pg. 16.

⁴⁴ COLETTE-BASECQZ, N., & BLAISE, N., *Manuel de droit Pénal Général.* Louvan-La-Neuve: Anthemis, 2010, pg. 14.

⁴⁵ LANGEMEIJER, G., *Strafrecht of -onrecht?* Deventer: Kluwer, 1975, p.13-14.

impact op de verdachte ook groter zijn waardoor de straf zijn effect niet mist. Bovendien dient een straf zo snel mogelijk op het misdrijf te volgen.⁴⁶

2.4 Besluit

Het strafrecht beschermt twee grote belangen. Enerzijds het beschermen van de belangen van de maatschappij die een snelle en eerlijke bestraffing van misdrijven wenst. Anderzijds het beschermen van de belangen van de verdachte en zijn rechten van verdediging.⁴⁷

Het strafrecht is een noodzakelijk kwaad en wordt gerechtvaardigd door de noodzaak aan een geordende maatschappij. De straf dient enkel te worden gebruikt om een groter kwaad uit te sluiten. De straf heeft dus vooral een preventieve werking.⁴⁸

De burger staat een deel van zijn vrijheid af zodat de overheid beperkte macht krijgt om de veiligheid binnen de samenleving te garanderen.

De straf dient nuttig te zijn voor de samenleving en vindt zijn rechtvaardiging in de verschillende doelstellingen.

Vergelding is één van die doelstellingen. Ik kan ik mij enigszins in deze doelstelling vinden voor wat betreft het afkeuren en het tonen aan de burger dat de overheid reageert bij het plegen van misdrijven. Dit voorkomt particuliere wraak. Maar vergelding mag niet de enige doelstelling zijn anders lijkt het op wraak komende vanuit de overheid.

De voornaamste doelstelling volgens mij is de afschrikking en ontrading van mensen die de neiging hebben om misdrijven te plegen. Deze afschrikking vindt zijn oorsprong in de angst voor de nadelen die een straf met zich meebrengt. Natuurlijk is het cruciaal dat de regels gekend zijn bij de burger en dat de straf ook uitgevoerd wordt. Anders worden de regels inhoudsloos en wordt het bestraffingssysteem onderuit gehaald.

Nog een belangrijke doelstelling betreft het tegengaan van herval. Hierbij is het van belang dat een straf wordt aangepast aan het individu. De bedoeling is om het individu te verbeteren.⁴⁹

⁴⁶ VAN STEENBRUGGE, W., *Straffen op mensenmaat*. Antwerpen: Luster, 2012, pg. 74-82.

⁴⁷ HAUS, J., *Principes généraux de droit pénal belge*. Gent: Hoste, 1869, pg. 6.

⁴⁸ VAN STEENBRUGGE, W., *Straffen op mensenmaat*. Antwerpen: Luster, 2012, pg. 74-82. BOUTELIER, H., *De veiligheidsutopie: hedendaags onbehagen en verlangen rond misdaad en straf*. Den Haag: Boom Juridische Uitgevers, 2002, pg. 115.

⁴⁹ VAN STEENBRUGGE, W., *Straffen op mensenmaat*. Antwerpen: Luster, 2012, pg. 74-82.

Om deze doelstellingen te realiseren dient een straf goed onderbouwd en gemotiveerd te zijn alsook proportioneel zodat zowel het slachtoffer als de verdachte het nut van de straf kent en begrijpt. Bovendien dient een straf zo snel mogelijk op het misdrijf te volgen.

3 Het strafrechtssysteem in België?

3.1 Inleiding

Vooraleer uit te wijden over de verjaring van de strafvordering wil ik het strafrechtssysteem van België schetsen.

Onvermijdelijk keren we eerst terug in de geschiedenis om dan tot de huidige codificaties te komen. Vervolgens kijken we naar de werking van het strafrechtssysteem en zijn actoren.

3.2 Geschiedenis

In de archaïsche stelsels bestond het strafrecht niet zoals we ze nu kennen. In deze stelsels gold het Talio-recht waarbij het principe “oog om oog, tand om tand” centraal stond. De finaliteit betrof hier de vergelding van het aangericht kwaad en de verzoening tussen de dader en het slachtoffer. Het Talio-recht had een privékarakter waarbij wraak werd genomen door het slachtoffer werd genomen zonder tussenkomst van de overheid.⁵⁰

Daarna ontstond het Romeins recht. In het Romeins strafrecht werd er een onderscheid gemaakt tussen misdrijven die een particulier belang schaadden en misdrijven tegen het staatsbelang. Bij de private misdrijven was er een recht op vergoeding. Dit werd niet als straf gezien maar als een burgerlijk gevolg.⁵¹ Het accusatoir stelsel vindt hier zijn oorsprong waarbij de benadeelde, door een publieke klacht tegen de verdachte, de zaak aanhangig maakte voor de rechter en de verdachte zich tijdens een openbare terechtzitting moest verdedigen. In dit stelsel bestond er geen voorafgaand onderzoek door gespecialiseerde instanties noch een openbare aanklager. De rechter had hier een passieve rol en beoordeelde enkel de aangeboden bewijzen. Dit stelsel had een openbaar, mondeling en tegensprekelijk karakter zodat de rechten van de verdediging gevrijwaard bleven.⁵²

In de Middeleeuwen vinden we het Oudgermaanse strafproces en het inquisitoire strafproces terug.

⁵⁰ VAN DEN WYNGAERT, C., *Strafrecht en strafprocesrecht in hoofdlijnen. Deel 1: Strafrecht*. Antwerpen-Apeldoorn: Maklu-Uitgevers nv, 2011, p. 6.

⁵¹ BEKAERT, H., *Handboek voor studie en praktijk van het Belgisch strafrecht*. Brussel-Antwerpen: Universitaire Publicaties Brussel & Uitgeverij Ontwikkeling Antwerpen, 1965 p. 12-16

⁵² VANHOUDT, C., *Strafvordering*. Gent: Story-Scientia, 1976, p. 8-11.

In het Oudgermaanse strafproces begint de overheid bemiddelend op te treden als reactie tegen het escalerend geweld ten gevolge van de privéwraaknemingen. Het doel van dit systeem was vooral om de vrede tussen het slachtoffer en de dader te herstellen. Hierbij betaalde de dader geld aan het slachtoffer ter afkoping van de wraak. Verder moest de dader een soort heffing betalen ten voordele van de vorst. Hierin kan een eerste manifestatie van het publiekrechtelijk karakter van de straf gezien worden. Hier was het de verdachte die zijn onschuld diende te bewijzen. De toegekende straffen waren nog heel wreed.⁵³

Het inquisitoire strafproces kwam op tegen de irrationele bewijsvoering in de middeleeuwen en de vervolgende partij moest het bewijs van schuld leveren.⁵⁴ Dit inquisitoir stelsel was geheim, schriftelijk en zonder tegenspraak waardoor er miskennis van de rechten van de verdediging ontstond.⁵⁵

Hier ontwikkelde een rechter zich tot iemand die een actieve rol op zich nam en zowel als openbare aanklager als rechter fungeerde. De straffen bleven weliswaar wreed en waren willekeurig daar zij niet wettelijk werden vastgelegd.⁵⁶

Door de Franse Revolutie en de val van het Ancien Régime werd er gepoogd een nieuw strafprocesrecht op te bouwen.⁵⁷

De periode van de verlichting reageerde tegen de willekeur van de rechters en de wrede straffen. Hier vindt men de oorsprong van het sociaal contract waarbij elk individu een klein deeltje van zijn persoonlijke vrijheid inlevert ten gunste van het algemeen welzijn. Alzo kon men met een zeker gerust gemoed in gemeenschapsverband leven waar de veiligheid en vrijheid gewaarborgd werd. Het stuk afgegeven vrijheid vindt men terug in de wetten die binnen de gemeenschap moet worden nageleefd. De mensen kiezen hiervoor om asociale invloeden van particuliere belangen te beperken. Een misdrijf werd gezien als een schending van het sociaal contract. Het is enkel uit de schending van dat sociaal contract dat de overheid het recht haalde om misdrijven te vervolgen en te bestraffen. Een straf is rechtvaardig indien

⁵³ VAN DEN WYNGAERT, C., *Strafrecht en strafprocesrecht in hoofdlijnen. Deel 1: Strafrecht*. Antwerpen-Apeldoorn: Maklu-Uitgevers nv, 2011, pg. 7-8.

⁵⁴ VAN DEN WYNGAERT, C., *Strafrecht en strafprocesrecht in hoofdlijnen. Deel 1: Strafrecht*. Antwerpen-Apeldoorn: Maklu-Uitgevers nv, 2011, pg. 8-10.

⁵⁵ BEKAERT, H., *Handboek voor studie en praktijk van het Belgisch strafrecht*. Brussel-Antwerpen: Universitaire Publicaties Brussel & Uitgeverij Ontwikkeling Antwerpen, 1965 p. 12-16.

⁵⁶ VAN DEN WYNGAERT, C., *Strafrecht en strafprocesrecht in hoofdlijnen. Deel 1: Strafrecht*. Antwerpen-Apeldoorn: Maklu-Uitgevers nv, 2011, pg. 8-10.

⁵⁷ VANHOUDT, C., *Strafvordering*. Gent: Story-Scientia, 1976, p. 5-7.

deze straf noodzakelijk is om het algemeen welzijn te beschermen.⁵⁸ Door dit sociaal contract maakt het strafrecht deel uit van het publiek recht waarbij een conflict ten gevolge van een gepleegd misdrijf wordt aanzien als een conflict tussen de gemeenschap en de dader.⁵⁹

Het recht op bestraffing werd gebonden aan drie belangrijke principes. Eerst en vooral het legaliteitsbeginsel waarbij de misdrijven en hun straffen reeds op voorhand in de wet zijn vastgelegd.⁶⁰ Door het louter toepassen van de wet, wordt de mens niet blootgesteld aan willekeur en wanpraktijken.⁶¹ Ten tweede is er het subsidiariteitsbeginsel dat zorgt dat de staat enkel optreedt daar waar het nodig is. Dit noemt men het ultimum remedium van het strafrecht. Uiteindelijk is er het proportionaliteitsbeginsel waarbij de straffen in verhouding dienen te staan met de ernst van het misdrijf.

Er ontstaan verschillende codificaties zoals de Code Lapeletier in 1791 waarbij het inquisitoir systeem afgeschaft werd en het gebruik van een jury werd ingevoerd. De Code Merlin in 1795 werd gekenmerkt door milde maar vaste straffen.⁶²

Onder het regime van Napoleon in 1801 werd er een commissie aangesteld die de opdracht kreeg om een strafrechtelijk wetboek te ontwerpen. Dit leidde uiteindelijk tot een nieuw Strafwetboek van 1810 en een Wetboek van strafvordering van 1808. Gezien België in die tijd door Frankrijk ingelijfd was, werden deze wetboeken ook bij ons van kracht.⁶³

Wanneer België in 1830 onafhankelijk werd, waren de Code Pénal en Code d'instruction criminelle nog steeds van kracht.⁶⁴

Niettegenstaande de Belgische Grondwet van 1831 voorziet in een herziening van de wetboeken, geldt het Wetboek van Strafvordering van 1808 nog steeds in België. Wel zijn er verschillende wijzigingen en aanvullingen door de latere Belgische wetgeving gebeurd.⁶⁵

Pas in 1967 kwam er een officiële vertaling van het Wetboek van Strafvordering tot stand.⁶⁶

⁵⁸ VAN DEN WYNGAERT, C., *Strafrecht en strafprocesrecht in hoofdlijnen. Deel 1: Strafrecht*. Antwerpen-Apeldoorn: Maklu-Uitgevers nv, 2011, pg. 11-13. MICHIELS, J., *Cesare Beccaria over misdaden en straffen*. Antwerpen/Zwolle: Kluwer/Tjeenk Willink, 1982, pg. 41-52.

⁵⁹ VAN DEN WYNGAERT, C., *Strafrecht en strafprocesrecht in hoofdlijnen. Deel 1: Strafrecht*. Antwerpen-Apeldoorn: Maklu-Uitgevers nv, 2011, pg. 544.

⁶⁰ VAN DEN WYNGAERT, C., *Strafrecht en strafprocesrecht in hoofdlijnen. Deel 1: Strafrecht*. Antwerpen-Apeldoorn: Maklu-Uitgevers nv, 2011, pg. 11-12

⁶¹ MICHIELS, J., *Cesare Beccaria over misdaden en straffen*. Antwerpen/Zwolle: Kluwer/Tjeenk Willink, 1982, pg. 41-52.

⁶² VAN DEN WYNGAERT, C., *Strafrecht en strafprocesrecht in hoofdlijnen. Deel 1: Strafrecht*. Antwerpen-Apeldoorn: Maklu-Uitgevers nv, 2011, pg. 11-12.

⁶³ VANHOUDT, C., *Strafvordering*. Gent: Story-Scientia, 1976, p. 5-7. BRAAS, A., *Précis de procédure pénale*. Brussel: Bruylant, 1950, pg. 10

⁶⁴ DUPONT, L., *Beginselen van strafrecht*. Leuven: Acco, 2004-2005, pg.8-10.

⁶⁵ VANHOUDT, C., *Strafvordering*. Gent: Story-Scientia, 1976, p. 5-7.

⁶⁶ D'HAENENS, J., *Belgisch strafprocesrecht*. Gent: Story-Scientia, 1980, pg. 16.

In 1867 ging het Belgisch strafwetboek van kracht. Dit strafwetboek is niet zozeer een totale hernieuwing van de Code Pénal van 1810 maar is juridisch gedetailleerder opgesteld, laat enige excessen verdwijnen en biedt ruime waarborgen aan de beklaagde.⁶⁷ Vanaf dan kent ons strafrecht een gemengd stelsel waarbij de fase van het opsporingsonderzoek inquisitoir is en de fase van de berechting door een vonnisgerecht accusatoir.⁶⁸

Pas in 1964 werd het strafwetboek in de Nederlandse taal opgesteld. Sindsdien volgden talrijke hervormingen elkaar op.⁶⁹

3.3 Hoe wordt het strafproces in België georganiseerd?

Het strafproces bestaat uit twee fases: het vooronderzoek en het onderzoek ten gronde.

Eerst is er het vooronderzoek waarbij de bewijslast wordt verzameld en de verdachten worden geïdentificeerd. Het vooronderzoek kan bestaan uit een opsporingsonderzoek of een gerechtelijk onderzoek. Het opsporingsonderzoek komt het meest voor. Er wordt enkel tot een gerechtelijk onderzoek overgegaan wanneer er sprake is van gebruik van dwangmaatregelen, zoals telefoontap of DNA-onderzoek.⁷⁰

Bij het onderzoek ten gronde wordt er uitspraak gedaan over de schuld van de verdachte en de straftoemeting. Dit onderzoek wordt uitgevoerd voor vonnisgerechten.⁷¹

Bij hele zware zaken berust de bewijsvraag bij een jury. Deze juryrechtspraak vindt zijn oorsprong in de Franse Revolutie waar deze vorm van volksrechtspraak in Engeland erg aansprak.⁷²

De Belgische strafprocedure heeft zowel inquisitoire als accusatoire kenmerken waarbij het vooronderzoek vooral inquisitoir en de behandeling ter terechtzitting vooral accusatoir is. Met

⁶⁷ DUPONT, L., *Beginnelsen van strafrecht*. Leuven: Acco, 2004-2005, pg.8-10. BEKAERT, H., *Handboek voor studie en praktijk van het Belgisch strafrecht*. Brussel-Antwerpen: Universitaire Publicaties Brussel & Uitgeverij Ontwikkeling Antwerpen, 1965 p. 12-16.

⁶⁸ Zie inquisitoire en accusatoire kenmerken pg. 19. VANHOUDT, C., *Strafvordering*. Gent: Story-Scientia, 1976, p. 8-11.

⁶⁹ DUPONT, L., *Beginnelsen van strafrecht*. Leuven: Acco, 2004-2005, pg.8-10. BEKAERT, H., *Handboek voor studie en praktijk van het Belgisch strafrecht*. Brussel-Antwerpen: Universitaire Publicaties Brussel & Uitgeverij Ontwikkeling Antwerpen, 1965 p. 12-16.

⁷⁰ VAN DEN WYNGAERT, C., *Strafrecht en strafprocesrecht in hoofdlijnen. Deel 1: Strafrecht*. Antwerpen-Apeldoorn: Maklu-Uitgevers nv, 2011, pg. 558-559.

⁷¹ VAN DEN WYNGAERT, C., *Strafrecht en strafprocesrecht in hoofdlijnen. Deel 1: Strafrecht*. Antwerpen-Apeldoorn: Maklu-Uitgevers nv, 2011, pg. 565-566.

⁷² BRANTS, C., MEVIS, P., PRAKKEN, E., & REIJNTJES, J., *Op zoek naar grondslagen. Strafvordering 2001 ter discussie*. Den Haag: Boom Juridische uitgevers, 2003, pg. 22

andere woorden, het vooronderzoek is geheim, schriftelijk en ontegensprekelijk en het onderzoek ter terechtzitting is openbaar, tegensprekelijk en mondeling.⁷³

Indien er voldoende aanwijzingen van schuld voorhanden zijn inzake een strafbaar feit, is het openbaar ministerie verplicht een strafvordering in te stellen.⁷⁴ Bij een vervolging stelt het openbaar ministerie een verdachte in beschuldiging en brengt deze voor de bevoegde strafinstanties.⁷⁵ Deze vordering wordt uitgeoefend tot er een rechterlijke beslissing in kracht van gewijsde is gegaan.

Niettegenstaande het openbaar ministerie de beslissingsvrijheid heeft over de gepastheid of opportuniteit van de vervolging, beschikt zij niet vrij over de strafvordering. Het openbaar ministerie heeft hierin dus geen monopolierecht. Dit houdt in dat het openbaar ministerie geen overeenkomst kan sluiten met de beschuldigde inzake de publieke vordering tenzij de wet dit voorziet.⁷⁶

Het openbaar ministerie kan aan de hand van het opportuniteitsbeginsel beslissen een zaak al dan niet te vervolgen. Deze zaak kan na verloop van tijd toch vervolgd worden indien er nieuwe bewijzen worden ontdekt.⁷⁷

Het Belgisch stelsel wordt gekenmerkt door een aantal grondprincipes.

Vooreerst heeft de overheid het recht te vervolgen. “Straffen” is een taak die enkel wordt toegekend aan de overheid gezien het schaden van normen de gehele gemeenschap aanbelangt en het privaat belang overstijgt. Het is niet gepast om straffen te laten uitspreken door burgers gezien dit tot wraak kan leiden. Het ordenen van de maatschappij en het toezien op de naleving van de wetgeving hoort dus enkel toe aan de overheid. Bij ons vertegenwoordigt het openbaar ministerie de samenleving.⁷⁸

⁷³ SIMON, J., *Strafvordering*. Brussel: Bruylant, 1949, pg. 8-9. DE CLERCK, D., *Beginnelsen van strafrecht en van strafvordering. Deel 2: strafvordering*. Leuven: Acco, 1982, pg. 4-5.

⁷⁴ VERSTRAETEN, R., *Handboek strafvordering. Antwerpen-Apeldoorn: Maklu, 2007*, p. 65.

⁷⁵ DE CLERCK, D., *Beginnelsen van strafrecht en van strafvordering. Deel 2: strafvordering*. Leuven: Acco, 1982, pg. 2.

⁷⁶ DE CLERCK, D., *Beginnelsen van strafrecht en van strafvordering. Deel 2: strafvordering*. Leuven: Acco, 1982, pg. 50.

⁷⁷ DE CLERCK, D., *Beginnelsen van strafrecht en van strafvordering. Deel 2: strafvordering*. Leuven: Acco, 1982, pg. 54-57.

⁷⁸ DE CLERCK, D., *Beginnelsen van strafrecht en van strafvordering. Deel 2: strafvordering*. Leuven: Acco, 1982, pg. 4-5. VAN STEENBRUGGE, W., *Straffen op mensenmaat*. Antwerpen: Luster, 2012, pg. 22-23.

De strafvordering naar aanleiding van een misdrijf wordt uitgeoefend tegen daders, mededaders en medeplichtigen in persoon en sinds kort ook tegen rechtspersonen.⁷⁹

Een verdachte blijft onschuldig zolang zijn schuld niet door een vonnis op een wettelijke wijze is bewezen.⁸⁰

Openbaarheid, zowel intern als extern, is noodzakelijk voor een legitiem strafrecht en de acceptatie hiervan binnen een democratische samenleving. Deze openbaarheid is nodig om het vertrouwen in de overheid en justitie te bestendigen. De wijze waarop men naar de materiële waarheid zoekt moet zichtbaar zijn.

Met interne openbaarheid doelt men op de mogelijkheid van de verdediging om het aangevoerde bewijs vanwege het openbaar ministerie te betwisten. Het is dus belangrijk dat de verdediging op de hoogte is van het bewijsmateriaal.

De externe openbaarheid dient het vertrouwen van de maatschappij in het gerechtelijk apparaat te bevestigen. Deze externe openbaarheid wordt gerealiseerd door de strafrechtspleging op de openbare zitting.⁸¹

Binnen ons strafproces blijft de materiële waarheid nog steeds het uitgangspunt voor een legitieme strafvordering. Tegenspraak is noodzakelijk om tot de waarheidsvinding te komen.⁸²

3.4 Wie zijn de actoren in het Belgisch strafrechtssysteem?

Het overtreden van de strafwet leidt tot het ontstaan van een strafvordering. Deze vordering heeft als doel het sanctioneren van een inbreuk op de maatschappelijke orde.⁸³

Gezien de samenleving de functies van het strafrecht niet kan uitvoeren is men genoodzaakt autoriteiten te organiseren die het strafrecht toepassen. Ter voorkoming van misbruik van

⁷⁹ VERSTRAETEN, R., *Handboek strafvordering. Antwerpen-Apeldoorn: Maklu, 2007*, p. 91.

⁸⁰ VANHOUDT, C., *Strafvordering*. Gent: Story-Scientia, 1976, p. 11-12. BRANTS, C., MEVIS, P., PRAKKEN, E., & REIJNTJES, J., *Op zoek naar grondslagen. Strafvordering 2001 ter discussie*. Den Haag: Boom Juridische uitgevers, 2003, pg. 19.

⁸¹ BRANTS, C., MEVIS, P., PRAKKEN, E., & REIJNTJES, J., *Op zoek naar grondslagen. Strafvordering 2001 ter discussie*. Den Haag: Boom Juridische uitgevers, 2003, pg. 13-19.

⁸² BRANTS, C., MEVIS, P., PRAKKEN, E., & REIJNTJES, J., *Op zoek naar grondslagen. Strafvordering 2001 ter discussie*. Den Haag: Boom Juridische uitgevers, 2003, pg. 20-23

⁸³ VERSTRAETEN, R., *Handboek strafvordering. Antwerpen-Apeldoorn: Maklu, 2007*, p. 45.

gezag en gerechtelijke dwalingen is er een scheiding tussen de verschillende functies binnen het strafrecht en maken verschillende actoren deel uit van de gerechtelijke inrichting.

Zo heeft de politie de taak om wettelijke strafbare feiten te ontdekken en bewijsmateriaal te verzamelen.

Het openbaar ministerie is binnen het vooronderzoek verantwoordelijk voor het opsporingsonderzoek. Het openbaar ministerie treedt op als vertegenwoordiger van de samenleving en stelt alles in het werk om een dossier voldoende op te bouwen zodoende de verdachte te laten voorkomen voor de rechtbank. Daarnaast staat het openbaar ministerie in voor de tenuitvoerlegging van de vonnissen.

Onderzoekersrechters zijn binnen het vooronderzoek verantwoordelijk voor het gerechtelijk onderzoek.

De Raadkamer en de Kamer van Inbeschuldigingstelling behoren tot de onderzoeksgerechten en vervullen ook een aantal taken binnen de strafprocedure zoals de verwijzing van de verdachte naar de correctionele rechtbank, de handhaving van de voorlopige hechtenis of een beschikking tot buitenvervolginstelling.

Uiteindelijk dienen rechters te besluiten of een verdachte al dan niet schuldig is en hiermee samenhangend veroordelen of vrijspreken. De rechtsprekende rechters buigen zich eveneens over de straftoemeting.⁸⁴

Er is een volstrekte scheiding tussen magistraten belast met vervolging en magistraten belast met rechtspreken. Het eerste wordt uitgevoerd door het openbaar ministerie en het tweede wordt uitgevoerd door rechters.

Het openbaar ministerie is een partij in de strafvordering. Het openbaar ministerie kan niet gewraakt worden en kan niet deelnemen aan de beraadslagingen van de rechters.

Een onafhankelijke en onpartijdige rechter met volledige beslissingsbevoegdheid is één van de essentiële waarborgen voor een onpartijdige moderne rechtsbedeling.⁸⁵

Ook de benadeelde partij kan initiatieven nemen om de publieke vordering in te stellen.

⁸⁴ HAUS, J., *Principes généraux de droit pénal belge*. Gent: Hoste, 1869, pg. 4-5. SIMON, J., *Strafvordering*. Brussel: Bruylant, 1949, pg. 10-11. (TULKENS F. & VAN DE KERCHOVE M. "Introduction au droit pénal". Brussel, E. Story-Scientia, 1993, pg. 357, 366) VERSTRAETEN, R., *Handboek strafvordering*. Antwerpen-Apeldoorn: Maklu, 2007, p. 37, 45.

⁸⁵ VANHOUDT, C., *Strafvordering*. Gent: Story-Scientia, 1976, p. 8-12, 77-79. BRANTS, C., MEVIS, P., PRAKKEN, E., & REIJNTJES, J., *Op zoek naar grondslagen. Strafvordering 2001 ter discussie*. Den Haag: Boom Juridische uitgevers, 2003, pg. 19

Zo kan men bij klachtmisdrijven een effectieve klacht neerleggen en vragen om een vervolging.

Daarnaast kan een slachtoffer van een wanbedrijf of misdaad de zaak rechtstreeks bij de rechter aanhangig maken door zich burgerlijke partij te stellen voor een onderzoeksrechter.

Ook kan een slachtoffer van een overtreding of wanbedrijf de zaak rechtstreeks bij de rechter aanhangig maken door een rechtstreekse dagvaarding voor het betrokken vonnisgerecht.⁸⁶

Dit werd in het leven geroepen om willekeur vanuit het openbaar ministerie bij het seponeringsbeleid tegen te gaan.⁸⁷

3.5 Conclusie

Ons strafwetboek van 1867 volgt grotendeels de Code Pénal van 1810. Het wetboek van strafvordering is nog altijd de Code d’Instruction Criminelle van 1808.

Het strafproces bestaat uit een vooronderzoek met een inquisitoir karakter en een onderzoek ten gronde met een accusatoir karakter.

Tijdens het vooronderzoek worden de misdrijven opgespoord, verdachten geïdentificeerd en bewijzen verzameld. Meestal gaat het om een opsporingsonderzoek geleid door het openbaar ministerie.

Tijdens het onderzoek ten gronde spreken de rechters zich uit over de schuld van de verdachte en de eventuele straftoemeting.

Het recht te vervolgen hoort toe aan de overheid daar het schaden van normen de hele gemeenschap aanbelangt en het privaat belang overstijgt. Het is het openbaar ministerie die de samenleving vertegenwoordigt en dus verantwoordelijk is voor de strafvordering.

Binnen een strafproces staan er verschillende belangen tegenover elkaar. Het doel is om de waarheid te ontdekken zonder de individuele grondrechten te schaden.

⁸⁶ DE CLERCK, D., *Beginnelsen van strafrecht en van strafvordering. Deel 2: strafvordering*. Leuven: Acco, 1982, pg. 52

⁸⁷ VANHOUDT, C., *Strafvordering*. Gent: Story-Scientia, 1976, p. 11-12.

4 Wat is verjaring van de strafvordering?

4.1 Inleiding

In dit werkstuk betekent verjaring van de strafvordering dat het recht om een verdachte te vervolgen vervalt door verloop van een zekere tijd.⁸⁸ Hieronder kunnen we verstaan dat de opsporing wordt gestaakt en dat de rechtspleging wordt stilgelegd.⁸⁹

Wanneer een delicate zaak dreigt te verjaren wordt dit gemediatiseerd. Die mediatisering laat op zijn beurt de publieke opinie niet onberoerd waardoor het eveneens een politiek thema wordt. Dit verklaart waarom de verjaring van de strafvordering vaak het onderwerp van kritiek is en reeds verschillende malen werd hervormd.⁹⁰

In dit hoofdstuk wordt de verjaring van de strafvordering uitgelegd.

Eerst zal ik de ontstaansgeschiedenis van dit systeem weergeven om daarna de inhoud van het systeem bloot te leggen met inbegrip van de termijnen en de berekeningen. Verder geef ik de grondslagen van dit rechtssysteem mee alsook de kritieken hierop. Nadien zal ik de knelpunten bij de verjaring bespreken en nagaan of er alternatieven zijn om de verjaring te vervangen of te optimaliseren. Ook zal ik de grondslagen van de verjaring confronteren met de functies van het strafrecht.

4.2 Verjaring van de strafvordering

4.2.1 Ontstaansgeschiedenis

De verjaring van de strafvordering kan al teruggevonden worden in het Romeins recht dat dateert van het jaar 17 of 18 voor Christus. We spreken hier over de Lex Julia de adulteriis. Dit betreft een zedelijkheids-/huwelijkswetgeving die onder het imperium van Augustus tot stand is gekomen. Het gaat om misdrijven als ontucht, echtbreuk, koppelarij of vleselijke delicten. Deze misdrijven konden niet meer worden vervolgd nadat vijf jaar verstreken was.

De oorsprong van de verjaring kan in verband worden gebracht met het “lustrum”. In het oude Rome bestond er om de vijf jaar een godsdienstige reinigingsceremonie voor de ganse bevolking. Deze ceremonie bestond uit een processie en een offerplechtigheid. Wanneer het

⁸⁸ DE CLERCK, D., *Beginnelen van strafrecht en van strafvordering. Deel 2: strafvordering*. Leuven: Acco, 1982, p. 62.

⁸⁹ VANDEPLAS, A., *De verjaring van de strafvervolgung*. Brussel: Swinnen, 1980, p. 60.

⁹⁰ VERBRUGGEN, F., & VERSTRAETEN, R., *De verjaring van de strafvordering voor rechtspractici*. Leuven: Universitaire Pers Leuven, 2005, p.13.

voor de goden volstond om na vijf jaar ongeoorloofde zaken te vergeven, kon de wereldlijke overheid geen strengere eisen stellen.⁹¹

In 286-305 werd de Lex Cornelia de falsis uitgevaardigd waarbij gold dat na verloop van 20 jaar geen vervolging meer mogelijk was voor elk delict uitgezonderd enkele kortere termijnen voor bepaalde misdrijven. Moord op verwanten, onderschuiving van een kind en geloofsafval konden niet verjaren.⁹²

In het Romeins recht begon de verjaring vanaf de dag waarop het misdrijf werd gepleegd en eindigde de dag waarop een aanklacht werd ingediend. Dus niet zoals het nu is tot de dag van de rechterlijke beslissing. Toen was er nog geen sprake van schorsing of stuiting⁹³ en liep de verjaring ononderbroken door. De rechter stelde de verjaring niet ambtshalve vast. De verdachte had het recht om al dan niet gebruik te maken van de verjaring zodat er de mogelijkheid was om vrijgesproken te worden wegens gebrek aan bewijs.⁹⁴

Na verloop van tijd wijzigden de regels wel eens, maar de grote lijnen van het Romeins recht bleven van kracht, ook in het oude Franse recht.⁹⁵

Tijdens de Franse Revolutie had men aandacht voor een goede strafrechtsbedeling en de rechten van de verdediging waardoor de verjaring wettelijk werd geregeld. Hierbij sprak men over een verjaringstermijn van 3 jaar bij misdaden. Er wordt aangenomen dat deze regeling ook van toepassing was voor wanbedrijven en overtredingen.

Men baseerde zich op het feit dat het niet meer nodig was het slechte voorbeeld te bestraffen wanneer een feit door verloop van tijd in de vergetelheid raakte. Verder kon de verdachte zijn leven ook al gebeterd hebben.

Deze relatieve korte termijn nam pas aanvang nadat de feiten rechtsgeldig werden vastgesteld. Daarnaast kon de termijn verlengd worden tot zes jaar door middel van stuiting. De regeling

⁹¹ VAN DORST, A., *De verjaring van het recht tot strafvordering*. Arnhem: Gouda Quint BV, 1985, p. 4-5. (VAN HIPPEL R., "Deutsches Strafrecht, Erster Band, Allgemeine Grundlagen". Berlijn, 1925, pg. 76)

⁹² VAN DORST, A., *De verjaring van het recht tot strafvordering*. Arnhem: Gouda Quint BV, 1985, p. 7 (VAN HIPPEL R., "Deutsches Strafrecht, Erster Band, Allgemeine Grundlagen". Berlijn, 1925, pg. 76) (BRUN DE VILLERET E., "Traité theorique et pratique... pg. 8-9)

⁹³ Zie stuiting en schorsing pg. 31

⁹⁴ VAN DORST, A., *De verjaring van het recht tot strafvordering*. Arnhem: Gouda Quint BV, 1985, p. 7-8. (BRUN DE VILLERET E., "Traité theorique et pratique... pg. 10-11)

⁹⁵ VAN DORST, A., *De verjaring van het recht tot strafvordering*. Arnhem: Gouda Quint BV, 1985, p. 8-15.

inzake de stuiting werd ingevoerd om de beperkte mogelijkheden tot verlenging van de verjaringstermijn tegen te gaan.

Dit betrof een algemene verjaringstermijn daar nog geen onderscheid werd gemaakt naargelang de zwaarte van de feiten. Naast de algemene verjaringstermijn ontstonden ook kortere verjaringstermijnen voor bijzondere misdrijven.⁹⁶

Pas in de Code d'Instruction Criminelle van 1808 werden er verschillende verjaringstermijnen teruggevonden naar gelang de zwaarte van het misdrijf. Dit werd ondersteund door de driedelige indeling van de misdrijven. Dit betrof 10 jaar voor een misdaad, 3 jaar voor een wanbedrijf en 1 jaar voor een overtreding.

Vanaf 1808 begon de verjaring opnieuw te lopen vanaf het tijdstip waarop het feit werd gepleegd.

In 1808 was er nog geen sprake van onverjaarbare misdrijven.

In de Code d'Instruction Criminelle van 1808 bleef de stuiting bestaan. Deze stuiting werkte in rem⁹⁷ en was enkel van toepassing op misdaden en wanbedrijven. Vanaf 1878 werd dit onderscheid afgeschaft en kon stuiting ook worden toegepast op de overtredingen.

De Code d'Instruction Criminelle van 1808 spreekt niet over de schorsing. Ondanks de aanwezigheid van heel wat tegenstanders, werd de schorsing sinds 1830 herhaaldelijk aangenomen in strafzaken met betrekking tot wanbedrijven en overtredingen. Sinds de Voorafgaande Titel van het Wetboek van Strafvordering (V.T.Sv.) werd de schorsing wettelijk geregeld.

De regels inzake de verjaring was ook van toepassing op de bijzondere wetgeving tenzij anders werd bepaald.⁹⁸

In 1878 werd de Voorafgaande Titel aan het Wetboek van Strafvordering toegevoegd die verantwoordelijk is voor de wettelijke regeling van de verjaring.⁹⁹

Door de invoering van de Voorafgaande Titel in 1878 veranderde de verjaringstermijn voor overtredingen van 1 jaar naar 6 maanden.

⁹⁶ MEESE, J., *De duur van het strafproces: onderzoek naar de termijn waarbinnen een strafprocedure moet of mag worden afgehandeld*. Gent: Larcier, 2006, pg. 13-14, 16. VAN DORST, A., *De verjaring van het recht tot strafvordering*. Arnhem: Gouda Quint BV, 1985, p. 16, 18-19.

⁹⁷ Dit betekent dat de stuiting van toepassing is op het feit en dus geldt voor al diegene die hebben deelgenomen aan hetzelfde misdrijf.

⁹⁸ MEESE, J., *De duur van het strafproces: onderzoek naar de termijn waarbinnen een strafprocedure moet of mag worden afgehandeld*. Gent: Larcier, 2006, pg. 19-21.

⁹⁹ MEESE, J., *De duur van het strafproces: onderzoek naar de termijn waarbinnen een strafprocedure moet of mag worden afgehandeld*. Gent: Larcier, 2006, pg. 67.

In 1961 werd de verjaringstermijn voor gecontraventionaliseerde wanbedrijven verlengd van 6 maanden naar 1 jaar.¹⁰⁰

Art. 25 van de programmawet van 24 december 1993 wijzigt art. 21 van de Voorafgaande Titel van het Wetboek van Stafvordering waarbij de verjaringstermijn voor wanbedrijven verlengd werd van 3 jaar naar 5 jaar.¹⁰¹

Ook bij zedenmisdrijven werden de termijnen reeds verschillende malen gewijzigd. Door de wet van 13 april 1995 werd de aanvang van de verjaring bij seksuele misdrijven ten aanzien van minderjarigen uitgesteld tot het slachtoffer de leeftijd van 18 jaar bereikt heeft. Met de wet van 28 november 2000 betreffende de strafrechtelijke bescherming van minderjarigen werden de straffen op zedenfeiten ten aanzien van minderjarigen aanzienlijk verzwaaard. De meeste van deze misdrijven zijn een misdaad geworden en verjaarden pas na 10 jaar in plaats van 5 jaar. Daarbij blijft de verjaringstermijn bepaald voor de misdaad gelden in geval van correctionalisering van deze misdaad. Sinds de wet van 30 november 2011 bedraagt de verjaringstermijn bij zedenmisdrijven gepleegd op minderjarigen 15 jaar.¹⁰²

In 1998 werd de Securitaswet van toepassing waarbij de inleiding van een zaak voor het vonnisgerecht als een schorsingsgrond werd ingevoerd.¹⁰³

Vervolgens kwam de Wet van 16 juli 2002 ter voorkoming van de verjaring van het dossier “Bende van Nijvel”. Hierdoor kennen niet-correctionaliseerbare misdaden een verjaringstermijn van vijftien jaar.

Deze wet was ook verantwoordelijk voor het afschaffen van de Securitaswet. Door het afschaffen van de Securitaswet dreigden vele strafzaken te verjaren. Men heeft dit opgelost

¹⁰⁰ MEESE, J., *De duur van het strafproces: onderzoek naar de termijn waarbinnen een strafprocedure moet of mag worden afgehandeld*. Gent: Larcier, 2006, pg. 19.

¹⁰¹ (TOURNICOURT R., “De verlenging van de verjaringstermijn voor wanbedrijven. Niets meer dan symptoombestrijding.” In: Vlaams Jurist Vandaag, 1994, pg. 2)

¹⁰² MEESE, J., *De duur van het strafproces: onderzoek naar de termijn waarbinnen een strafprocedure moet of mag worden afgehandeld*. Gent: Larcier, 2006, pg. 61-64. (*Federale overheidsdienst Justitie, Wet tot wijziging van de wetgeving wat de verbetering van de aanpak van seksueel misbruik en feiten van pedofilie binnen een gezagsrelatie betreft, 30 november 2011, Hoofdstuk 2: De verlenging van de verjaringstermijn tot vijftien jaar, art. 2*)

¹⁰³ MEESE, J., *De duur van het strafproces: onderzoek naar de termijn waarbinnen een strafprocedure moet of mag worden afgehandeld*. Gent: Larcier, 2006, pg. 61-64.

door het invoeren van de Programmawet van 5 augustus 2003 waarin werd bepaald dat de wet van 16 juli 2002 enkel van toepassing is op misdrijven gepleegd na 1 september 2003.¹⁰⁴

In de wet van 16 juli 2002 werd ook de verwijzing tot beslissing van een prejudicieel geschil en schorsing wegens laster uit art. 24 van de V.T.Sv. weggelaten. Beide schorsingsgronden blijven evenwel bestaan maar vallen onder de algemene regel van het wettelijk beletsel.¹⁰⁵

De verjaringsregeling in België werd al meermaals gewijzigd. Deze wijzigingen hebben de tendens om het intreden van de verjaring te bemoeilijken.¹⁰⁶

4.2.2 Wat houdt verjaring van de strafvordering in?

Na het verstrijken van een bepaalde termijn vervalt de strafvordering.¹⁰⁷ De strafvordering kan dus slechts gedurende een zekere tijd worden uitgeoefend.¹⁰⁸

Zowel de opsporing, vervolging als berechting dienen binnen deze periode afgehandeld te worden. Indien dit niet gebeurt kan er geen uitsluitsel gegeven worden inzake de gegrondheid van de tenlastelegging.¹⁰⁹

De strafvordering dient niet alleen op tijd te worden ingesteld, er moet ook tijdig een vonnis zijn. Om een zaak niet te laten verjaren, is het noodzakelijk dat de einduitspraak van de rechter ten gronde uitgesproken wordt binnen de verjaringstermijn. Het is niet noodzakelijk dat deze veroordeling kracht van gewijsde¹¹⁰ heeft gekregen voor het einde van de verjaringstermijn.¹¹¹

¹⁰⁴ (Federale overheidsdienst Justitie, Wet 16/07/2002, Wet tot wijziging van verschillende bepalingen teneinde inzonderheid de verjaringstermijnen voor de niet-correctionaliseerbare misdaden te verlengen, Hoofdstuk 2: Bepalingen tot wijziging van de wet van 17 april 1878 houdende de Voorafgaande Titel van het Wetboek van strafvordering, art. 2) VERMEEREN, J., De verjaring van de strafvordering. *Jura Falconis*, jg.42 (1), 2005-2006, p. 56-57.

¹⁰⁵ VERSTRAETEN, R., & HELSEN, P., De wet van 16 juli 2002 betreffende de verjaring van de strafvordering: verjaring van talrijke misdrijven op 1 september 2003. *Tijdschrift voor strafrecht*, 2003, pg. 62.

¹⁰⁶ MEESE, J., *De duur van het strafproces: onderzoek naar de termijn waarbinnen een strafprocedure moet of mag worden afgehandeld*. Gent: Larcier, 2006, pg. 61.

¹⁰⁷ KOOPMANN, M., *Bevrijdende verjaring*. Deventer: Kluwer, 2010, pg. 1.

¹⁰⁸ VERSTRAETEN R., *Handboek strafvordering*. Antwerpen-Apeldoorn, Maklu, 2007, p. 128-137.

¹⁰⁹ VAN DEN WYNGAERT, C., & DE SMET, B., De verjaring van de strafvordering in België: een onoverbrugbare hindernis voor de berechting van complexe zaken? *Rechtskundig weekblad*, nr. 6, 1997, pg. 169.

¹¹⁰ Dit betekent dat een zaak niet meer vatbaar is voor enig rechtsmiddel zoals hoger beroep, verzet of cassatie en de uitspraak dus definitief is.

¹¹¹ VERBRUGGEN, F., & VERSTRAETEN, R., *De verjaring van de strafvordering voor rechtspractici*. Leuven: Universitaire Pers Leuven, 2005, p.20. DECLERCQ, R., *Beginselen van strafrechtspleging*. Mechelen: Kluwer, 2003, pg. 128-129

De laatste dag van de verjaringstermijn moet geheel verstreken zijn om de verjaring te laten intreden.¹¹²

De verjaring van de strafvordering beschermt het openbaar belang, de rechtszekerheid en de bewijsgegevens.¹¹³

Het beschermen van het openbaar belang steunt op het feit dat eens een zekere periode verstreken is, het niet wenselijk is om de herinnering aan de vroegere verstoring terug op te wekken. Verder is het moeilijker bewijzen aan te tonen naarmate de tijd verstrijkt en komt de rechtszekerheid in het gedrang.¹¹⁴

Doordat de verjaring het openbaar belang dient, is zij van openbare orde. De strafvordering is steeds aan verjaring onderhevig waardoor deze verjaring ambtshalve wordt toegepast door een rechter.¹¹⁵ Dit wil zeggen dat de strafrechter telkens zal nagaan of de verjaring al dan niet is ingetreden. Zelfs indien een beklaagde de vrijspraak wil horen dient de verjaring uitgesproken te worden. Een beklaagde kan de verjaring niet verzaken. Deze controle dient in elke stand van het geding¹¹⁶ te gebeuren.¹¹⁷

Nadat de strafvordering is vervallen wegens verjaring mag een rechter niet meer veroordelen of vrijspreken. De strafrechter kan enkel vaststellen dat de verjaring is ingetreden en vervolgens vervalt de vervolging.¹¹⁸

Een verjaringswet betreft een procedurewet. Hierdoor zijn nieuwe verjaringswetten onmiddellijk van toepassing op strafvorderingen die nog niet verjaard zijn.¹¹⁹

Dus wanneer de verjaring is ingetreden, kan dit niet meer ongedaan gemaakt worden door een nieuwe wet. Een nieuwe wet die de termijnen verkort of verlengt is enkel van toepassing op de zaken die nog niet zijn verjaard.¹²⁰

¹¹² VANDEPLAS, A., *De verjaring van de strafvervolgung*. Brussel: Swinnen, 1980, p.65.

¹¹³ VAN DEN WYNGAERT, C., *Strafrecht en strafprocesrecht in hoofdlijnen. Deel 1: Strafrecht*. Antwerpen-Apeldoorn: Maklu-Uitgevers nv, 2011, pg. 687-689.

¹¹⁴ VAN DEN WYNGAERT, C., *Strafrecht en strafprocesrecht in hoofdlijnen. Deel 1: Strafrecht*. Antwerpen-Apeldoorn: Maklu-Uitgevers nv, 2011, pg. 792-799.

¹¹⁵ VANDEPLAS, A., *De verjaring van de strafvervolgung*. Brussel: Swinnen, 1980, p. 61. DE CLERCK, D., *Beginnelen van strafrecht en van strafvordering. Deel 2: strafvordering*. Leuven: Acco, 1982, p. 62

¹¹⁶ Dit betekent dat de verjaring in iedere fase van de strafprocedure moet worden gecontroleerd en dus om het even wanneer in de strafprocedure kan voorvallen.

¹¹⁷ VERBRUGGEN, F., & VERSTRAETEN, R., *De verjaring van de strafvordering voor rechtspractici*. Leuven: Universitaire Pers Leuven, 2005, p.19.

¹¹⁸ VANDEPLAS, A., *De verjaring van de strafvervolgung*. Brussel: Swinnen, 1980, p.63-64.

¹¹⁹ VERMEEREN, J., *De verjaring van de strafvordering. Jura Falconis*, jg.42 (1), 2005-2006, p. 48.

¹²⁰ VERBRUGGEN, F., & VERSTRAETEN, R., *De verjaring van de strafvordering voor rechtspractici*. Leuven: Universitaire Pers Leuven, 2005, p.24.

De verjaring werkt in rem en is dus van toepassing voor al diegene die hebben deelgenomen aan het plegen van hetzelfde misdrijf.¹²¹

Deze verjaringsregels hebben eveneens hun belang bij internationale rechtshulp. Indien de feiten zijn verjaard, kan er geen uitlevering meer worden uitgevoerd.¹²²

4.2.3 Verjaringstermijnen?

De gemeenrechtelijke verjaringstermijnen worden vastgelegd in art. 21 van de Voorafgaande Titel van Wetboek van Strafvordering (V.T.Sv.). Deze verjaringstermijnen zijn afhankelijk van de aard van het misdrijf.¹²³

De straffordering verjaart door verloop van tien jaren, vijf jaren of zes maanden naargelang het misdrijf een misdaad, een wanbedrijf of een overtreding is. Wanneer een misdrijf een misdaad betreft die niet kan worden omgezet in een wanbedrijf door toepassing van verzachtende omstandigheden bedraagt de verjaringstermijn vijftien jaar. Een misdaad die wordt omgezet naar een wanbedrijf heeft een verjaringstermijn van 5 jaar. Indien een wanbedrijf wordt omgezet naar een overtreding bedraagt de verjaringstermijn één jaar.

In art. 21 bis van de V.T.Sv. wordt er een uitzondering gemaakt inzake de zedenmisdrijven ten aanzien van minderjarigen. De verjaringstermijn betreft 15 jaar, zelfs indien dit misdrijf gecorrectionaliseerd wordt.¹²⁴

Ernstige schendingen van het internationaal humanitair recht zoals oorlogsmisdaden, misdaden tegen de mensheid en genocide zijn onverjaarbaar.¹²⁵

¹²¹ SIMON, J., *Strafvordering*. Brussel: Bruylant, 1949, pg. 148.

¹²² (VAN DEN WYNAERT C., “*Strafrecht, strafprocesrecht en internationaal strafrecht in hoofdlijnen*”. Antwerpen, Maklu, 2003, pg. 1131, 1143)

¹²³ VAN DEN WYNGAERT, C., *Strafrecht en strafprocesrecht in hoofdlijnen. Deel 1: Strafrecht*. Antwerpen-Apeldoorn: Maklu-Uitgevers nv, 2011, pg. 792-799.

¹²⁴ (Wet houdende de Voorafgaande Titel van het wetboek van Strafvordering, 17/04/1878, Hoofdstuk IV, Oorzaken van verval van de straffordering en van de burgerlijke rechtsvordering, art.21 en art. 21 bis, pg.206-207, Maklu Antwerpen-Apeldoorn, Vermeulen G. & De Bondt W., 27ste bijgewerkte druk; Federale overheidsdienst Justitie, Wet 16/07/2002, Wet tot wijziging van verschillende bepalingen teneinde inzonderheid de verjaringstermijnen voor de niet-correctionaliseerbare misdaden te verlengen, Hoofdstuk 2: Bepalingen tot wijziging van de wet van 17 april 1878 houdende de Voorafgaande Titel van het Wetboek van straffordering, art. 2; Federale overheidsdienst Justitie, Wet tot wijziging van de wetgeving wat de verbetering van de aanpak van seksueel misbruik en feiten van pedofilie binnen een gezagsrelatie betreft, 30 november 2011, Hoofdstuk 2: De verlenging van de verjaringstermijn tot vijftien jaar, art. 2)

¹²⁵ VERBRUGGEN, F., & VERSTRAETEN, R., *De verjaring van de straffordering voor rechtspractici*. Leuven: Universitaire Pers Leuven, 2005, p.202-203. (Wet 5 augustus 2003 betreffende ernstige schendingen van het internationaal humanitair recht, Hoofdstuk III: Wijzigingen van de wet van 17 april 1878 houdende de Voorafgaande Titel van het wetboek van straffordering, art. 5, 6, 7, 8 en 19)(Strafwetboek, Boek II, De misdrijven en hun bestraffing in het bijzonder, Titel I bis, Ernstige schendingen van het internationaal

Belangrijk om weten is dat de in de wet voorziene straf maar de voorlopige verjaringstermijn aantoonst. Uiteindelijk is het de definitieve straftoemeting uitgesproken door de rechter die de aard van het misdrijf bepaalt en zodoende ook de verjaringstermijn.¹²⁶

De verjaringstermijnen worden berekend van maand tot maand en van jaar tot jaar inclusief de dag waarop de verjaringstermijn een aanvang neemt.

De verjaringstermijn begint normaliter vanaf het moment dat het misdrijf voltrokken wordt, met uitzondering van zedenmisdrijven, infibulatie¹²⁷ en mensenhandel gepleegd op de persoon van een minderjarige. Deze termijn begint pas te lopen vanaf de dag dat het slachtoffer de leeftijd van achttien jaar bereikt.

Het vertrekpunt van de verjaring komt enkel in aanmerking voor feiten gepleegd door de dader of medeplichtige en niet voor samenhangende feiten gepleegd door andere personen.¹²⁸

Wanneer een misdrijf voltrokken is, is afhankelijk of het om een aflopend, voortdurend of een collectief misdrijf gaat.

Bij aflopende misdrijven is het misdrijf voltrokken vanaf het moment het misdrijf wordt gepleegd.

Voortdurende misdrijven zijn voltrokken bij het beëindigen van de delictuele toestand.

Voor de verjaringstermijnen bij voortgezette of collectieve misdrijven¹²⁹ geldt een drievoudige cumulatieve regel

- De verjaringstermijn begint vanaf het laatste bewezen feit dat door dezelfde verdachte werd gepleegd en dat door eenheid van opzet verbonden is met andere feiten;

humanitair recht, art. 136 bis, 136 ter, 136 quater, pg. 49-55, Vermeulen G., Antwerpen-Apeldoorn, Maklu, 2008) VERMEEREN, J., De verjaring van de strafvordering. *Jura Falconis*, jg.42 (1), 2005-2006, p. 44-46.

¹²⁶ VERBRUGGEN, F., & VERSTRAETEN, R., *De verjaring van de strafvordering voor rechtspractici*. Leuven: Universitaire Pers Leuven, 2005, p.21-22. (Jacobs A., "La loi du 11décembre 1998 relative à la prescription de l'action publique". *Journal des tribunaux*, 1999, nr. 5918, Larcier, Brussel, pg. 178)

¹²⁷ Dit betreffen misdrijven van seksuele verminking

¹²⁸ MEESE, J., *De duur van het strafproces: onderzoek naar de termijn waarbinnen een strafprocedure moet of mag worden afgehandeld*. Gent: Larcier, 2006, pg. 157-158. VERBRUGGEN, F., & VERSTRAETEN, R., *De verjaring van de strafvordering voor rechtspractici*. Leuven: Universitaire Pers Leuven, 2005, p.25-26. VERSTRAETEN, R., *Handboek strafvordering*. Antwerpen-Apeldoorn: Maklu, 2007, p. 128-137.

¹²⁹ Een voortgezet misdrijf bestaat uit een reeks misdrijven van dezelfde aard die elk afzonderlijk strafbaar zijn maar die door eenheid van opzet, m.a.w. door eenheid van doel en verwezenlijking, één feit betreft. Bijvoorbeeld meerdere diefstallen. Een collectieve misdrijf bestaat uit een reeks misdrijven van verschillende aard die elk afzonderlijk strafbaar zijn maar die door eenheid van opzet, m.a.w. door eenheid van doel en verwezenlijking, één feit betreft. Bijvoorbeeld een vals stuk vervaardigen en het gebruiken om een oplichting te plegen.

- Tussen de verschillende feiten die samen het voortgezet misdrijf uitmaken mag er geen periode verlopen die gelijk is aan of langer is dan de toepasselijke verjaringstermijn;
- Elk feit behoudt steeds zijn eigen verjaringstermijn. Deze eigen verjaringstermijn geldt zowel voor de periodes tussen de verschillen feiten alsook voor de periode tussen het laatste feit en de veroordeling.¹³⁰

Bij eendaadse samenloop, waarbij één feit een inbreuk maakt op verscheidene bepalingen van het Strafwetboek, behouden de verschillende misdrijven elk hun eigen verjaringstermijn.¹³¹
Ook misdrijven die enkel samenhangend zijn, behouden elk hun eigen verjaringstermijn.¹³²

Indien een misdrijf bestaat uit het veroorzaken van een gevolg zoals onopzettelijk doden, begint de verjaring pas te lopen vanaf het gevolg is ingetreden, namelijk het overlijden.¹³³

Bij gewoontemisdrijven¹³⁴ begint de verjaring vanaf het laatste feit op voorwaarde dat het laatste feit niet verjaard is en dat de verjaringstermijn tussen de verschillende feiten niet verlopen is.¹³⁵

Deze termijnen gelden eveneens voor de misdrijven uit de bijzondere wetgeving tenzij dit anders wordt bepaald.

Wanneer een bijzondere wet een specifieke verjaringstermijn vastlegt, kan deze termijn niet worden veranderd ook al spreekt een rechter een veroordeling van een lagere misdrijfcategorie uit. Men behoudt steeds hun eigen termijn.¹³⁶

¹³⁰ VERMEEREN, J., De verjaring van de strafvordering. *Jura Falconis*, jg.42 (1), 2005-2006, p. 46. VERBRUGGEN, F., & VERSTRAETEN, R., *De verjaring van de strafvordering voor rechtspractici*. Leuven: Universitaire Pers Leuven, 2005, p.25-26. DECLERCQ, R., *Beginnelen van strafrechtspleging*. Mechelen: Kluwer, 2003, pg. 96-97.

¹³¹ Bijvoorbeeld een verkeersongeval dat bestaat uit een verkeersinbreuk en onopzettelijke slagen en verwondingen.

¹³² VERBRUGGEN, F., & VERSTRAETEN, R., *De verjaring van de strafvordering voor rechtspractici*. Leuven: Universitaire Pers Leuven, 2005, p.24.

¹³³ DECLERCQ, R., *Beginnelen van strafrechtspleging*. Mechelen: Kluwer, 2003, pg. 93.

¹³⁴ Een gewoontemisdrijf bestaat uit verschillende handelingen die, afzonderlijk beschouwd niet strafbaar zijn, maar in het geheel wel strafbaar zoals het onwettig uitoefenen van de geneeskunde. Zo zal een eenmalige zorgenverstrekking naar aanleiding van eerste hulp bij een ongeval niet strafbaar zijn. Pas als de dader hiervan een gewoonte maakt, is dit strafbaar. "VAN DEN WYNGAERT C., "Strafrecht, strafprocesrecht en internationaal strafrecht in hoofdlijnen". Maklu, Antwerpen, 2006, pg. 191-192.

¹³⁵ DECLERCQ, R., *Beginnelen van strafrechtspleging*. Mechelen: Kluwer, 2003, pg. 96.

¹³⁶ VERBRUGGEN, F., & VERSTRAETEN, R., *De verjaring van de strafvordering voor rechtspractici*. Leuven: Universitaire Pers Leuven, 2005, p.23.

4.2.4 Stuiting en schorsing?

De verjaring kan uitgesteld worden door middel van schorsing of stuiting.

Door stuiting wordt de lopende verjaringstermijn stopgezet en vervangen door een nieuwe termijn die gelijk is aan de oorspronkelijke termijn.

Stuiting kan enkel plaatsvinden in de oorspronkelijke termijn waarbij de verjaringstermijn dus maximaal kan verdubbelen.¹³⁷

Een uitzondering hierop zijn misdrijven die verjaren binnen een termijn van zes maanden. Hierbij kan de verjaring gestuit worden buiten de oorspronkelijke termijn met een maximale verlenging tot één jaar vanaf de dag waarop het misdrijf werd gepleegd.

De dag waarop het misdrijf werd gepleegd alsook de dag van de daad van stuiting zijn in de termijn begrepen.¹³⁸

De stuiting van de verjaring vindt plaats door daden van onderzoek en daden van vervolging.¹³⁹

Onder daden van onderzoek wordt elke handeling gesteld door een bevoegd persoon om het strafdossier op een volledig mogelijke wijze samen te stellen zoals het verzamelen van bewijzen en identificeren van verdachten begrepen. Deze daden kunnen zowel plaatsvinden in een opsporings- of een gerechtelijk onderzoek als tijdens het vooronderzoek of het onderzoek ten gronde.

Daden van vervolging gaan om handelingen verricht door een bevoegd persoon waardoor de strafvordering wordt ingesteld of verder wordt uitgeoefend. Deze daden beogen de berechting van de verdachte voor de rechtbank.

Daden van onderzoek en vervolging gesteld door de verdediging hebben geen stuitende werking daar de verjaring in het voordeel van de verdachte werkt.

Onderzoeksdaden gevraagd door de burgerlijke partij hebben wel een stuitende werking.

¹³⁷ VANDEPLAS, A., *De verjaring van de strafvervolging*. Brussel: Swinnen, 1980, pg. 73-74. VERSTRAETEN, R., *Handboek strafvordering*. Antwerpen-Apeldoorn: Maklu, 2007, p. 137-139.

¹³⁸ VERBRUGGEN, F., & VERSTRAETEN, R., *De verjaring van de strafvordering voor rechtspractici*. Leuven: Universitaire Pers Leuven, 2005, p.27-29. (*Wet houdende de Voorafgaande Titel van het wetboek van Strafvordering, 17/04/1878, Hoofdstuk IV, Oorzaken van verval van de strafvordering en van de burgerlijke rechtsvordering, art.22, art. 23 en art. 25, pg.207, Maklu Antwerpen-Apeldoorn, Vermeulen G. & De Bondt W., 27ste bijgewerkte druk*)

¹³⁹ VANDEPLAS, A., *De verjaring van de strafvervolging*. Brussel: Swinnen, 1980, pg. 73-74.

Daden van onderzoek en vervolging die zijn aangetast door nietigheden hebben geen stuitende werking.¹⁴⁰

De stuiting werkt in rem en slaat dus op het feit zelf. De stuiting geldt voor al wie aan hetzelfde misdrijf heeft deelgenomen zoals de mededaders en de medeplichtigen. De stuitingsdaden bij een bepaald misdrijf hebben eveneens een uitbreidende werking ten aanzien van misdrijven die met het eerste misdrijf nauw verbonden zijn door de intrinsieke samenhang en zodoende samen berecht worden.¹⁴¹

Indien de verdachte verschillende misdrijven pleegt die door eenzelfde misdadig opzet één misdrijf uitmaken, stuit de daad van onderzoek of vervolging die tijdig werd ingesteld ten aanzien van het laatste feit ook ten aanzien van het geheel der feiten.

Bij stuiting van een eendaadse samenloop wordt het misdrijf met de langste verjaringstermijn weerhouden.¹⁴²

Wanneer een wettelijk of jurisprudentieel beletsel bestaat die de uitoefening van de strafvordering verhindert, kan de verjaring worden geschorst. Hierbij wordt de reeds lopende verjaringstermijn stop gezet en loopt de verjaringstermijn terug gewoon verder indien het beletsel is opgelost.¹⁴³

Dit betekent dat de verjaringstermijn wordt verlengd met de duur van de schorsing.

De schorsing kan in elke stand van de procedure voorkomen en hoeft dus niet binnen de oorspronkelijke termijn voor te vallen.

België kent een complex systeem van schorsingsgronden door tal van wetswijzigingen.

¹⁴⁰ VERSTRAETEN, R., *Handboek strafvordering. Antwerpen-Apeldoorn: Maklu, 2007*, p. 137-139. VERBRUGGEN, F., & VERSTRAETEN, R., *De verjaring van de strafvordering voor rechtspractici*. Leuven: Universitaire Pers Leuven, 2005, p.30-32. VANHOUDT, C., *Strafvordering*. Gent: Story-Scientia, 1976, p. 152-155.

¹⁴¹ VERBRUGGEN, F., & VERSTRAETEN, R., *De verjaring van de strafvordering voor rechtspractici*. Leuven: Universitaire Pers Leuven, 2005, p.27-29. VANHOUDT, C., *Strafvordering*. Gent: Story-Scientia, 1976, p. 152-155.

¹⁴² VANDEPLAS, A., *De verjaring van de strafvervolgung*. Brussel: Swinnen, 1980, pg. 83-84.

¹⁴³ VANDEPLAS, A., *De verjaring van de strafvervolgung*. Brussel: Swinnen, 1980, p. 85. VERSTRAETEN, R., *Handboek strafvordering. Antwerpen-Apeldoorn: Maklu, 2007*, p. 144-145. VANHOUDT, C., *Strafvordering*. Gent: Story-Scientia, 1976, p. 155-156.

Zo werd er bij Wet van 12 maart 1998 een schorsingsgrond van procedurele excepties ingevoerd. Deze schorsingsgrond werd ingevoerd als reactie op de vele procedurekwesties die werden gebruikt als middel om de debatten te vertragen.¹⁴⁴

Op 11 december 1998 ging de Securitaswet van start waarbij de inleiding van een zaak voor het vonnisgerecht als bijkomende schorsingsgrond werd gezien. De Securitaswet werd op 01 september 2003 vervangen door de Wet van 16 juli 2002. Dit leidt tot een parallelle regeling waarin de Securitaswet niet meer van toepassing is op feiten gepleegd na 1 september 2003 doch nog steeds van toepassing is bij de berechting van misdrijven gepleegd uiterlijk op 1 september 2003.

Er bestaan momenteel dus twee regimes inzake de schorsing.

Schorsing voor misdrijven gepleegd tot en met 1 september 2003

De eerste regeling is van toepassing op misdrijven gepleegd tot en met 1 september 2003 en kent vier wettelijke gronden voor de schorsing van de verjaring.

Eerst en vooral wordt de verjaring geschorst ten aanzien van alle partijen door de inleiding van de zaak voor het vonnisgerecht. Deze schorsing gaat in vanaf de dag van de zitting waarop de strafvordering wordt ingeleid bij het vonnisgerecht. Onder inleidingszitting verstaan wij de dag waarop de eerste zitting plaatsvindt en de rechter de betrokken zaak in behandeling neemt. Dit kan zowel in eerste aanleg, hoger beroep, cassatie of verzet zijn. Deze inleiding moet worden uitgevoerd volgens een bepaalde wijze door de wet bepaald. Het moet gaan om een rechtsgeldige inleidingszitting met een geldige dagvaarding voor een bevoegd vonnisgerecht. Dus van zodra een zaak bij een vonnisgerecht wordt ingeleid, is er geen verjaring meer mogelijk.¹⁴⁵

Deze schorsingsgrond hoort niet tot de klassieke gronden waarbij de zaak geschorst wordt indien de strafvordering niet kan worden uitgeoefend wegens een wettelijk beletsel.¹⁴⁶ De reden hiervoor is dat wanneer een strafvordering bij een vonnisgerecht wordt ingeleid, men

¹⁴⁴ VERMEEREN, J., De verjaring van de strafvordering. *Jura Falconis*, jg.42 (1), 2005-2006, p. 51-52. VERBRUGGEN, F., & VERSTRAETEN, R., *De verjaring van de strafvordering voor rechtspractici*. Leuven: Universitaire Pers Leuven, 2005, p.39-41. (Wet 12 maart 1998, wet tot verbetering van de strafrechtspleging in het stadium van het opsporingsonderzoek en het gerechtelijk onderzoek, hoofdstuk 5: bepalingen tot wijziging van de wet van 17 april 1878 houdende de Voorafgaande Titel van het Wetboek van Strafvordering, art. 48)

¹⁴⁵ VERMEEREN, J., De verjaring van de strafvordering. *Jura Falconis*, jg.42 (1), 2005-2006, p. 51-52. VERBRUGGEN, F., & VERSTRAETEN, R., *De verjaring van de strafvordering voor rechtspractici*. Leuven: Universitaire Pers Leuven, 2005, p.39-41. MEESE, J., De verjaring van de strafvordering na de 'securitaswet' van 11 december 1998. *Tijdschrift voor strafrecht*, 2000, pg. 4-5.

¹⁴⁶ MEESE, J., De verjaring van de strafvordering na de 'securitaswet' van 11 december 1998. *Tijdschrift voor strafrecht*, 2000, pg. 4-5.

zich niet meer kan beroepen op het feit dat de zaak na verloop van tijd, wanneer er geen proces wordt aangespannen, geleidelijk aan wordt vergeten en dat de sociale beroering afneemt.¹⁴⁷

De mogelijkheid om een zaak onbeperkt te schorsen wegens een inleidingszitting strookt niet met het recht op de behandeling binnen de redelijke termijn. Om misbruiken te voorkomen zijn er evenwel een aantal beperkingen voorzien.

Een eerste uitzondering betreft “het uitstel sine die” waarbij de verjaring terug begint te lopen vanaf de dag van de beslissing van het vonnisgerecht, ambtshalve of op verzoek van het openbaar ministerie, om de behandeling van de zaak onbepaald uit te stellen tot op de dag waarop het vonnisgerecht de behandeling van de zaak terug hervat. Deze beslissing werd genomen om te voorkomen dat onvolledige dossiers worden voorgelegd ter ontwijking van de verjaring. De verjaring van de strafvordering blijft evenwel geschorst in geval van onbepaald uitstel op verzoek van de beklaagde of burgerlijke partij.¹⁴⁸

De tweede uitzondering is deze van het bijkomend onderzoek. De verjaring begint opnieuw te lopen vanaf de dag waarop het vonnisgerecht beslist, ambtshalve of op verzoek van het openbaar ministerie, om de behandeling van de zaak uit te stellen. Dit met het oog op het verrichten van bijkomende onderzoeksdaden met betrekking tot het ten laste gelegde feit. De schorsing begint terug te lopen vanaf de dag waarop de behandeling van de zaak door het vonnisgerecht wordt hervat. Dit toont opnieuw aan dat men wilde vermijden om een zaak, die nog niet in staat is, wordt overgemaakt aan een vonnisrechter om dan nog onderzoeksdaden te moeten uitvoeren tijdens het onderzoek ter terechtzitting. Ook hier tellen enkel de bijkomende onderzoeksdaden uitgaande van het openbaar ministerie en niet die van de andere partijen om de verjaring opnieuw te doen lopen.¹⁴⁹

Dan is er nog een derde uitzondering wegens het uitsluitend hoger beroep van het openbaar ministerie. Wanneer er enkel hoger beroep uitgaat van het openbaar ministerie tegen de uitspraak over de strafvordering begint de verjaring opnieuw te lopen vanaf de verklaring van hoger beroep op de griffie tot op de dag dat dit bij een vonnisgerecht in hoger beroep wordt ingeleid. Wanneer het hoger beroep uitgaat van de beklaagde blijft de verjaring geschorst. De

¹⁴⁷ VERMEEREN, J., De verjaring van de strafvordering. *Jura Falconis*, jg.42 (1), 2005-2006, p. 52.

¹⁴⁸ MEESE, J., De verjaring van de strafvordering na de 'securitaswet' van 11 december 1998. *Tijdschrift voor strafrecht*, 2000, pg. 4-5. VERMEEREN, J., De verjaring van de strafvordering. *Jura Falconis*, jg.42 (1), 2005-2006, p. 52. (Jacobs A., “La loi du 11décembre 1998 relative à la prescription de l’action publique”. *Journal des tribunaux*, 1999, nr. 5918, Larcier, Brussel, pg. 182)

¹⁴⁹ VERMEEREN, J., De verjaring van de strafvordering. *Jura Falconis*, jg.42 (1), 2005-2006, p. 52. MEESE, J., De verjaring van de strafvordering na de 'securitaswet' van 11 december 1998. *Tijdschrift voor strafrecht*, 2000, pg. 6-7. (Jacobs A., “La loi du 11décembre 1998 relative à la prescription de l’action publique”. *Journal des tribunaux*, 1999, nr. 5918, Larcier, Brussel, pg. 183-184)

reden hiervoor is dat hoger beroep enkel uitgaande van het openbaar ministerie geen nadelige gevolgen mag hebben voor de verdachte inzake de verjaring.¹⁵⁰

Ten laatste begint de verjaring opnieuw te lopen wanneer er een termijn van één jaar verstreken is vanaf de inleidingszitting tot de dag van uitspraak door het vonnisgerecht. Dit geldt zowel voor een vonnisgerecht in eerste aanleg als voor een vonnisgerecht in hoger beroep. Indien die termijn overschreden wordt, begint de verjaring opnieuw te lopen de dag na het verstrijken van de termijn. Deze regel is eveneens van toepassing bij de verzets- en cassatieprocedure. Bij de verzetsprocedure blijft de verjaring geschorst na het in eerste aanleg bij verstek gevelde vonnis tot op de dag waarop de zaak op verzet wordt ingeleid. Dit op voorwaarde dat de termijn sinds de inleidingszitting van de verstekprocedure niet langer is dan één jaar. Wanneer de periode tussen verstekprocedure en verzetsprocedure niet langer is dan één jaar loopt de schorsingsgrond van de eerste inleidingszitting over op de inleidingszitting van de verzetsprocedure. Tijdens de cassatieprocedure wordt de verjaring geschorst. Na cassatie met verwijzing loopt er een nieuwe schorsing van één jaar vanaf de nieuwe inleidingszitting voor een verwijzingsrechter. Wanneer er een jaar verstreken is na de uitspraak van het Hof van Cassatie sinds de inleidingszitting in beroep, loopt de verjaring opnieuw tot de inleidingszitting voor een verwijzingsrechter.¹⁵¹

De periode tussen het vonnis in eerste aanleg en de behandeling in hoger beroep blijft dus geschorst op voorwaarde dat niet enkel het openbaar ministerie hoger beroep heeft ingesteld en de termijn niet langer duurt dan één jaar sinds de inleiding van de zaak. Ook al werd er intussen een vonnis gevelde, toch begint dit jaar te lopen vanaf de eerste inleidingszitting voorafgaande het gevelde vonnis. De verjaring begint opnieuw te lopen wanneer na het verstrijken van één jaar na de eerste inleidingsszitting nog geen eindvonnis werd gesteld.¹⁵²

¹⁵⁰ VERMEEREN, J., De verjaring van de strafvordering. *Jura Falconis*, jg.42 (1), 2005-2006, p. 52. MEESE, J., De verjaring van de strafvordering na de 'securitaswet' van 11 december 1998. *Tijdschrift voor strafrecht*, 2000, pg. 7. (Jacobs A., "La loi du 11décembre 1998 relative à la prescription de l'action publique". *Journal des tribunaux*, 1999, nr. 5918, Larcier, Brussel, pg. 184)

¹⁵¹ VERMEEREN, J., De verjaring van de strafvordering. *Jura Falconis*, jg.42 (1), 2005-2006, p. 52. MEESE, J., De verjaring van de strafvordering na de 'securitaswet' van 11 december 1998. *Tijdschrift voor strafrecht*, 2000, pg. 7. (Jacobs A., "La loi du 11décembre 1998 relative à la prescription de l'action publique". *Journal des tribunaux*, 1999, nr. 5918, Larcier, Brussel, pg. 181-182)

¹⁵² (MEESE J., "De inleiding van de zaak als schorsingsgrond voor de verjaring van de strafvordering: rechtsgeschiedenis van de nabije toekomst", *T.Straf.*, 2003, Kluwer uitgevers, p. 123-124. MEESE, J., De verjaring van de strafvordering na de 'securitaswet' van 11 december 1998. *Tijdschrift voor strafrecht*, 2000, pg. 9. (DUPONT L., VERSTRAETEN R. & HUTSEBAUT F., "Straf(proces)recht". Brugge, Die Keure, 2001 pg. 36-37)

Verder wordt de strafvordering geschorst in volgende gevallen: het behandelen van een prejudicieel geschil, het behandelen van een klacht betreffende laster en het behandelen van procedurele excepties¹⁵³.

Zolang er geen uitspraak wordt gedaan over het ten laste gelegde feit wordt de vordering wegens laster geschorst.

Naast deze wettelijke gronden bestaan er eveneens de jurisprudentiële gronden die een obstakel vormen voor de uitoefening van de strafvordering zoals de buitengewone termijn voor verzet en cassatieprocedure.¹⁵⁴

Schorsing voor misdrijven gepleegd na 1 september 2003

Daarnaast bestaat er een regime dat van toepassing is op feiten gepleegd na 1 september 2003. Deze nieuwe regeling bepaalt dat de verjaring kan worden geschorst doordat de wet dat bepaalt ofwel er een wettelijk beletsel bestaat dat de instelling of uitoefening van de strafvordering verhindert ofwel er een behandeling van procedurele excepties gaande is.

Deze procedurele excepties omvatten de exceptie van onbevoegdheid, onontvankelijkheid of nietigheid zoals een betwisting van de materiële, personele of territoriale bevoegdheid van een rechtbank, een nietigheid door een onregelmatigheid inzake de bewijsgaring en de onontvankelijkheid door een onregelmatigheid bij de aanhangigmaking. De bedoeling van deze schorsing is het vermijden van misbruik van proceduremiddelen. Ook deze schorsingsgrond kan zowel plaatsvinden in eerste aanleg als in hoger beroep.

De verjaring wordt enkel geschorst wanneer de beklaagde, de burgerlijke partij of burgerlijk aansprakelijke partij voor het vonnisgerecht een procedurele exceptie inroept en deze exceptie ongegrond wordt verklaard. De verjaring wordt dus niet geschorst wanneer het OM of de rechter ambtshalve een exceptie inroept of wanneer men een exceptie zou inroepen voor het onderzoeksgerecht. Indien de exceptie gegrond wordt verklaard, loopt de verjaring door in het voordeel van de verdediging.

De schorsing gaat in vanaf de dag van het inroepen van de procedurele exceptie tot de dag dat deze exceptie wordt opgelost.¹⁵⁵

¹⁵³ Procedurele exceptie: zie infra

¹⁵⁴ VERMEEREN, J., De verjaring van de strafvordering. *Jura Falconis*, jg.42 (1), 2005-2006, p. 51-52. VERBRUGGEN, F., & VERSTRAETEN, R., *De verjaring van de strafvordering voor rechtspractici*. Leuven: Universitaire Pers Leuven, 2005, p.39-41.

¹⁵⁵ VERMEEREN, J., De verjaring van de strafvordering. *Jura Falconis*, jg.42 (1), 2005-2006, p. 51-52. VERBRUGGEN, F., & VERSTRAETEN, R., *De verjaring van de strafvordering voor rechtspractici*. Leuven: Universitaire Pers Leuven, 2005, p.39-41. (*Wet houdende de Voorafgaande Titel van het wetboek van*

Behalve de schorsingsgrond bij de inleidingszitting zijn de andere schorsingsgronden gelijk binnen deze dubbele regeling.¹⁵⁶

Soms kunnen er verschillende schorsingsgronden gelijktijdig van toepassing zijn. Deze overlappende schorsingen kunnen niet gecumuleerd worden.

Tijdens een schorsingsperiode kunnen er ook daden van onderzoek en vervolging gesteld worden die een stuitende werking hebben. Het startpunt van de nieuwe termijn door stuiting begint na de beëindiging van de schorsingsperiode.¹⁵⁷

De regels van stuiting en schorsing gelden ook voor de misdrijven uit de bijzondere wetten, zelfs als deze bijzondere wetten een andere verjaringstermijn bepalen. Er kunnen hierop wel afwijkingen bestaan vastgelegd in de wet.¹⁵⁸

Zie je het bos nog door de bomen? Het voorgaande toont aan dat de berekening van de verjaringstermijn geen kant-en-klare oefening is en dat de ganse strafprocedure niet zo vlot verloopt als wij denken.

4.2.5 Eventuele grondslagen voor de verjaring van de strafvordering en hun kritieken?

4.2.5.1 De grondslagen

De Code d'Instruction criminelle van 1808 baseerde zich op verschillende grondvesten voor het bestaan van de verjaring. Zo vond men dat de tijd alles uitwiste. Na verloop van tijd verdween de wraakbehoefte en herstelde de maatschappelijke rust zich. Verder vond men dat de verjaringstermijn op zich ook een soort bestraffing was daar de dader telkens in de

Strafvordering, 17/04/1878, Hoofdstuk IV, Oorzaken van verval van de strafvordering en van de burgerlijke rechtsvordering, art. 24, pg.206, Maklu Antwerpen-Apeldoorn, Vermeulen G. & De Bondt W., 27ste bijgewerkte druk)

¹⁵⁶ VERBRUGGEN, F., & VERSTRAETEN, R., *De verjaring van de strafvordering voor rechtspractici*. Leuven: Universitaire Pers Leuven, 2005, p.41.

¹⁵⁷ VERBRUGGEN, F., & VERSTRAETEN, R., *De verjaring van de strafvordering voor rechtspractici*. Leuven: Universitaire Pers Leuven, 2005, p.41-56. MEESE, J., De verjaring van de strafvordering na de 'securitaswet' van 11 december 1998. *Tijdschrift voor strafrecht*, 2000, pg. 9-10.

¹⁵⁸ VERBRUGGEN, F., & VERSTRAETEN, R., *De verjaring van de strafvordering voor rechtspractici*. Leuven: Universitaire Pers Leuven, 2005, p.27-29. (*Wet houdende de Voorafgaande Titel van het wetboek van Strafvordering, 17/04/1878, Hoofdstuk IV, Oorzaken van verval van de strafvordering en van de burgerlijke rechtsvordering, art. 25, pg.206, Maklu Antwerpen-Apeldoorn, Vermeulen G. & De Bondt W., 27ste bijgewerkte druk*)

onzekerheid verbleef of hij al dan niet zou vervolgd worden. Ook was het moeilijk om bewijsstukken te vrijwaren en getuigen te vinden na verloop van tijd.¹⁵⁹

De verjaring wordt nog steeds grotendeels door dezelfde gronden verklaard.

Eerst en vooral is er de wet van het vergeten. Afhankelijk van de ernst van het misdrijf neemt de verstoring van de maatschappelijke orde na enige tijd af en sluimert de herinnering aan het misdrijf weg waardoor de slachtoffers, hun nabestaanden en de samenleving minder de drang hebben naar berechting en bestraffing van de daders. De verjaring berust in het belang van de maatschappij. Wanneer de sociale rust eindelijk is teruggekeerd zou het onwenselijk zijn om toch nog over te gaan tot vervolging van een misdrijf daar de maatschappij opnieuw aan deze feiten wordt herinnerd en de rust binnen deze maatschappij opnieuw wordt verstoord. Dit geldt niet voor ernstige humanitaire misdrijven waarbij de maatschappelijke rust niet snel terugkeert.¹⁶⁰

Daarnaast wordt de bewijsvoering problematischer naarmate de tijds verstrijkt. Er schuilt gevaar voor gerechtelijke dwalingen indien na lange tijd nog bewijzen moet worden aangebracht. Getuigen kunnen reeds gestorven zijn en bewijsmateriaal kan reeds verdwenen of verloren gegaan zijn. Voor de verdediging is het moeilijker om de bewijsvoering te controleren na verloop van enige tijd waardoor de rechten van de verdediging moeilijk gewaarborgd blijven.¹⁶¹

Ook bestaat er de wroeging van de dader als verklaringsgrond. Gedurende de hele verjaringstermijn zit de verdachte te wachten op een eventuele vervolging. Deze periode, waarin de verdachte voortdurend in angst en onzekerheid leeft, wordt als een surrogaatstraf gezien. Ook kan de verdachte tijdens deze periode wroeging krijgen over hetgeen hij gedaan heeft.¹⁶²

¹⁵⁹ VAN DORST, A., *De verjaring van het recht tot strafvordering*. Arnhem: Gouda Quint BV, 1985, p. 20.

¹⁶⁰ VERSTRAETEN, R., *Handboek strafvordering*. Antwerpen-Apeldoorn: Maklu, 2007, p. 128-137. VERBRUGGEN, F., & VERSTRAETEN, R., *De verjaring van de strafvordering voor rechtspractici*. Leuven: Universitaire Pers Leuven, 2005, p.13-14. CASSESE, A., *Cassese's International Criminal Law*. Oxford: University Press, 2013, pg. 313. BOSLY, H., VANDERMEERSCH, D. & BEERNAERT, M., *Droit de la procédure pénale*. Brugge: La Charte, 2008, pg. 243. (VOORDUIN J.C., *Geschiedenis en beginselen der Nederlandsche wetboeken*, deel VII, 2e stuk, Utrecht, 1840, p. 719-720)

¹⁶¹ CASSESE, A., *Cassese's International Criminal Law*. Oxford: University Press, 2013, pg. 313. BOSLY, H., VANDERMEERSCH, D. & BEERNAERT, M., *Droit de la procédure pénale*. Brugge: La Charte, 2008, pg. 243.

¹⁶² VERMEEREN, J., *De verjaring van de strafvordering*. *Jura Falconis*, jg.42 (1), 2005-2006, p. 41. VERSTRAETEN, R., *Handboek strafvordering*. Antwerpen-Apeldoorn: Maklu, 2007, p. 128-137. VERBRUGGEN, F., &

Naast de steeds wederkerende grondslagen bestaan er nog andere gronden die de verjaring verklaren.

Zo wordt de verjaring gezien als een sanctie op het falen van de vervolgingsinstituten in het zoeken van bewijzen en daders.¹⁶³ De verjaring wordt gezien als een stimulerende werking voor de vervolgende partij. Er wordt gevreesd dat de drang van het openbaar ministerie om snel en efficiënt te berechten afneemt door het schrappen of verlengen van de verjaringstermijnen.¹⁶⁴

De verjaring kan gezien worden als een sanctie op het stilzitten van het openbaar ministerie. Wanneer een delict lange tijd onvervolgd is gebleven, is justitie tekort geschoten in haar plicht om onmiddellijk te reageren.¹⁶⁵

De verjaring kan ook worden gezien als rechtsverwerking waarbij het openbaar ministerie afstand doet van het recht te vervolgen.¹⁶⁶

Deze leer verklaart niet waarom de verjaring begint vanaf het moment dat het feit gepleegd is en niet vanaf de inkennisstelling. Wel wordt de stuiting en schorsing begrepen vanuit dit standpunt.¹⁶⁷ Gezien het openbaar ministerie niet stilzit, is het logisch dat er een nieuwe verjaringstermijn aanvangt na een daad van vervolging. Wanneer het openbaar ministerie niet in de mogelijkheid is om een vervolging in te stellen, mag deze gedwongen inactiviteit niet tegen hen gebruikt worden.¹⁶⁸

Bestrafing is een vorm van leed toebrengen waarmee voorzichtig dient te worden omgegaan. Bestrafing wordt enkel gerechtvaardigd door de noodzakelijkheid en het nut voor het openbaar belang. Na verloop van tijd heeft de samenleving niet langer baat bij het vervolgen van het misdrijf en bestaat er geen sociaal nut meer waardoor de vervolging kan worden stopgezet.¹⁶⁹

VERSTRAETEN, R., *De verjaring van de strafvordering voor rechtspractici*. Leuven: Universitaire Pers Leuven, 2005, p.13-14.

¹⁶³ CASSESE, A., *Cassese's International Criminal Law*. Oxford: University Press, 2013, pg. 313.

¹⁶⁴ (Verbruggen F. & Verstraeten R. *De verjaring van de strafvordering voor rechtspractici*, 2005, Universitaire Pers Leuven, p.13-14)

¹⁶⁵ VAN DORST, A., *De verjaring van het recht tot strafvordering*. Arnhem: Gouda Quint BV, 1985, p. 45-47.

¹⁶⁶ VAN DORST, A., *De verjaring van het recht tot strafvordering*. Arnhem: Gouda Quint BV, 1985, p. 48-49.

¹⁶⁷ MEESE, J., *De duur van het strafproces: onderzoek naar de termijn waarbinnen een strafprocedure moet of mag worden afgehandeld*. Gent: Larcier, 2006, pg. 31-32.

¹⁶⁸ VAN DORST, A., *De verjaring van het recht tot strafvordering*. Arnhem: Gouda Quint BV, 1985, p. 45-49.

¹⁶⁹ VANDEPLAS, A., *De verjaring van de strafvervolgung*. Brussel: Swinnen, 1980, p.59. DE SWAEF, M., *De redelijke verjaringstermijn*. In: CHÂTEL M., "*Liber amicorum*". Antwerpen: Kluwer rechtswetenschappen, 1991,

Verder mist de bestraffing zijn nut en doel wanneer zij pas een hele tijd na het plegen van een delict wordt opgelegd. De verdachte kan ondertussen zijn leven gebeterd hebben en berouwvol zijn waardoor hij geen gevaar meer is voor de maatschappij.¹⁷⁰

Ook wordt de vervolging na verloop van enige tijd onverenigbaar met de doeleinden van het strafrecht. Het doel van het strafrecht is het beschermen van de maatschappelijke belangen en het voorkomen van vergeldingsbehoeftes door een snelle bestraffing, alsook het beschermen van de verdachte tegen rechterlijke willekeur. Wanneer de vervolging lang op zich laat wachten kan een strafrechtelijk ingrijpen nadelig zijn.¹⁷¹

Ook de behoefte aan rechtszekerheid wordt als grondslag meegegeven. Wanneer gedurende lange tijd geen strafvordering werd uitgeoefend, ontstaat het vermoeden van afstand van dit vervolgingsrecht. Deze rechtszekerheid moet nauwkeurig worden weergegeven in de wet door het bepalen van verjaringstermijnen.¹⁷²

De verjaringsregeling zorgt niet alleen voor rechtszekerheid bij de verdachte, maar ook bij de overheid, slachtoffers en benadeelden. Door deze regeling weet het openbaar ministerie hoeveel tijd men heeft om een vordering in te stellen. Ook de slachtoffers weten waar zij aan toe zijn. Verjaring beschermt ook het algemeen belang door het ontlasten van de rechterlijke macht en een soepele afhandeling van lopende rechtsbetrekkingen. De verjaringsregeling biedt rechtszekerheid daar de termijnen bij wet zijn vastgelegd en voor iedereen kenbaar zijn en de rechter deze enkel hoeft toe te passen.¹⁷³

4.2.5.2 Kritieken

Natuurlijk bestaan er heel wat kritieken die de eerder meegegeven grondslagen weerleggen.

De surrogaatstraf is weinig overtuigend. Zo stelt men dat een dader niet altijd tot inzicht komt door het verstrijken van de tijd.¹⁷⁴ De dader kan ondertussen nog andere misdrijven hebben gepleegd en zich dus weinig aangetrokken hebben van enige vervolging. Daarnaast kan het

pg. 119. MEESE, J., *De duur van het strafproces: onderzoek naar de termijn waarbinnen een strafprocedure moet of mag worden afgehandeld*. Gent: Larcier, 2006, pg. 49, 51.

¹⁷⁰ (VOORDUIN J.C., *Geschiedenis en beginselen der Nederlandsche wetboeken*, deel VII, 2^e stuk, Utrecht, 1840, p. 719-720) (DE PINTO A., *Handleiding tot het Wetboek van Strafvordering*, 2^e druk door A.A. de Pinto, Zwolle, 1882, p.681-682)

¹⁷¹ VAN DORST, A., *De verjaring van het recht tot strafvordering*. Arnhem: Gouda Quint BV, 1985, p. 39-43.

¹⁷² VAN DORST, A., *De verjaring van het recht tot strafvordering*. Arnhem: Gouda Quint BV, 1985, p. 39-43.

¹⁷³ KOOPMANN, M., *Bevrijdende verjaring*. Deventer: Kluwer, 2010, pg. 1.

¹⁷⁴ VERBRUGGEN, F., & VERSTRAETEN, R., *De verjaring van de strafvordering voor rechtspractici*. Leuven: Universitaire Pers Leuven, 2005, p.13-14. VERMEEREN, J., *De verjaring van de strafvordering*. *Jura Falconis*, jg.42 (1), 2005-2006, pg. 41-43.

gewoon toeval zijn dat de dader niet werd gevonden en gaat het niet om het feit dat de dader was ondergedoken.¹⁷⁵ Er zijn weinig daders die gewetenswroeging kennen en blij zijn als ze gevat worden. Ook is het mogelijk dat bepaalde daders steeds overgaan tot het plegen van delicten door psychische problemen. Deze mensen worden niet beter door het verloop van tijd, maar moeten behandeld worden.

Verder kan deze onzekerheid als surrogaatstraf enkel een bestaan kennen bij hele zware misdrijven en straffen zoals de doodstraf. Indien de verdachte enkel veroordeeld kan worden tot een geldboete zal hier weinig onrust plaatsvinden.¹⁷⁶

Wel kan een dader na verloop van tijd een andere persoon geworden zijn. Er bestaan verschillende sanctiemogelijkheden die dit probleem kunnen opvangen.

Men wijst op het gevaar dat de verdachte geen schrik zal hebben om opnieuw een misdrijf te plegen wanneer hij niet vervolgd wordt. Hierdoor komt de bescherming van de maatschappij in het gedrang.¹⁷⁷ De dwang die uitgaat van de strafbedreiging en -uitvoering wordt teniet gedaan als er na bepaalde termijn straffeloosheid in het vooruitzicht wordt gesteld.¹⁷⁸

Het is dus moeilijk om rekening te houden met de persoonlijkheid van de dader. Sommige personen veranderen, anderen niet.

Verder kan deze surrogaatstraf in vraag gesteld worden met betrekking tot het gelijkheidsbeginsel. Is het eerlijk om iemand die zich niet verstoep te berechten en iemand die zich wel verstoep gelijk te stellen aan een surrogaatstraf?¹⁷⁹

Deze leer biedt een verklaring voor de onmiddellijke aanvang van de verjaringstermijn, maar niet voor de schorsing en stuiting.¹⁸⁰

Dat het nut van de straf teloor gaat indien de straf niet onmiddellijk volgt op het misdrijf, kan als grondslag van de verjaring weerlegd worden. De dag van vandaag heeft een rechter

¹⁷⁵ HAZEWINKEL-SURINGA, D., *Inleiding tot de studie van het Nederlandse strafrecht*. Alphen aan den Rijn: Tjeenk Willink, 1981, pg. 475.

¹⁷⁶ VAN DORST, A., *De verjaring van het recht tot strafvordering*. Arnhem: Gouda Quint BV, 1985, p. 32, 55-62.

¹⁷⁷ VERBRUGGEN, F., & VERSTRAETEN, R., *De verjaring van de strafvordering voor rechtspractici*. Leuven: Universitaire Pers Leuven, 2005, p.13-14. VERMEEREN, J., *De verjaring van de strafvordering. Jura Falconis*, jg.42 (1), 2005-2006, pg. 41-43.

¹⁷⁸ VAN DORST, A., *De verjaring van het recht tot strafvordering*. Arnhem: Gouda Quint BV, 1985, p.

¹⁷⁹ MEESE, J., *De duur van het strafproces: onderzoek naar de termijn waarbinnen een strafprocedure moet of mag worden afgehandeld*. Gent: Larcier, 2006, pg. 36.

¹⁸⁰ VAN DORST, A., *De verjaring van het recht tot strafvordering*. Arnhem: Gouda Quint BV, 1985, p. 55-62. MEESE, J., *De duur van het strafproces: onderzoek naar de termijn waarbinnen een strafprocedure moet of mag worden afgehandeld*. Gent: Larcier, 2006, pg. 34.

voldoende middelen om een passende reactie te geven wanneer een bestraffing niet langer zinvol is, zoals een eenvoudige schuldigverklaring.¹⁸¹

Er wordt ook kritiek gegeven op het feit dat daders van ernstige misdrijven zoals moord, gijzeling en zware mishandeling gewoon vrijuit kunnen gaan enkel door tijdsverloop. Er moet ook menselijkheid in het strafrecht bestaan ten opzichte van de slachtoffers en nabestaanden. De tijd wist niet alles uit en de maatschappij vergeet niet zo vlug waardoor de wet van het vergeten op een helling komt te staan.¹⁸²

De moderne technieken zoals DNA-materiaal en audio- en visuele registratietechnieken maken het mogelijk dat misdrijven na vele jaren toch nog kunnen opgelost worden. De grondslag om geen betrouwbaar bewijsmateriaal meer te hebben, gaat niet altijd op.¹⁸³

De verjaring als sanctie op het stilzitten van het openbaar ministerie en als rechtsverwerking wordt eveneens in vraag gesteld. In alle rechtsstelsels begint de verjaring te lopen vanaf het misdrijf werd gepleegd. Er kan een grote tijdspanne bestaan tussen het plegen van het delict en het tot kennis komen van het delict bij de vervolgingsinstanties. Daders of misdrijven kunnen lang ongekend zijn. Hier kan het openbaar ministerie niets verweten worden. In dit opzicht is de verjaring als sanctie onjuist.¹⁸⁴ Daarnaast kan het openbaar ministerie geen vrijwillige afstand doen van het vervolgingsrecht indien zij zelfs niet op de hoogte zijn van een misdrijf.

Verder kan het stilzitten van het openbaar ministerie hen toch niet ontdoen van de plicht om misdrijven te vervolgen.¹⁸⁵

De leer van de verjaring als garantie tegen rechterlijke dwalingen verklaart de differentiatie van de termijnen gekoppeld aan de ernst van het feit daar de herinnering gemakkelijker verdwijnt bij minder zware misdrijven dan bij ernstige misdrijven. Verder gaat men er van uit dat een verdachte van een ernstig misdrijf zorgvuldiger met de voor hem gunstige bewijzen zal omgaan.

Toch zijn er een aantal bedenkingen bij deze leer. Men kan zich de vraag stellen of het correct is dat getuigen zich zaken van ernstige misdrijven beter herinneren dan van minder ernstige

¹⁸¹ VAN DORST, A., *De verjaring van het recht tot strafvordering*. Arnhem: Gouda Quint BV, 1985, p.

¹⁸² VERMEEREN, J., *De verjaring van de strafvordering*. *Jura Falconis*, jg.42 (1), 2005-2006, p. 55.

¹⁸³ (GROENHUIJSEN, 2002, p. 814)

¹⁸⁴ VAN DORST, A., *De verjaring van het recht tot strafvordering*. Arnhem: Gouda Quint BV, 1985, p. 45-49.

KOOPMANN, M., *Bevrijdende verjaring*. Deventer: Kluwer, 2010, pg. 21.

¹⁸⁵ VAN DORST, A., *De verjaring van het recht tot strafvordering*. Arnhem: Gouda Quint BV, 1985, p. 45-49.

delicten. Onderzoek op terrein wijst namelijk uit dat getuigenbewijs per definitie onbetrouwbaar is. Getuigen kunnen negatieve ervaringen onbewust verdringen of vervalsen. De mens heeft eveneens de neiging om slechte ervaringen sneller te vergeten dan andere ervaringen. Bij de veronderstelling dat een verdachte van ernstige delicten zorgvuldiger zou omgaan met de voor hem gunstige bewijzen moet men er al van uitgaan dat de verdachte effectief de dader is. Wanneer iemand geen misdrijf heeft begaan en pas een tijd nadien als verdachte wordt bestempeld, is het ondenkbaar dat die persoon ontlastende bewijzen heeft verzameld.¹⁸⁶

Daarbij kan men niet verwachten dat een verdachte bewijsmateriaal bewaart. Er geldt steeds het vermoeden van onschuld en de verdachte hoeft zijn onschuld niet te bewijzen.¹⁸⁷

Het tijdsverloop heeft een ongunstige invloed op zowel de kwaliteit als de kwantiteit van bewijzen. Maar eigenlijk zou men in deze gevallen vertrouwen moeten hebben in het oordeel van de rechter die zowel het belastend als ontlastend bewijs nakijkt alsook de strafuitsluitingsgronden en plaats maakt voor gerechtvaardigde twijfel. Uiteindelijk is het gevaar voor rechterlijke dwalingen en onverantwoorde veroordelingen klein.

Bij deze leer kunnen we wel begrijpen waarom de verjaring begint te lopen vanaf een gepleegd delict. De stuiting en schorsing zouden ervoor zorgen dat de herinnering aan het feit blijft. Maar zijn de partijen wel altijd op de hoogte van dergelijke daden? Verder wordt er vooral in het vooronderzoek naar de waarheid gezocht en worden de bewijzen meestal in een vroeg stadium verzameld waardoor verlies aan bewijsmateriaal minimaal zal zijn.¹⁸⁸

Verjaring in het strafrecht kan worden gezien als een vorm van straffeloosheid.¹⁸⁹

4.2.6 Knelpunten of bedenkingen

Een eerste probleem dringt zich op bij de interpretatie van het misdrijf. In België wordt de aard van het misdrijf bepaald door de straf in concreto in plaats van in abstracto. Met andere woorden, het is de straf die uitgesproken wordt door een rechter in een concreet geval en niet de wettelijke vastgelegde straf die bepalend is voor de aard van het misdrijf. Dit heeft ook

¹⁸⁶ VAN DORST, A., *De verjaring van het recht tot strafvordering*. Arnhem: Gouda Quint BV, 1985, p. 49-54.

¹⁸⁷ KOOPMANN, M., *Bevrijdende verjaring*. Deventer: Kluwer, 2010, pg. 1.

¹⁸⁸ VAN DORST, A., *De verjaring van het recht tot strafvordering*. Arnhem: Gouda Quint BV, 1985, p. 49-54.

MEESE, J., *De duur van het strafproces: onderzoek naar de termijn waarbinnen een strafprocedure moet of mag worden afgehandeld*. Gent: Larcier, 2006, 2006, pg. 29.

¹⁸⁹ MEESE, J., *De duur van het strafproces: onderzoek naar de termijn waarbinnen een strafprocedure moet of mag worden afgehandeld*. Gent: Larcier, 2006, pg. 58-59.

invloed op de verjaringstermijn. Zo kan een misdaad door correctionalisering een wanbedrijf worden waardoor de verjaringstermijn van 10 jaar wijzigt naar 5 jaar.

In de huidige verjaringsregeling moet het openbaar ministerie minder ernstige misdaden die in aanmerking komen voor correctionalisering afhandelen binnen een periode van 5 jaar indien zij niet voor verrassingen wensen te staan. Door deze versnelling en hogere werkdruk dreigt de kwaliteit van het vooronderzoek in het gedrang te komen. Daarnaast heeft het openbaar ministerie niet alles steeds in handen. Wanneer dwangmaatregelen noodzakelijk zijn is het openbaar ministerie afhankelijk van de onderzoeksrechter en de raadkamer waardoor men nog weinig vat heeft op de duur van het vooronderzoek.

Deze regeling waarbij de straf bepalend is voor de verjaringstermijn zorgt op zijn beurt voor rechtsongelijkheid en –onzekerheid gezien alles afhankelijk is van de bereidheid van de rechter om eventuele verzachtende omstandigheden aan te nemen. Dit leidt tot wantrouwen in het gerecht.¹⁹⁰

Andere landen zoals Nederland behouden de straf in abstracto als criterium voor de verjaringstermijn waardoor de kans op verjaring van de strafvordering kleiner is.¹⁹¹

Bij vergelijking van de verjaringstermijnen met andere landen zijn er toch heel wat verschillen. Het tijdsverloop komt niet automatisch overeen. Daarom kunnen we ons afvragen of de gegeven grondslagen wel correct zijn. (VAN DORST A.J.A., Verjaring van het recht tot strafvordering, 1985, Gouda Quint BV, Arnhem, p. 28)

Het volgend probleem blijkt deze van de relatief korte termijnen te zijn. Korte verjaringstermijnen zijn nefast indien strafbare feiten pas laat aan het licht komen. Hier heeft vervolging weinig zin daar het meestal niet meer lukt om deze te voltooien binnen de verjaringstermijn.

Men probeert hier een mouw aan te spelen door aflopende misdrijven om te zetten naar voortdurende misdrijven waarbij de verjaring pas aanvangt bij het ophouden van de delictuele toestand. Zo behoort witwassen nu ook tot de voortdurende misdrijven.

Men kan zich hierbij wel afvragen of de verjaring niet wordt uitgehold. Is het nog opportuun om iemand te vervolgen dertig jaar na de feiten. Na dertig jaar is de rechtsorde redelijk hersteld en kunnen oude wonden terug worden opengereten. De rechter zou in deze gevallen

¹⁹⁰ VAN DEN WYNGAERT, C., & DE SMET, B., De verjaring van de strafvordering in België: een onoverbrugbare hindernis voor de berechting van complexe zaken? *Rechtskundig weekblad*, nr. 6, 1997, pg. 170-171.

¹⁹¹ VAN DEN WYNGAERT, C., & DE SMET, B., De verjaring van de strafvordering in België: een onoverbrugbare hindernis voor de berechting van complexe zaken? *Rechtskundig weekblad*, nr. 6, 1997, pg. 170.

de bevoegdheid mogen hebben om de vervolging stop te zetten wegens het algemeen belang.¹⁹²

Een ander probleem betreft de beperkte stuiting van de verjaring. In België is de stuiting enkel mogelijk binnen de eerste termijn van de verjaring. Gezien de verjaring bij ons een vast eindpunt heeft, kan de verdachte alle rechtsmiddelen en vertragingstechnieken aanwenden om zo het proces te rekken en te komen tot verjaring. Dit is vooral problematisch indien het openbaar ministerie of de onderzoeksrechter lang moet wachten op rapporten van deskundigen of rogatoire commissies. Het enige wat het openbaar ministerie hiertegen kan doen is pro-forma-onderzoeksdaan verrichten net voor het verstrijken van de oorspronkelijke verjaringstermijn. Daden van onderzoek worden soepel geïnterpreteerd zodat bijna alle proceshandelingen de verjaring stuiten. Ook hier kan terug de vraag worden gesteld of de mogelijkheid van stuiting niet wordt uitgehold.¹⁹³

Door het invoeren van de Securitaswet en het opnieuw afschaffen van deze wet wordt de complexiteit van de verjaring alleen maar groter waardoor de rechtszekerheid en het recht op verdediging in gedrang komen. Deze complexiteit heeft vooral te maken met het feit dat men enerzijds de Securitaswetgeving wil afschaffen daar het niet strookt met het doel van de verjaring terwijl er anderzijds een programmawet werd ingelast om de afschaffing van betrokken wet pas te laten toepassen op misdrijven gepleegd na 1 september 2003. Deze programmawet werd ingevoerd om een overgangsregeling te voorzien en de parketten en rechtbanken de tijd te geven zich voor te bereiden op dergelijke veranderingen. Hierdoor komen er tijdelijk twee werkwijzen inzake de toepassing van de verjaringsregels. Daarnaast kunnen zowel misdrijven gepleegd voor en na 1 september 2003 samen worden vervolgd als een voortgezet misdrijf waarbij elk feit zijn eigen regeling behoudt. Dit hoeft geen betoog van complexiteit.¹⁹⁴

De verjaringstermijnen worden gekoppeld aan de maximumstraf die bij wet worden bepaald voor een bepaald delict. Binnen deze maximumstraf wordt de objectieve ernst van het delict uitgedrukt.

¹⁹² VAN DEN WYNGAERT, C., & DE SMET, B., De verjaring van de strafvordering in België: een onoverbrugbare hindernis voor de berechting van complexe zaken? *Rechtskundig weekblad*, nr. 6, 1997 pg. 171.

¹⁹³ VAN DEN WYNGAERT, C., & DE SMET, B., De verjaring van de strafvordering in België: een onoverbrugbare hindernis voor de berechting van complexe zaken? *Rechtskundig weekblad*, nr. 6, 1997, pg. 172.

¹⁹⁴ VERSTRAETEN, R., & HELSEN, P., De vaudeville van de verjaring. *Tijdschrift voor Strafrecht*, 2003, p.163-165.

Het klinkt vreemd dat sommige delicten kunnen verjaren vooraleer de maximumstraf voorbij is. Bijvoorbeeld misdrijven met een levenslange gevangenisstraf verjaren na 10-15 jaar of maximaal 20-30 jaar bij stuiting. Het is vreemd dat de wet een levenslange gevangenisstraf bepaalt terwijl de mogelijkheid bestaat dat de verdachte na het verstrijken van de verjaringstermijn gewoon vrij rond loopt. Eventueel dienen de verjaringstermijnen gekoppeld te worden aan de maximale vrijheidsstraf van het gepleegd delict. Zo zou een misdrijf met een levenslange gevangenisstraf nooit kunnen verjaren.¹⁹⁵ Bij dergelijke misdrijven lijkt het nogal reëel dat de wonden niet helen. Maar de bescherming van de rechten van verdediging komen hierdoor wel in het gedrang.

Bij misdrijven met geen of een lage maximale vrijheidsstraf, zoals overtredingen, zou er een langere verjaringstermijn moeten worden vastgelegd gezien deze anders telkens onmiddellijk verjaren.¹⁹⁶

Er zijn ook tegenstanders van een eventuele verlenging van de verjaringstermijnen.

De verlenging van de verjaringstermijn bij wanbedrijven van 3 jaar naar 5 jaar is er vooral gekomen door de vele fraudezaken die dreigden te verjaren. Dit zorgde voor heel wat verontwaardiging bij de bevolking.

Er lopen verschillende zaken binnen de strafrechtspleging spaak. Maar het opsporen en aanpakken van de werkelijke oorzaken zou beter zijn dan het aanpassen van de symptomen zoals het verlengen van de verjaring. Een verlenging van de verjaringstermijn zal automatisch leiden tot een stijging van het aantal betwistingen wat betreft de overschrijding van de redelijke termijn¹⁹⁷ wat de vlotte strafrechtspleging terug in gedrang brengt.¹⁹⁸

Binnen de Securitawetgeving begint de verjaring terug te lopen wanneer enkel het openbaar ministerie uitstel of bijkomende onderzoeksdaen vraagt daar de verjaring in het voordeel van de verdachte speelt. Om misbruiken te voorkomen blijft de verjaring geschorst wanneer de verdediging om uitstel of bijkomende onderzoeksdaen vraagt. Dit leidt tot tactische situaties waarbij zowel het parket als de verdachte zo lang mogelijk wachten om uitstel te vragen. Dit in de hoop dat de andere partij uitstel vraagt, zodat ze er zelf voordeel kunnen uithalen. Dit

¹⁹⁵ VAN DORST, A., *De verjaring van het recht tot strafvordering*. Arnhem: Gouda Quint BV, 1985, p. (GROENHUIJSEN, 2002, p. 814)

¹⁹⁶ VAN DORST, A., *De verjaring van het recht tot strafvordering*. Arnhem: Gouda Quint BV, 1985, p.

¹⁹⁷ Zie infra, pg. 52

¹⁹⁸ (TOURNICOURT R., "De verlenging van de verjaringstermijn voor wanbedrijven. Niets meer dan symptoombestrijding." In: Vlaams Jurist Vandaag, 1994, pg. 2-3)

zorgt voor een weinig constructieve rechtsgang en zou niet mogen meespelen bij het al dan niet vragen om bijkomende onderzoekshandelingen.

Verder zal het niet steeds duidelijk zijn wanneer de behandeling van de zaak opnieuw wordt hervat door het vonnisgerecht. Is dit de dag van fixatie waarbij de zaak uitgesteld wordt op een vaste datum of is dit de dag waarop de zaak daadwerkelijk wordt hervat?¹⁹⁹

4.2.7 Wat is de maatschappelijke relevantie van de verjaring en is deze rechtsfiguur nog nodig?

Men kan voorstellen om de vervolgingsverjaring af te schaffen en het openbaar ministerie te laten beslissen of het om een nuttige vervolging gaat op basis van het opportuniteitsbeginsel en het maatschappelijk belang. De afwezigheid van een wettelijke regeling inzake de verjaring is gunstig ten aanzien van feiten die volgens de wet zijn verjaard terwijl er behoefte is aan vervolging. Feiten of daders die pas na het verstrijken van de verjaringstermijn ter kennis komen van vervolgingsinstanties zijn hier een voorbeeld van.

Daarnaast mogen we ervan uitgaan dat het openbaar ministerie geen vervolging zal instellen indien daar geen behoefte aan is of men niet zeker is van hun zaak.²⁰⁰

Verder zou er aan de basisprincipes van de verjaringsregeling niet geraakt worden en zal er in de praktijk geen vervolging plaatsvinden wanneer hierdoor belangen in het geding komen.

De bescherming die de verjaringsregeling biedt tegen de justitiële inactiviteit zou beter gewaarborgd kunnen worden door de verdragsrechtelijke regeling inzake de redelijke termijn.²⁰¹

Voorstanders van een wettelijke verjaringsregeling achten dergelijk instrument noodzakelijk om de wet die een vervolging verplicht te doorbreken. Een evenwichtige strafwetgeving kent niet alleen bevoegdheden toe waar gerechtelijk ingrijpen noodzakelijk is, maar moet deze bevoegdheden eveneens beperken indien geen strafrechtelijk ingrijpen meer nodig is. Maar dit kan eveneens opgevangen worden door de redelijke termijn.

Een wettelijke regeling is ook van belang om de individuele rechten te vrijwaren. Een wettelijke regeling vereenvoudigt de toepassing van het recht en waarborgt de rechtsgelijkheid.²⁰²

¹⁹⁹ MEESE, J., De verjaring van de strafvordering na de 'securitaswet' van 11 december 1998. *Tijdschrift voor strafrecht*, 2000, pg. 6-7.

²⁰⁰ KAPTEIN, H., *Tegenstanders van verjaring hebben gelijk aan hun zijde*. In: NRC Handelsblad, 5 augustus 2002, pg. 7.

²⁰¹ VAN DORST, A., *De verjaring van het recht tot strafvordering*. Arnhem: Gouda Quint BV, 1985, p.

²⁰² VAN DORST, A., *De verjaring van het recht tot strafvordering*. Arnhem: Gouda Quint BV, 1985, p.

De hedendaagse maatschappij eist van de strafrechtspleging steeds meer een adequate criminaliteitsbestrijding en rechtshandhaving om de veiligheid van de burger te vrijwaren. De strafrechtspleging dient nog sneller, efficiënter en effectiever te zijn dan voorheen.

De roep om veiligheid en bescherming mag dan gerechtvaardigd zijn, maar de strafrechtspleging dient eveneens garant te staan voor de bescherming van de persoonlijke vrijheid en vrijwaring van onnodige inmenging door de overheid. De rechten van de verdediging moeten gevrijwaard blijven. Er dient een balans te worden gevonden tussen de instrumentaliteit van het recht en de rechtsbescherming.²⁰³

Als ik terugblik naar de grondslagen van de verjaring en hun kritieken kom ik tot de conclusie dat er nood is aan een wettelijke regeling betreffende de verjaring. De verjaring is belangrijk voor het maatschappelijk belang, de rechten van de verdediging, een vlotte strafrechtspleging en de rechtszekerheid. Maar deze regeling kan enigszins aangepast worden.

Zo kan de bewijsproblematiek, de wijzigende persoon van de dader, een nuttige en rechtvaardige straf en de sanctie op het stilzitten van de vervolgingsinstanties op een andere manier worden opgevangen en is de verjaring hier minder van belang. Eerst en vooral bestaat er een opportuniteitsbeleid binnen het openbaar ministerie. Vervolgens heeft een rechter verschillende mogelijkheden bij de straftoemeting. Uiteindelijk kan de verdediging rechtsmiddelen aanhalen indien hun rechten van de verdediging gefnuikt zijn.

De maatschappelijke rust als grondslag van de verjaring lijkt mij niet voor alle misdrijven op te gaan.

Wel is de verjaring noodzakelijk om de rechtszekerheid en de bescherming tegen rechterlijke willekeur te vrijwaren. Maar de redelijke termijn die meer wordt geconcretiseerd zou hieraan tegemoet kunnen komen.

We hebben wel nood aan dergelijk figuur. Maar dit systeem kan op een heel andere manier worden opgebouwd dan dat we nu kennen. Voorstellen komen later aan bod.

4.3 Zijn er alternatieven voor de verjaring?

4.3.1 De redelijke termijn

²⁰³ (BRANTS C., MEVIS P. & PRAKKEN E., "Legitieme strafvordering. Rechten van de mens als inspiratie in de 21ste eeuw". In: BRANTS C., MEVIS P. & PRAKKEN E., "Legitieme strafvordering. Rechten van de mens als inspiratie in de 21ste eeuw". Intersentia, Antwerpen, 2001, pg. 2-3)

De redelijke termijn is een recent gegeven en werd pas in ons rechtstelsel ingevoerd door de inwerkingtreding van het Europees Verdrag voor de Rechten van de Mens (EVRM) in 1955. Het recht op berechting binnen een redelijke termijn werd ook vervat in het Internationaal Verdrag inzake burgerlijke en politieke rechten van 1983.²⁰⁴

Volgens het EVRM art.6§1 heeft iedereen het recht op een behandeling van zijn zaak binnen een redelijke termijn.²⁰⁵

Common law-landen die de verjaring nauwelijks kennen werken meestal met de figuur van de redelijke termijn.²⁰⁶

4.3.1.1 Wat is redelijke termijn

De redelijke termijn start vanaf de dag dat de persoon belast wordt met de zaak. Hieronder wordt de officiële kennisgeving aan een individu door de bevoegde autoriteit verstaan waarbij hij beschuldigd wordt van het plegen van een strafbaar feit. Maar ook wanneer hij ingevolge een andere daad van het opsporingsonderzoek of van het gerechtelijk onderzoek onder dreiging van een strafvervolgning leeft en dit een ernstige weerslag heeft op zijn persoonlijke toestand.²⁰⁷ De redelijke termijn gaat dus in vanaf de vervolging waarmee men doelt op de dagvaarding. Maar in sommige situaties is het reeds voldoende als de verdachte weet dat het openbaar ministerie een ernstig voornemen heeft om hem te vervolgen en hij zich zal moeten verdedigen, zoals bij een huiszoeking, een inbeslagname of een ondervraging.²⁰⁸

Het eindpunt is dan de definitieve beslissing over de grond van de zaak of het beëindigen van de vervolging.²⁰⁹

²⁰⁴ MEESE, J., *Overschrijding van de redelijke termijn*. Gent: Larcier, 2008, pg. 1.

²⁰⁵ VAN DEN WYNGAERT, C., *Strafrecht en strafprocesrecht in hoofdlijnen. Deel 1: Strafrecht*. Antwerpen-Apeldoorn: Maklu-Uitgevers nv, 2011, pg. 687-691. VAN DORST, A., *De verjaring van het recht tot strafvordering*. Arnhem: Gouda Quint BV, 1985, p. 46. (blz klopt niet, nazicht in boek!!!!)

²⁰⁶ (VAN DEN WYNGAERT C., *"Strafrecht, strafprocesrecht en internationaal strafrecht in hoofdlijnen"*. Antwerpen, Maklu, 2003, pg. 682)

²⁰⁷ (EDEL F., *"The length of civil and criminal proceedings in the case-law of the European Court of Human Rights"*, in: Human rights files, nr. 16, Council of Europe Publishing, 2007, pg. 17, 21); DECLERCQ, R., *Beginnelen van strafrechtspleging*. Mechelen: Kluwer, 2003, pg. 643-645.

²⁰⁸ VAN VEEN, T., *lets over undue delay en verjaring*. In: MELAI A., *Bij deze stand van zaken: bundel opstellen aangeboden aan A. L. Melai*. Arnhem: Gouda Quint, 1983, pg. 536. (LEMMENS P. *"De redelijke termijn in strafzaken"*, in: Rechtskundig Weekblad, 1985-1986, pg. 325)

²⁰⁹ VAN DEN WYNGAERT, C., *Strafrecht en strafprocesrecht in hoofdlijnen. Deel 1: Strafrecht*. Antwerpen-Apeldoorn: Maklu-Uitgevers nv, 2011, pg. 687-691.

De redelijke termijn wordt in concreto bepaald door de omstandigheden van de zaak. Het is dus mogelijk dat de redelijke termijn voor de ene beklaagde overschreden is en voor de andere niet. Om te oordelen wat een redelijke termijn is, wordt er rekening gehouden met de volgende criteria: de omstandigheden van de zaak, de complexiteit van de zaak, het gedrag van de verdediging alsook het gedrag van de vervolgingsautoriteiten en wat er op het spel staat voor de verdachte.²¹⁰

Hoe complexer de zaak, hoe meer tijd nodig is voor het onderzoek. Gaat het om een groot aantal verdachten, getuigen of slachtoffers die moeten verhoord worden of is er nood aan expertise. Is er een verband met andere strafdossiers of kent de zaak internationale aspecten. Belangrijk hierbij is de aard van de zaak. Gaat het om financiële fraude of om een eenvoudige diefstal.²¹¹

Wanneer de gerechtelijke overheid zonder geldige reden stil blijft zitten, kan dit de redelijke termijn aantasten.²¹²

Indien de behandeling van de zaak wordt vertraagd door toedoen van de beklaagde, zoals het voortdurend aanwenden van proceduretechnieken, kan er weinig sprake zijn van schending van de redelijke termijn.²¹³

Verder kan ook het belang van de zaak voor de verdachte in rekening worden gebracht zoals de psychologische impact van de strafprocedure, de voorhechtenis van de verdachte, de straf, de leeftijd en gezondheidstoestand van de verdachte en de eventuele tewerkstelling.²¹⁴

De redelijke termijn kan voor het vonnisgerecht in elke stand van het geding worden ingeroepen alsook voor het Europees Hof van de Rechten van de Mens.²¹⁵

4.3.1.2 Functie

De redelijke termijn bestaat vooral in het belang van de verdachte.

²¹⁰ (EDEL F., "The length of civil and criminal proceedings in the case-law of the European Court of Human Rights", in: Human rights files, nr. 16, Council of Europe Publishing, 2007, pg. 33-34); DECLERCQ, R., *Beginnelen van strafrechtspleging*. Mechelen: Kluwer, 2003, pg. 643-645

²¹¹ MEESE, J., *Overschrijding van de redelijke termijn*. Gent: Larcier, 2008, pg. 21. VAN DEN WYNGAERT, C., *Strafrecht en strafprocesrecht in hoofdlijnen. Deel 1: Strafrecht*. Antwerpen-Apeldoorn: Maklu-Uitgevers nv, 2011, pg. 687-691.

²¹² VAN DEN WYNGAERT, C., *Strafrecht en strafprocesrecht in hoofdlijnen. Deel 1: Strafrecht*. Antwerpen-Apeldoorn: Maklu-Uitgevers nv, 2011, pg. 687-691.

²¹³ DECLERCQ, R., *Beginnelen van strafrechtspleging*. Mechelen: Kluwer, 2003, pg. 643-645

²¹⁴ VAN DEN WYNGAERT, C., *Strafrecht en strafprocesrecht in hoofdlijnen. Deel 1: Strafrecht*. Antwerpen-Apeldoorn: Maklu-Uitgevers nv, 2011, pg. 687-691. MEESE, J., *Overschrijding van de redelijke termijn*. Gent: Larcier, 2008, pg. 30.

²¹⁵ MEESE, J., *Overschrijding van de redelijke termijn*. Gent: Larcier, 2008, pg. 34-35.

De voornaamste doelstelling van de redelijke termijn is de mate van onzekerheid waarmee een verdachte moet leven, naar aanleiding van een tegen hem ingestelde strafvordering, zoveel als mogelijk te beperken. De verdachte mag niet te lang in het ongewisse blijven inzake de uitkomst van een strafvervolgning waarvan hij weet dat ze tegen hem loopt. Men dient de aantasting van de menselijke waardigheid door langdurige strafrechtelijke procedures te beperken. Door een spoedige berechting beperkt men het morele en fysieke leed van een strafzaak. Dit is noodzakelijk daar er steeds het vermoeden van onschuld bestaat.²¹⁶

De onzekerheid mag niet te lang duren vermits dit psychologisch moeilijk te dragen is, zowel voor een dader als voor een slachtoffer.

Daarnaast zorgt een berechting binnen de redelijke termijn voor de effectiviteit en de geloofwaardigheid van justitie, wat leidt tot rechtszekerheid en een goede rechtsbedeling. De redelijke termijn waarborgt een degelijke bewijsvoering. Deze rechtsfiguur beschermt de verdachte indien hij door de traagheid in het procesvoeren wordt belemmerd in het vrijwaren van ontlastend materiaal.

Tevens is een snelle afhandeling van strafzaken van belang voor de preventieve werking van de berechting en bestraffing alsook voor de belangen van het slachtoffer. Uiteindelijk kan men stellen dat de redelijke termijn ook het algemeen belang dient.²¹⁷

4.3.1.3 Gevolg

Het overschrijden van de redelijke termijn wordt op een minder radicale wijze gesanctioneerd dan het verstrijken van de verjaringstermijn.²¹⁸

Er was lang onduidelijkheid omtrent de gevolgen van de overschrijding van de redelijke termijn. Pas in 2000 werd art. 21 ter toegevoegd aan de Voorafgaande Titel van het wetboek van strafvordering die onmiddellijk van toepassing was op de hangende rechtsplegingen.

Hierbij werden de rechtsgevolgen bepaald bij het overschrijden van de redelijke termijn. De rechter kan een veroordeling bij eenvoudige schuldigverklaring uitspreken of een straf uitspreken die lager kan zijn dan de wettelijke minimumstraf.²¹⁹

²¹⁶ MEESE, J., *Overschrijding van de redelijke termijn*. Gent: Larcier, 2008, pg. 2. VAN DEN WYNGAERT, C., *Strafrecht en strafprocesrecht in hoofdlijnen. Deel 1: Strafrecht*. Antwerpen-Apeldoorn: Maklu-Uitgevers nv, 2011, pg. 687-691. VAN DORST, A., *De verjaring van het recht tot strafvordering*. Arnhem: Gouda Quint BV, 1985, p. 46.

²¹⁷ MEESE, J., *Overschrijding van de redelijke termijn*. Gent: Larcier, 2008, pg. 3-4. VAN VEEN, T., *Iets over undue delay en verjaring*. In: MELAI A., *Bij deze stand van zaken: bundel opstellen aangeboden aan A. L. Melai*. Arnhem: Gouda Quint, 1983, pg. 532-533, 537.

²¹⁸ VAN DEN WYNGAERT, C., *Strafrecht en strafprocesrecht in hoofdlijnen. Deel 1: Strafrecht*. Antwerpen-Apeldoorn: Maklu-Uitgevers nv, 2011, pg. 687-691. VAN DORST, A., *De verjaring van het recht tot strafvordering*. Arnhem: Gouda Quint BV, 1985, p. 46.

Er dient niet steeds een straf opgelegd te worden lager dan de minimumstraf. Er kan ook een straf uitgesproken worden die lager is dan de straf die zou worden uitgesproken zonder dat de redelijke termijn werd overschreden, zonder dat deze onder het wettelijke minimum moet dalen. Deze keuze dient aan de rechter te worden overgelaten.²²⁰

De strafvordering kan onontvankelijk worden verklaard indien het recht van verdediging onherstelbaar geschonden is door de overschrijding van de redelijke termijn. Indien de overschrijding van de redelijke termijn een weerslag heeft op de bewijsvoering kan er worden overgegaan tot vrijspraak wegens gebrek aan bewijs. Maar dit betreft geen sanctie op het overschrijden van de redelijke termijn, maar een sanctie op de gevolgen die voortvloeien uit de overschrijding van de redelijke termijn.²²¹

4.3.1.4 Voor- en nadelen

De redelijke termijn kent de volgende voordelen: de mogelijkheid tot uitspraak over de burgerlijke vordering, een mogelijke veroordeling tot het betalen van de gerechtskosten, een mogelijke veroordeling tot de bijzondere verbeurdverklaring, een mogelijke veroordeling tot teruggave van het nadeel en een blanco strafregister voor de verdachte.

Vermoedelijk kunnen de burgers zich beter verzoenen met het systeem van de redelijke termijn dan van de verjaring. Hier geschiedt toch enige gerechtigheid wat leidt tot een goede rechtsbedeling. Verder heeft de verdachte binnen dit systeem de mogelijkheid om zijn onschuld te bewijzen.²²²

Het nadeel van de redelijke termijn is dat alles afhankelijk is van het beoordelingscriterium van de rechter wat leidt tot rechtsonzekerheid.

²¹⁹ ROZIE, J., *Het nieuwe artikel 21 ter van de Voorafgaande Titel van het wetboek van strafvordering: de rechtsgevolgen bij overschrijding van de redelijke termijn*. In: T. Strafr., Mys & Breesch, 2001, pg. 3. (DUPONT L., VERSTRAETEN R. & HUTSEBAUT F., "Straf(proces)recht". Brugge, Die Keure, 2001 pg. 33)

²²⁰ ROZIE, J., *Het nieuwe artikel 21 ter van de Voorafgaande Titel van het wetboek van strafvordering: de rechtsgevolgen bij overschrijding van de redelijke termijn*. In: T. Strafr., Mys & Breesch, 2001, pg. 4.

²²¹ MEESE, J., *Overschrijding van de redelijke termijn*. Gent: Larcier, 2008, pg. 41. ROZIE, J., *Het nieuwe artikel 21 ter van de Voorafgaande Titel van het wetboek van strafvordering: de rechtsgevolgen bij overschrijding van de redelijke termijn*. In: T. Strafr., Mys & Breesch, 2001, pg. 4.

²²² ROZIE, J., *Het nieuwe artikel 21 ter van de Voorafgaande Titel van het wetboek van strafvordering: de rechtsgevolgen bij overschrijding van de redelijke termijn*. In: T. Strafr., Mys & Breesch, 2001, pg. 4. MEESE, J., *De duur van het strafproces: onderzoek naar de termijn waarbinnen een strafprocedure moet of mag worden afgehandeld*. Gent: Larcier, 2006, pg. 308-318.

De redelijke termijn kent geen vaste duur en is daardoor vager dan andere procedurele rechten.²²³ De vaagheid van deze rechtsfiguur, de afwezigheid van algemeen geldende regels en de onzekerheid inzake de rechtsgevolgen biedt minder rechtszekerheid.²²⁴

4.3.1.5 Bedenkingen

Bij het uitspreken van een straf lager dan de straf die zou worden uitgesproken zonder de overschrijding van de redelijke termijn is het moeilijk te controleren wat de rechter normaliter als straf zou geven indien er geen overschrijding van de redelijke termijn was.²²⁵

Misschien moet de onontvankelijkheid als sanctie op de overschrijding van de redelijke termijn toch niet uitgesloten worden en kan deze sanctie worden toegepast indien er voldoende leed werd berokkend aan de beklaagde door de lange duur van onzekerheid.

Dergelijke drastische sanctie kan de overheid motiveren om de nodige maatregelen te nemen die de vertraging van de rechtsgang tegengaan.²²⁶

Er kan ook worden gedacht aan de mogelijkheid bij de overschrijding van de redelijke termijn om een veroordeling tot een vrijheidsstraf te beperken tot de niet-correctionaliseerbare en niet-gecorrectionaliseerde misdaden waardoor de feiten die door het Hof van Assisen worden berecht niet worden uitgesloten. Deze feiten beroeren de maatschappij het meest en rechtvaardigen een veroordeling tot een vrijheidsstraf terwijl de redelijke termijn overschreden is.²²⁷

Deze aanpassingen verbeteren de rechtspositie van de verdachte en zouden tot een daadwerkelijke manier van rechtsherstel kunnen leiden bij de overschrijding van de redelijke termijn. Dit leidt in zekere mate tot rechtszekerheid en -gelijkheid.²²⁸

²²³ MEESE, J., *Overschrijding van de redelijke termijn*. Gent: Larcier, 2008, pg. 19.

²²⁴ DE SWAEF, M., *De redelijke verjaringstermijn*. In: CHÂTEL M., "*Liber amicorum*". Antwerpen: Kluwer rechtswetenschappen, 1991, pg. 127.

²²⁵ MEESE, J., *De duur van het strafproces: onderzoek naar de termijn waarbinnen een strafprocedure moet of mag worden afgehandeld*. Gent: Larcier, 2006, pg. 368.

²²⁶ MEESE, J., *Overschrijding van de redelijke termijn*. Gent: Larcier, 2008, pg. 45-46.

²²⁷ MEESE, J., *De duur van het strafproces: onderzoek naar de termijn waarbinnen een strafprocedure moet of mag worden afgehandeld*. Gent: Larcier, 2006, pg. 365.

²²⁸ MEESE, J., *De duur van het strafproces: onderzoek naar de termijn waarbinnen een strafprocedure moet of mag worden afgehandeld*. Gent: Larcier, 2006, pg. 375.

Heel wat zaken die ondertussen werden voorgelegd aan het EHRM zouden werkelijk een schending van de redelijke termijn geweest zijn.²²⁹ Is dit rechtssysteem een goed alternatief?

4.3.2 Mogelijke aanpassingen aan de rechtsfiguur Verjaring

De verjaring als absolute deadline is toch ongunstig voor de maatschappij en slachtoffers. Voor de burger is het moeilijk te begrijpen dat de strafvordering wordt stilgelegd zonder enige veroordeling terwijl er voldoende bewijzen beschikbaar zijn. Verder kan de verdachte misbruik maken van allerlei vertragingstechnieken om de verjaring te laten ingaan. Anderzijds speelt de verjaring niet altijd in het voordeel van de verdachte. Als de zaak verjaard is, kan er geen uitspraak worden gedaan over schuld of onschuld. Misschien dringen enkele aanpassingen in het Belgisch verjaringsstelsel zich op.²³⁰

4.3.2.1 Straf in abstracto

Zo kan men de verjaringstermijn doen afhangen van de straf in abstracto. Dit biedt meer rechtszekerheid. Het openbaar ministerie hoeft de verjaringstermijn niet meer in te schatten. Dit systeem zou een tegemoetkoming zijn voor de kortere verjaringstermijnen bij correctionalisering en contraventionalisering, wat de kans op verjaring van de strafvordering verkleint.²³¹ Dit leidt eveneens tot rechtsgelijkheid daar voor iedereen dezelfde termijnen geldt.

4.3.2.2 Stuiting

Niettegenstaande de ruime interpretatie van daden van onderzoek om de verjaring te doen stuiten, zijn er nog een aantal strafzaken die verjaren. Dit gebeurt vaak indien het misdrijf pas laat wordt ontdekt waardoor de daden van onderzoek in de oorspronkelijke verjaringstermijn gering zijn. In dit opzicht zou het misschien beter zijn om art.22 V.T.Sv. te wijzigen zodat daden van onderzoek en vervolging buiten de oorspronkelijke termijn eveneens de verjaring kunnen stuiten.

In Frankrijk en Luxemburg kan de verjaring onbeperkt gestuit worden. In deze landen begint de verjaring pas te lopen na de laatste nuttige stuitingsdaad. Ook in Nederland kan de verjaring oneindig gestuit worden indien het misdrijf binnen de oorspronkelijke verjaringstermijn werd vastgesteld.

²²⁹ MEESE, J., *Overschrijding van de redelijke termijn*. Gent: Larcier, 2008, pg. 30.

²³⁰ VERMEEREN, J., De verjaring van de strafvordering. *Jura Falconis*, jg.42 (1), 2005-2006, p. 43.

²³¹ VERMEEREN, J., De verjaring van de strafvordering. *Jura Falconis*, jg.42 (1), 2005-2006, p. 42-43.

Hierdoor wordt het moeilijker voor de verdachte om allerlei tactieken aan te halen zodoende de verjaring te doen intreden.

Daarnaast kan het openbaar ministerie het onderzoek in complexe dossiers veel beter voeren wat de kwaliteit en objectiviteit kan bevorderen.

Nadeel hierbij kan zijn dat zaken die lang stilliggen door toedoen van het openbaar ministerie toch nog vervolgd kunnen worden. De mogelijkheid bestaat dat het openbaar ministerie nu niet meer gehaast is om de zaak binnen een zo kort mogelijk termijn te behandelen. Anderzijds zou de onbeperkte stuiting de feiten onverjaarbaar kunnen maken en de bestaansreden van de verjaring teniet doen. Maar het onredelijk lang aanslepen van een zaak kan tegengegaan worden door de rechterlijke controle op de redelijke termijn. Verder kan de rechter controleren of de stuitingsdaden wel nuttig zijn en in het belang van de waarheidsvinding zijn om misbruiken te voorkomen.²³²

Deze rechterlijke beoordeling van de redelijke termijn kan wel rechtsonzekerheid veroorzaken. Het wordt dus kiezen tussen een hardheidscriterium met voldoende rechtszekerheid ofwel een subjectief criterium.²³³

4.3.2.3 Termijnen

De verjaringstermijnen in België zijn zeer kort in vergelijking met de termijnen in Nederland. Hierbij kunnen we vaststellen dat het verjaringsstelsel in België verdachtvriendelijk is.²³⁴

Volgens art. 71 van het Nederlandse Wetboek van Strafrecht vervalt het recht tot strafvordering door verjaring voor alle overtredingen na drie jaar, na zes jaar voor misdrijven met een gevangenisstraf van niet meer dan drie jaar, na twaalf jaar voor misdrijven met een gevangenisstraf van meer dan drie jaar en na twintig jaren voor misdrijven met een gevangenisstraf van meer dan tien jaar.²³⁵ In Nederland werd sinds 2006 de verjaringstermijn afgeschaft voor misdrijven met een levenslange gevangenisstraf zoals een aantal levensdelicten.

Er zijn voorstellen om de verjaring af te schaffen voor misdrijven met een gevangenisstraf van 12 jaar of meer en voor ernstige zedenmisdrijven zoals verkrachting, aanranding en

²³² VAN DEN WYNGAERT, C., & DE SMET, B., De verjaring van de strafvordering in België: een onoverbrugbare hindernis voor de berechting van complexe zaken? *Rechtskundig weekblad*, nr. 6, 1997, pg. 173. MEESE, J., *De duur van het strafproces: onderzoek naar de termijn waarbinnen een strafprocedure moet of mag worden afgehandeld*. Gent: Larcier, 2006, pg. 180.

²³³ VERMEEREN, J., De verjaring van de strafvordering. *Jura Falconis*, jg.42 (1), 2005-2006, p. 42-43.

²³⁴ VERMEEREN, J., De verjaring van de strafvordering. *Jura Falconis*, jg.42 (1), 2005-2006, pp. 41-43.

²³⁵ (Wetboek van Strafrecht, Nederland, 3 maart 1981) (CLEIREN C. & NIJBOER J., "Strafrecht: tekst & commentaar. De tekst van het Wetboek van Strafrecht en enkele aanverwante wetten voorzien van commentaar". Deventer, Kluwer, 2008, pg. 511)

kinderpornografie. Door de grote media-aandacht is het opvallend dat deze feiten ons niet met rust laten en er dus nood is aan bestraffing van dergelijke misdrijven.²³⁶

Verder zijn er in Nederland voorstellen om ook voor andere ernstige misdrijven, zoals terrorisme, de verjaring af te schaffen. De bestaansredenen van de verjaring zouden niet langer meer doorgaan voor misdrijven als terrorisme. Terroristische misdrijven kunnen vergeleken worden met misdaden tegen de menselijkheid. De collectieve herinnering aan terroristische misdrijven zullen eveneens langzaam vervagen en de maatschappelijke strafbehoefte voor deze misdrijven blijft na lange tijd bestaan. Daarnaast zal een terrorist geen leed ondervinden tijdens de periode van angst voor een eventuele bestraffing. Hij zal de ongestraftheid eerder als een overwinning beschouwen. Ook de bewijsvoering zal minder een probleem vormen gezien de technische vooruitgang. Deze gedachtegang wordt doorgetrokken voor misdrijven als verkrachting, doodslag, diefstal met geweld, zware mishandeling en openlijk geweld met de dood tot gevolg.²³⁷

Voorgaande voorstellen vinden hun oorsprong vanuit verschillende overtuigingen. Ernstige delicten maken een grote inbreuk op de rechtsorde en leiden tot een stevige maatschappelijke beroering. Dit zorgt voor een intensieve onderzoeksinspanning van politie en justitie die meestal succesvol eindigen. Anderzijds is het voor de rechtsgemeenschap moeilijk als een aantal ernstige delicten niet worden opgelost. Uiteindelijk wordt een enorme druk uitgeoefend op het strafrechtelijk apparaat om alsnog resultaat te boeken. Falen wordt maatschappelijk niet aanvaard.

Men neemt de waarheidsvinding als het leidend beginsel binnen het strafrecht waarbij de vervolgingsverjaring niet past en dus moet afgeschaft worden.

Een aantal argumenten ondersteunen dit voorstel. Eerst en vooral wist de tijd niet alle sporen uit. De nabestaanden blijven altijd groot verdriet hebben en de wonden helen nooit helemaal. Dit geldt ook voor de samenleving. Een onopgehelderde zaak blokkeert vaak het

²³⁶ (Staatscourant, jaargang 2011, nr. 16707, Wijziging van het Wetboek van Strafrecht in verband met de aanpassing van de regeling van de vervolgingsverjaring, <https://zoek.officielebekendmakingen.nl/dossier/28495/stcrt-2011-16707?resultIndex=0&sorttype=1&sortorder=4>)

²³⁷ (Kamerstuk, Tweede kamer der Staten-Generaal; 28 495 Voorstel van wet van de leden Dittrich en Van Haersma Buma tot wijziging van het Wetboek van Strafrecht in verband met het vervallen van de verjaringstermijn voor de vervolging van moord en enkele andere misdrijven alsmede enige aanpassingen van de regeling van de verjaring en de stuiting van de verjaring en de regeling van de strafverjaringstermijn (opheffing verjaringstermijn bij zeer ernstige delicten), nr.10, 11 en 12 amendement van het lid Eerdmans, 2005)

maatschappelijk herstelproces. De maatschappelijke verontwaardiging blijkt vaak nog steeds groot na verloop van enige tijd.

Daarnaast is het mogelijk dat na de wettelijke verjaringstermijn een ernstig misdrijf nog steeds kan worden uitgeklaard waarbij een veroordeling nog mogelijk moet zijn. Dat er na enige tijd geen betrouwbaar bewijsmateriaal beschikbaar zou zijn, gaat niet langer op. Met behulp van moderne technieken, zoals DNA-materiaal en audio- en visuele registratietechnieken, is het mogelijk een ernstig misdrijf op te helderen.

Verder zou de humaniteit van het strafrecht ook van toepassing moeten zijn op de slachtoffers. Het argument dat de dader er na enige tijd een streep moet onder kunnen zetten en de rust binnen de omgeving van de verdachte na verloop van tijd niet meer mag worden verstoord is ondergeschikt aan het leed van de slachtoffers.

In het Verenigd Koninkrijk, Duitsland, Oostenrijk en Denemarken kan een moord nooit verjaren. Misschien kunnen we hieraan een voorbeeld nemen.²³⁸

In Japan verjaren misdrijven die worden bestraft met een doodstraf na 50 jaar. Misdrijven met een levenslange gevangenisstraf verjaren na 10 jaar en misdrijven met een gevangenisstraf van meer dan 10 jaar verjaren na 7 jaar.²³⁹

Men kan lange verjaringstermijnen ook anders bekijken. De termijn waarbij een verdachte zich onttrekt aan justitie door vrijwillig ballingschap zou langduriger moeten zijn dan de termijn van de ten laste bedreigde straf. Hierdoor zou de verdachte die niet gevat wordt langer uit de gemeenschap wegblijven dan een veroordeelde.²⁴⁰

De verjaringstermijnen zouden kunnen worden ingekort indien een misdrijf gepleegd wordt door een adolescent daar het om een jeugdige onbezonnenheid gaat en de pedagogische werking niet langer nut heeft na verloop van enige tijd.²⁴¹ De persoonlijkheid wijzigt het meest tijdens de jeugd. Een persoon die na enige tijd wordt berecht voor een misdrijf uit zijn jeugd jaren kan een heel andere persoon zijn dan toen. Om deze reden zou een veel kortere

²³⁸ GROENHUIJSEN, M., Verlenging of afschaffing van verjaringstermijnen in het strafrecht. Over rechtspolitieke afwegingen en rechtsstatelijke beperkingen. *Delikt en Delinkwent*, 32(8), 2002, pg. 1-2.

²³⁹ CASSESE, A., *Cassese's International Criminal Law*. Oxford: University Press, 2013, pg. 313.

²⁴⁰ HAZEWINDEL-SURINGA, D., *Inleiding tot de studie van het Nederlandse strafrecht*. Alpen aan den Rijn: Tjeenk Willink, 1981, pg. 477.

²⁴¹ HAZEWINDEL-SURINGA, D., *Inleiding tot de studie van het Nederlandse strafrecht*. Alpen aan den Rijn: Tjeenk Willink, 1981, pg. 477.

termijn voor jeugddelinquenten een tegemoetkomend antwoord zijn op de grondslagen van de verjaring.²⁴²

Dit is ook niet probleemloos. Indien er meerdere verdachten zijn, zullen misschien enkel de minderjarige verdachten zich aangeven om hun meerderjarige vrienden te sparen. Ook kunnen criminele organisaties minderjarigen inzetten om criminele feiten te plegen.

We zouden kunnen pleiten om de verjaring pas te laten aanvangen op het moment dat het misdrijf ontdekt wordt. Maar volgens tegenstanders zullen de grondslagen van de verjaring verloren gaan en kunnen hele oude feiten nog vervolgd worden. Men denkt dat de rechtsorde opnieuw zal worden verstoord en men vreest voor onbetrouwbare bewijzen.²⁴³

Om de kritieken hierop in te dijen kan men de verjaringstermijn laten aanvangen vanaf het moment dat het misdrijf ontdekt wordt maar dit enkel in de eerste verjaringstermijn. Stel dat een misdrijf ontdekt wordt net voor het intreden van de verjaring dan pas zou de verjaringstermijn moeten beginnen lopen. Zo heeft het openbaar ministerie voldoende tijd om het onderzoek te voeren. Het lijkt mij terecht dat men voldoende tijd krijgt om het te onderzoeken wanneer het feit nog niet verjaard is op het moment van ontdekking. Daarnaast kan een rechter nog steeds beslissen of het nog opportuun is om verdachte te bestraffen en enkel tot een eenvoudige schuldigverklaring te veroordelen.²⁴⁴

Dit kan vooral werkbaar zijn bij het vervolgen van overtredingen gezien hun korte verjaringstermijnen. Bij wanbedrijven zou het dan mogelijk zijn dat de effectieve veroordeling pas 15 jaar na de gepleegde feiten komt. Dit lijkt wel heel lang wat de kans op gerechtelijke dwalingen kan vergroten. Bij misdaden zouden de feiten pas verjaren na 30 of 45 jaar. Ook hier kunnen we ons afvragen wat het nut van enige bestraffing nog kan zijn en is de kans op gerechtelijke dwalingen groot. Anderzijds gaat het wel om misdrijven die de maatschappij niet onberoerd laten. Ook moeten we vertrouwen hebben in de rechters die voldoende mogelijkheden hebben om een antwoord te bieden op dergelijke situaties. Toch ben ik geen voorstander van dit voorstel. Dit voorstel zou wel de korte verjaringstermijnen bij overtredingen kunnen tegengaan, maar voor de andere misdrijven gaat deze theorie niet op. Gezien de feiten pas laat ter ontdekking komen is de kans klein dat de maatschappij er echt van wakker ligt. Daarnaast kan al heel wat bewijsmateriaal verloren zijn gegaan. We zouden

²⁴² MEESE, J., *De duur van het strafproces: onderzoek naar de termijn waarbinnen een strafprocedure moet of mag worden afgehandeld*. Gent: Larcier, 2006, pg. 35.

²⁴³ VAN DEN WYNGAERT, C., & DE SMET, B., De verjaring van de strafvordering in België: een onoverbrugbare hindernis voor de berechting van complexe zaken? *Rechtskundig weekblad*, nr. 6, 1997, pg. 172.

²⁴⁴ VAN DEN WYNGAERT, C., & DE SMET, B., De verjaring van de strafvordering in België: een onoverbrugbare hindernis voor de berechting van complexe zaken? *Rechtskundig weekblad*, nr. 6, 1997, pg. 173.

een onderscheid kunnen maken en dit alleen laten toepassen op de overtredingen, maar waar is de eenvoud dan? De ganse regeling dient simpel te blijven waardoor alles best op dezelfde manier wordt geregeld.

Er zijn ook een aantal voorstellen in de omgekeerde richting. Zo wordt er voorgesteld om de verjaringstermijn van niet-correctionaliseerbare misdaden terug te wijzigen van 15 jaar naar 10 jaar. Dit voorstel steunt op het idee dat na afloop van een bepaalde periode de bewijzen vervallen en dat potentiële beschuldigten moeten worden gevrijwaard van laattijdige klachten.

Het verlengen van de verjaringstermijnen is niet goed daar dit niet zou stroken met de grondslagen van de verjaring. Bovendien bestaan verschillende manieren om de korte verjaringstermijnen tegen te gaan zoals de stuiting, de schorsing, het omzetten van aflopende misdrijven in voortdurende misdrijven en het beschouwen van verschillende misdrijven als één misdrijf door eenheid van opzet.²⁴⁵

4.3.2.4 Instellingsverjaring

De verjaring van de strafvordering zou kunnen worden hervormd tot een instellingsverjaring waarbij de vervolgende instanties of de burgerlijke partij binnen een bepaalde termijn de strafvordering dienen in te stellen om te vermijden dat deze zaak verjaart. Is de strafvordering tijdig ingesteld, dan kan de zaak niet meer verjaren.

Een strenge bestraffing van de overschrijding van de redelijke termijn kan dan als waarborg dienen tegen langdurige strafprocedures.

Deze instellingsverjaring is eenvoudig en kent geen schorsing of stuiting. Er kan overwogen worden om de huidige verjaringstermijnen te behouden voor de instellingstermijnen met uitzondering van de verjaringstermijn van 15 jaar die dan beter wordt afgeschaft. Bij seksuele misdrijven op minderjarigen kan de instellingsverjaring pas aanvangen vanaf de leeftijd van 18 jaar.²⁴⁶

Wanneer de verjaring wordt hervormd tot een instellingsverjaring dienen de sancties betreffende de redelijke termijn te worden aangepast. Zo moet de mogelijkheid tot verval van strafvordering er zijn wanneer de feiten lang geleden zijn en er geen maatschappelijke

²⁴⁵ VERMEEREN, J., De verjaring van de strafvordering. *Jura Falconis*, jg.42 (1), 2005-2006, p. 58-59.

²⁴⁶ MEESE, J., *De duur van het strafproces: onderzoek naar de termijn waarbinnen een strafprocedure moet of mag worden afgehandeld*. Gent: Larcier, 2006, pg. 361-362. (Rechtskundig weekblad 2013-2014, nr. 5, 5 oktober 2013, Actualiteit: De verjaring van fraudedossiers, Meese J., pg. 162)

noodzaak inzake vervolging bestaat. Dit heeft geen gevolgen voor de burgerlijke vordering. Ook zou het mogelijk moeten zijn om verval van strafvordering bij overschrijding van de redelijke termijn te laten uitspreken door de onderzoeksgerechten.²⁴⁷ Maar het verval van strafvordering steunt op objectieve elementen zoals de dood, amnestie, verjaring, opheffing van de strafwet, ... De redelijke termijn daarentegen is afhankelijk van de subjectieve beoordeling van een rechter. Om deze reden kan er bij overschrijding van de redelijke termijn geen verval van strafvordering bestaan als sanctie.²⁴⁸ Dit kan eventueel opgevangen worden door het opportuniteitsbeginsel dat het openbaar ministerie handhaaft bij het instellen van de strafvordering. Gezien het openbaar ministerie opkomt voor het maatschappelijk belang en dit belang niet meer aanwezig is, kan het openbaar ministerie afzien van dergelijke vervolging wegens het opportuniteitsbeginsel. Natuurlijk biedt dit wel niet de nodige rechtszekerheid.

Bij de overschrijding van de redelijke termijn zou enkel nog een straf mogen uitgesproken worden bij niet-correctionele en niet-gecorrectionaliseerde misdaden. Bij de andere misdrijven zou nog enkel een verval van de strafvordering of een eenvoudige schuldigverklaring mogen worden uitgesproken.²⁴⁹

Bij een instellingsverjaring zal de verjaring beperkt blijven tot de feiten die niet of laattijdig aan het licht komen. Indien er wel een feit ter kennis is gekomen maar nog geen verdachte gekend is, hoeft dit geen probleem te zijn. Door de instellingsverjaring kan het feit niet verjaren en de redelijke termijn kan pas worden toegepast wanneer de verdachte op de hoogte is van het strafonderzoek. Bij de verjaring kunnen de verdachten die onbekend blijven wel hun voordeel halen gezien de verjaring blijft doorlopen.

Indien er met een instellingsverjaring wordt gewerkt kunnen bepaalde misdrijven zoals valsheid in geschrifte en gebruik van valse stukken bestempeld worden als ogenblikkelijke misdrijven. Anders kunnen deze feiten onverjaarbaar worden terwijl onverjaarbaarheid enkel nodig is voor hele zware misdrijven.²⁵⁰

Door de instellingsverjaring zou de verjaring niet langer aanleiding kunnen geven tot tactische manoeuvres van de verdediging om de verjaring te bekomen. Eveneens zou het gerechtelijk

²⁴⁷ MEESE, J., *De duur van het strafproces: onderzoek naar de termijn waarbinnen een strafprocedure moet of mag worden afgehandeld*. Gent: Larcier, 2006, pg. 364.

²⁴⁸ ROZIE, J., *Het nieuwe artikel 21 ter van de Voorafgaande Titel van het wetboek van strafvordering: de rechtsgevolgen bij overschrijding van de redelijke termijn*. In: T. Strafr., Mys & Breesch, 2001, pg. 7.

²⁴⁹ MEESE, J., *De duur van het strafproces: onderzoek naar de termijn waarbinnen een strafprocedure moet of mag worden afgehandeld*. Gent: Larcier, 2006, pg. 377-378.

²⁵⁰ MEESE, J., *De duur van het strafproces: onderzoek naar de termijn waarbinnen een strafprocedure moet of mag worden afgehandeld*. Gent: Larcier, 2006, pg. 371-372

apparaat gespaard blijven van overbodige verstek- en verzetsprocedures om tot de verjaring te komen.²⁵¹

Dit nieuw systeem zou maatschappelijk veel beter verteerbaar zijn dan het huidige. Nu is dit zeer abstract en zijn de termijnen hetzelfde voor een vrij brede waaier van feiten. Zo kunnen een eenvoudige winkeldiefstal en diefstal door georganiseerde criminaliteit dezelfde verjaringstermijnen hebben. In het nieuw systeem zouden de sancties van de redelijke termijn concreet afhangen van de omstandigheden eigen aan de zaak en zou dit beter te verantwoorden zijn.²⁵²

Critici uiten het gevaar voor opzettelijke laattijdige instellingen om de redelijke termijn uit te stellen. Dat is niet de bedoeling. Het EHRM houdt ook de duur van het vooronderzoek in het oog. De instellingsverjaring heeft dus wel degelijk de bedoeling om laattijdig ontdekte misdrijven nog te kunnen vervolgen.²⁵³

4.3.2.5 Verjaring ambtshalve laten toepassen?

Eventueel moet de verjaring niet langer ambtshalve worden toegepast door de rechter en moet de keuze worden overgelaten aan de partijen. De verdachten hebben dan de kans om tot een vrijspraak te komen wegens gebrek aan bewijzen.²⁵⁴ De verjaring verdedigt vooral het maatschappelijk belang. De keuze aan de verdachte overlaten om al dan niet de verjaring te laten toepassen hoort hier niet bij.

4.3.2.6 Samenloop van misdrijven en voortgezette misdrijven

Momenteel begint de verjaring bij samenloop van misdrijven pas te lopen vanaf het laatste feit, wanneer tussen de verschillende feiten geen termijn is verlopen langer dan de verjaringstermijn eigen aan het misdrijf. Er zijn voorstellen om bij samenloop van misdrijven de verjaringstermijn voor ieder misdrijf afzonderlijk te regelen overeenkomstig de termijn eigen aan ieder misdrijf. Maar deze wijziging zou kunnen leiden tot verjaring van tal van feiten in grote onderzoeksdossiers.

²⁵¹ MEESE, J., *De duur van het strafproces: onderzoek naar de termijn waarbinnen een strafprocedure moet of mag worden afgehandeld*. Gent: Larcier, 2006, pg. 373

²⁵² MEESE, J., *De duur van het strafproces: onderzoek naar de termijn waarbinnen een strafprocedure moet of mag worden afgehandeld*. Gent: Larcier, 2006, pg. 373-374.

²⁵³ MEESE, J., *De duur van het strafproces: onderzoek naar de termijn waarbinnen een strafprocedure moet of mag worden afgehandeld*. Gent: Larcier, 2006, pg. 374.

²⁵⁴ VAN DORST, A., *De verjaring van het recht tot strafvordering*. Arnhem: Gouda Quint BV, 1985, p.

Eigenlijk is de huidige regeling een tegemoetkoming aan het “verdachtenvriendelijk” verjaringsstelsel.

Door het bestaan van voortgezette misdrijven kan men het beginpunt van de verjaring opschuiven naar de toekomst.

Voorstellen om dit af te schaffen zijn er vermoedelijk gekomen om misbruik door de vervolgende partij te voorkomen zoals zaken toevoegen die weinig met elkaar te maken hebben.

Het systeem van het voortgezet misdrijf in Nederland is in het voordeel van de beklaagde. Daar wordt maar één enkele straf opgelegd aan de beklaagde, namelijk de zwaarste straf.

Ook zijn er voorstellen om het misdrijf valsheid en gebruik van valse stukken te zien als ogenblikkelijke misdrijven.²⁵⁵

4.4 Link grondslagen vervolgingsverjaring en de functies van het strafrecht?

Het is noodzakelijk de functies van de straf te confronteren met de grondslagen van de verjaring gezien de mogelijkheid dat een laattijdig opgelegde straf niet langer enige functie heeft en dit net een bestaansreden is voor de verjaring.²⁵⁶

Misschien wordt de verjaring beter begrepen als we het in verband brengen met de sub sociale bestrijdende taak van het strafrecht zoals het beperken van de herhalingsdrang van de dader, de onvoldaanheid van het slachtoffer, de ontdaanheid van de gemeenschap en het gevaar dat anderen eveneens overgaan tot het plegen van misdrijven. Zo hoopt men door bestraffing de herhalingsdrang te stoppen en anderen af te schrikken om hetzelfde misdrijf te plegen. Verder hoopt men ook op een conflictoplossing tussen de dader en het slachtoffer en de dader en de samenleving. Hierbij dient de straf dan als compensatie.

De onrechtmatigheid alsook de schuld verminderen niet na verloop van enige tijd. Wel verandert de subsociale invloed die afneemt na verloop van tijd. De entourage rond de dader en het slachtoffer vergeten het delict naarmate de tijd verstrijkt. De wonde toegebracht aan de rechtsorde groeit beetje bij beetje dicht waardoor de behoefte aan het bestraffen van de dader vermindert. De verontwaardiging en het gevoel van onveiligheid vermindert na enige tijd. Ook de verdachte kan zijn leven weer helemaal op de rails hebben.

²⁵⁵ VERMEEREN, J., De verjaring van de strafvordering. *Jura Falconis*, jg.42 (1), 2005-2006, p. 57-64.

²⁵⁶ MEESE, J., *De duur van het strafproces: onderzoek naar de termijn waarbinnen een strafprocedure moet of mag worden afgehandeld*. Gent: Larcier, 2006, pg. 45.

De overtuiging dat het verloop van tijd de functie van de straf overneemt waardoor vervolging en bestraffing op een gegeven moment nutteloos worden, verklaart de verjaring van de strafvordering.²⁵⁷

Binnen die vergeldingsleer ziet men de bestraffing als een plicht uitgaande van de overheid waaraan men niet mag verzaken. De verjaringsleer druist in tegen deze zienswijze. Het tijdsverloop brengt hierin geen verandering.

Indien men de angst en onzekerheid waarin de dader leeft tijdens het afwachten van enige strafoplegging als vergelding ziet, kan hieruit wel de verjaringstheorie verklaard worden.²⁵⁸

Het doel van het strafrecht omvat niet enkel de vergelding maar tevens het beschermen van rechtsgoederen en het afweren van onrecht. De straf is in eerste instantie niet verdiend maar noodzakelijk voor de rechtshandhaving en als afschrikingsmechanisme.²⁵⁹

Bij de generale preventie is het van belang dat wanneer de strafdreiging zijn doel heeft gemist, deze straf daadwerkelijk moet worden uitgevoerd zodat dergelijke dreiging zijn kracht niet verliest. Het doet er niet toe wanneer er gestraft wordt, als er maar gestraft wordt.²⁶⁰

Mede door de generale preventie binnen het strafrecht bevordert men het sociaal wenselijk gedrag. Enerzijds bestaat er de normvorming waarbij strafdreiging een middel is om bepaalde gedragingen af te keuren en de mensen zodoende te onthouden van het plegen van criminele feiten. Anderzijds heeft het strafrecht en de straf ook een normhandhavende functie. Wanneer de burgers zich niet houden aan de opgelegde regels moet de overheid ingrijpen en deze misdrijven vervolgen zodat dergelijke regels worden nageleefd. Een wettelijke rechtsnorm werkt enkel in de praktijk indien deze rechtsnorm gekend is bij de burger en dat de burger weet dat er sancties volgen bij niet-naleving van deze norm. Als een wet op een systematische wijze naast zich neer wordt gelegd, heeft dit gevolgen op de perceptie van het rechtssysteem. De gerechtelijke autoriteiten worden dan niet langer meer au sérieux genomen.²⁶¹

²⁵⁷ VAN DORST, A., *De verjaring van het recht tot strafvordering*. Arnhem: Gouda Quint BV, 1985, p. 32-33.

²⁵⁸ VAN DORST, A., *De verjaring van het recht tot strafvordering*. Arnhem: Gouda Quint BV, 1985, p. 55-62.

²⁵⁹ MEESE, J., *De duur van het strafproces: onderzoek naar de termijn waarbinnen een strafprocedure moet of mag worden afgehandeld*. Gent: Larcier, 2006, pg. 42.

²⁶⁰ VAN DORST, A., *De verjaring van het recht tot strafvordering*. Arnhem: Gouda Quint BV, 1985, p. 62. MEESE, J., *De duur van het strafproces: onderzoek naar de termijn waarbinnen een strafprocedure moet of mag worden afgehandeld*. Gent: Larcier, 2006, pg. 44.

²⁶¹ HUBEAU, B., GIBENS, S., MERCELIS, S., PARMENTIER, S., PONSAERS, P., VAN AEKEN, K., VANDE WALLE, G., & VAN HOUTTE, J., *Dialogen tussen recht en samenleving. Een handboek over het rechtssociologisch onderzoek in Vlaanderen*, Leuven/Den Haag: Acco, 2012, pg. 25.

Zowel bij de normvorming als bij de normhandhaving is er geen plaats voor de verjaring. Het uitgangspunt is dat er wordt opgetreden tegen de wetsovertreding. Wanneer deze reactie plaatsvindt is niet van belang. Het idee van het vergeten en vergeven is ondergeschikt aan de normhandhaving. Maar de maatschappij moet nog steeds de link kunnen leggen tussen het misdrijf en de straf zodoende het afschrikkend effect te kunnen creëren. Om deze reden is het noodzakelijk dat de straf binnen een redelijke termijn valt.²⁶²

De beste preventie voor criminaliteit lijkt het feit dat men zijn straf niet kan ontlopen. De zekerheid dat men zal gestraft worden laat een diepere indruk na dan de kans op het ontlopen van een zware straf. Straffeloosheid wekt de indruk dat er mogelijkheden zijn om een straf te ontlopen.²⁶³

Om de mensen ervan te weerhouden criminaliteit te plegen dient de vrees voor een straf groter te zijn dan de kans om deze straf te ontlopen.²⁶⁴

Een straf wordt pas als rechtvaardig en nuttig ervaren indien zij kort na het plegen van feiten wordt opgelegd. Rechtvaardiger in die zin dat de verdachte wordt bespaard van lange onzekerheid en een lang voorarrest. Wanneer de straf kort op het misdrijf volgt, zal zij als nuttig worden ervaren daar het misdrijf en de straf sterker worden geassocieerd. De werking van de straf en de reactie op het misdrijf zijn efficiënt als voorbeeld voor de gemeenschap.²⁶⁵

Bij kleinere misdrijven wordt de straf best binnen een korte termijn opgelegd zodat men het verband tussen de straf en het delict ziet. Bij zware misdrijven heeft het tijdsverloop weinig belang. Zolang er een maatschappelijke consensus bestaat over de verwerpelijkheid van bepaalde delicten kunnen zware misdrijven worden bestraft ongeacht het tijdsverloop.²⁶⁶

Verder wil het strafrecht wraakacties vermijden. Door de uitoefening van het strafrecht wil men voorkomen dat anderen met crimineel gedrag reageren op de door de dader veroorzaakte schade. Hier kan het tijdsverloop wel van belang zijn. Wanneer de herinnering aan het

²⁶² VAN DORST, A., *De verjaring van het recht tot strafvordering*. Arnhem: Gouda Quint BV, 1985, p. 66-68.
MEESE, J., *De duur van het strafproces: onderzoek naar de termijn waarbinnen een strafprocedure moet of mag worden afgehandeld*. Gent: Larcier, 2006, pg. 44.

²⁶³ MICHIELS, J., *Cesare Beccaria over misdaden en straffen*. Antwerpen/Zwolle: Kluwer/Tjeenk Willink, 1982, pg. 132.

²⁶⁴ MICHIELS, J., *Cesare Beccaria over misdaden en straffen*. Antwerpen/Zwolle: Kluwer/Tjeenk Willink, 1982, pg. 142.

²⁶⁵ MICHIELS, J., *Cesare Beccaria over misdaden en straffen*. Antwerpen/Zwolle: Kluwer/Tjeenk Willink, 1982, pg. 128-129.

²⁶⁶ VAN DORST, A., *De verjaring van het recht tot strafvordering*. Arnhem: Gouda Quint BV, 1985, p. 63-65.

gebeurde afzwakt, vermindert eveneens de wraakbehoefte waardoor het optreden van justitie niet meer noodzakelijk is. Men zou zelfs kunnen stellen dat een vervolging meer schade kan toebrengen. Maar dikwijls blijft de dader onbekend en krijgen de slachtoffers geen afdoende antwoorden op hun vragen waardoor zij dit niet kunnen laten rusten. Dan kan de tijd de wonden niet helen. Daarnaast kunnen we een onderscheid maken tussen lichte en zware misdrijven. Bij lichte misdrijven zal een vervolging heel waarschijnlijk geen schade aanrichten aan het herstelproces van slachtoffers. Slachtoffers van zeer zware misdrijven vergeten het voorval niet zo vlug waarbij geen vervolging hun herstelproces waarschijnlijk zal bemoeilijken.²⁶⁷

Ook bestaat er de speciale preventieve functie van een straf.

Eerst en vooral wil men de verdachte afschrikken om nog delicten te plegen door strafbedreiging. Indien de verdachte een crimineel feit pleegt, moet hierop een snelle reactie komen om een positief effect uit deze straf te halen. Als er een lange tijd voorbijgegaan is tussen het delict en een veroordeling kan de verdachte denken dat het om een onrechtvaardige straf gaat. De afschrikking die van de straf uitgaat zal dan geen uitwerking meer hebben op de dader. Aangenomen wordt dat een verdachte lessen heeft getrokken uit het gepleegd delict en de ontdekking ervan. Wanneer een veroordeling lang uitblijft en de verdachte ondertussen zijn leven gebeterd heeft en geen nieuwe delicten pleegt kan men er van uitgaan dat een zware bestraffing zijn doel zou missen. Indien de persoonlijkheid van de verdachte is veranderd, is er geen nood aan resocialisatie.²⁶⁸

In dit licht kunnen we het tijdsverloop in rekening brengen doch dit geeft geen verklaring voor de schorsing en stuiting.

Maar men mag er niet van uitgaan dat iedereen tot inkeer komt. Er bestaat heel wat recidive. Daarnaast is er nog steeds de onopgehelderde criminaliteit waarbij men niet weet wie de verdachten zijn. Vaak komt men pas tot gedragsverandering wanneer men tegen de lamp loopt. Van hieruit kan de aanvang van de verjaring na het plegen van een feit moeilijk worden begrepen.²⁶⁹ Verder kunnen we ook stellen dat onbestrafte misdrijven de resocialiserende functie teniet doen.

²⁶⁷ VAN DORST, A., *De verjaring van het recht tot strafvordering*. Arnhem: Gouda Quint BV, 1985, p. 68-72.

²⁶⁸ VAN DORST, A., *De verjaring van het recht tot strafvordering*. Arnhem: Gouda Quint BV, 1985, p. 73-76.

MEESE, J., *De duur van het strafproces: onderzoek naar de termijn waarbinnen een strafprocedure moet of mag worden afgehandeld*. Gent: Larcier, 2006, pg. 36, 44-45.

²⁶⁹ VAN DORST, A., *De verjaring van het recht tot strafvordering*. Arnhem: Gouda Quint BV, 1985, p. 74-76.

Beveiliging van de maatschappij en de verdachte bestaat uit vrijheidsbenemende straffen. Vanuit deze optiek kan de verjaring enigszins verklaard worden. Wanneer een verdachte reeds een geruime tijd geen feiten heeft gepleegd, is een vrijheidsstraf om de maatschappij te beschermen niet langer noodzakelijk. Indien de verdachte verscheidene misdrijven blijft plegen zorgen deze nieuwe feiten voor een rechtvaardiging van opsluiting. Vanuit deze optiek bestaat er geen grond voor de schorsing en stuiting.²⁷⁰

We kunnen stellen dat de verjaring de belangen van de burger/verdachte beschermt tegen excessief overheidsgeweld en rechterlijke willekeur alsook de rechte van de verdediging vrijwaart.

Wel strookt de vervolgingsverjaring niet met de waarheidsvinding die de maatschappij als algemeen doel heeft.²⁷¹

4.5 Besluit

Na het verstrijken van een bepaalde termijn vervalt de strafvordering. Dit wordt de verjaring van de strafvordering genoemd.

Zowel de opsporing, vervolging als berechting dienen binnen een bepaalde periode afgehandeld te worden. Indien dit niet gebeurt kan er geen uitsluitel gegeven worden inzake de gegrondheid van de tenlastelegging.

De verjaring van de strafvordering beschermt het openbaar belang, de rechtszekerheid en de bewijsgegevens.

De strafvordering verjaart door verloop van tien jaren, vijf jaren of zes maanden naargelang het misdrijf een misdaad, een wanbedrijf of een overtreding is. Wanneer een misdrijf een misdaad betreft die niet kan worden omgezet in een wanbedrijf door toepassing van verzachtende omstandigheden bedraagt de verjaringstermijn vijftien jaar. Een misdaad die wordt omgezet naar een wanbedrijf heeft een verjaringstermijn van 5 jaar. Indien een wanbedrijf wordt omgezet naar een overtreding bedraagt de verjaringstermijn één jaar.

²⁷⁰ VAN DORST, A., *De verjaring van het recht tot strafvordering*. Arnhem: Gouda Quint BV, 1985, p. 79. MEESE, J., *De duur van het strafproces: onderzoek naar de termijn waarbinnen een strafprocedure moet of mag worden afgehandeld*. Gent: Larcier, 2006, pg. 44-45.

²⁷¹ GROENHUIJSEN, M., Verlenging of afschaffing van verjaringstermijnen in het strafrecht. Over rechtspolitieke afwegingen en rechtsstatelijke beperkingen. *Delikt en Delinkwent*, 32(8), 2002, p. 814.

In art. 21 bis V.T.Sv. wordt er een uitzondering gemaakt inzake de zedenmisdrijven ten opzichte van minderjarigen. De verjaringstermijn betreft 15 jaar, zelfs indien dit misdrijf gecorrectionaliseerd wordt.

Ernstige schendingen van het internationaal humanitair zoals oorlogsmisdaden, misdaden tegen de mensheid en genocide zijn onverjaarbaar.

Belangrijk om te weten is dat de in de wet voorziene straf maar de voorlopige verjaringstermijn aantoont. Uiteindelijk is het de definitieve straftoemeting uitgesproken door de rechter die de aard van het misdrijf bepaalt en zodoende ook de verjaringstermijn.

De verjaring kan uitgesteld worden door middel van schorsing of stuiting.

Door stuiting wordt de lopende verjaringstermijn stopgezet en vervangen door een nieuwe termijn die gelijk is aan de oorspronkelijke termijn. De stuiting van de verjaring vindt plaats door daden van onderzoek en daden van vervolging.

Wanneer er een wettelijk of jurisprudentieel beletsel bestaat die de uitoefening van de strafvordering verhindert kan de verjaring worden geschorst. Hierbij wordt de reeds lopende verjaringstermijn stop gezet en loopt de verjaringstermijn gewoon terug verder indien het beletsel is opgelost. Dit betekent dat de verjaringstermijn wordt verlengd met de duur van de schorsing. België kent een complex systeem van schorsingsgronden door tal van wetswijzigingen.

Niettegenstaande de verjaring soms een wrange nasmaak nalaat, blijft men pleiten voor het behoud van deze rechtsfiguur. Redenen hiervoor zijn onder andere het niet opnieuw verstoren van de openbare rechtsorde, het waarborgen van de kwaliteit van de bewijzen en de snellere gerechtelijke afhandeling. Maar de verjaringsregeling mag niet te strak zijn zodat ernstige vervolgingen tot een goed eind worden gebracht. De publieke opinie kan het moeilijk aanvaarden dat een verdachte niet veroordeeld wordt wegens verjaring terwijl er duidelijke bewijzen beschikbaar zijn.

De verjaringsregeling in België is erg verdachtvriendelijk.²⁷²

Over de grondslagen van de verjaring kan gediscussieerd worden.

Zo gaat “de wet van het vergeten” volgens mij niet op als het om hele zware misdrijven gaat. Het niet vervolgen van dergelijke feiten louter door de verjaring kan het herstelproces van de

²⁷² VAN DEN WYNGAERT, C., & DE SMET, B., De verjaring van de strafvordering in België: een onoverbrugbare hindernis voor de berechting van complexe zaken? *Rechtskundig weekblad*, nr. 6, 1997, pg.169, 171, 173-174.

maatschappij en het slachtoffer blokkeren. Verder kan dit de wraakbehoefte aanwakkeren. Dit kan tevens nefast zijn voor de rechtsorde die niet hersteld wordt. Bij de zeer ernstige misdrijven verliezen dergelijke argumenten hun kracht daar een grote verontwaardiging en afgrijzen blijft bestaan. Om deze redenen moeten wij ons afvragen of hele zware misdrijven wel nog dienen te verjaren.²⁷³

Met deze zware misdrijven worden de niet-correctionaliseerbare en de niet-gecorrectionaliseerde misdaden bedoeld. Mij lijkt het gerechtvaardigd dat verdachten van dergelijke misdrijven na enige tijd nog kunnen vervolgd worden mits het vrijwaren van de rechten van de verdediging wanneer er een duidelijke bewijslast is. Indien het openbaar ministerie weinig gegevens heeft over de zaak kan men er niet veel mee doen. Misschien moeten de slachtoffers hier duidelijk over geïnformeerd worden zodat ze de zaak kunnen afsluiten en laten rusten in plaats van valse verwachtingen te koesteren.²⁷⁴

Ook de surrogaatstraf lijkt mij weinig overtuigend. Het percentage daders die wroeging heeft zal eerder klein zijn. De onzekerheid waarin men vertoeft lijkt mij een logisch gevolg op het plegen van een misdrijf.

Daarnaast is het paradoxaal dat iemand die zich onttrekt uit het maatschappelijk leven en bang afwacht tot de verjaring intreedt zagezegd een surrogaatstraf ondergaat terwijl een persoon die meewerkt aan de strafprocedure gestraft kan worden en hier weinig mee gewonnen heeft.

Het gepleegd misdrijf kan een onbezonnen daad zijn tijdens de adolescentie en de persoonlijkheid van de dader kan reeds gewijzigd zijn. Maar er zijn afdoende mogelijkheden die dit probleem kunnen opvangen zoals een opschorting van de uitspraak van veroordeling, opschorting van straf of een eenvoudige schuldigverklaring. Natuurlijk is het niet opportuun om een dertigjarige persoon te veroordelen voor een eenvoudige winkeldiefstal van 10 jaar geleden. Dit kan eveneens terug worden opgevangen door het opportuniteitsbeginsel bij het openbaar ministerie of door andere afhandelingsmogelijkheden zoals de minnelijke schikking of bemiddeling.

²⁷³ GROENHUIJSEN, M., Verlenging of afschaffing van verjaringstermijnen in het strafrecht. Over rechtspolitieke afwegingen en rechtsstatelijke beperkingen. *Delikt en Delinkwent*, 32(8), 2002, pg. 3-4. VAN BEMMELEN, J.M., *Op de grenzen van het strafrecht. Moord en verjaring*. Haarlem: Tjeenk Willink en zoon, 1955, pg. 135.

²⁷⁴ GROENHUIJSEN, M., Verlenging of afschaffing van verjaringstermijnen in het strafrecht. Over rechtspolitieke afwegingen en rechtsstatelijke beperkingen. *Delikt en Delinkwent*, 32(8), 2002, pg. 3-4.

De bewijsproblematiek als grondslag verliest eveneens aan kracht. De bewijsgaring wordt meestal in het vooronderzoek gevoerd waardoor er weinig problemen zijn inzake het vrijwaren van bewijselementen. Wel kunnen er zich problemen voordoen indien het misdrijf laat wordt ontdekt. Maar de steeds evoluerende moderne technieken maken het niet onmogelijk. Indien de bewijzen onvoldoende doorslaggevend zijn, dient bij gerechtvaardigde twijfel het voordeel steeds naar de verdachte uit te gaan. Men kan hier misschien meer begrip voor opbrengen dan voor een klare zaak die gewoon verjaart.

Hiermee nauw samenhangend kunnen gerechtelijke dwalingen opgevangen worden door de onontvankelijkheidsverklaring van de strafvordering indien de rechten van de verdediging zodanig geschaad zijn en er een gebrek aan bewijsmateriaal is. Dit kan voorvallen indien de strafprocedure zodanig lang aansleept dat de verdediging het ontlastend bewijsmateriaal niet langer kon vrijwaren.

Enerzijds is vervolging van een strafbaar feit noodzakelijk zodoende het strafrecht niet te ondermijnen. Anderzijds zal een te lange tijdsperiode tussen het misdrijf en de vervolging leiden tot onbegrip waardoor het strafrecht zijn nut verliest.²⁷⁵ Dit is ook steeds afhankelijk van het soort misdrijf en de graad van verstoring van de openbare orde.

Er is wel degelijk een wettelijke regeling nodig omtrent deze rechtsfiguur. Dit is noodzakelijk voor de rechtszekerheid, het maatschappelijk belang, de rechten van de verdediging en de vlotte strafrechtspleging. Procedureregels zijn noodzakelijk ter bescherming van alle partijen in een strafprocedure zodat iedereen gelijk behandeld wordt. Deze regels liggen op voorhand vast en zijn duidelijk waardoor ieder individu beschermd is tegen onverwachte en onvoorziene gebeurtenissen. Dit wordt rechtsbescherming genoemd en zorgt voor rechtszekerheid.²⁷⁶

Niettegenstaande de criminaliteitsbestrijding en de rechtshandhaving belangrijke functies zijn binnen het strafrecht moeten de rechten van de verdediging gevrijwaard blijven.

Het deformaliseren van het strafprocesrecht is ontoelaatbaar daar dit juist de rechten van de verdachte waarborgt. De rechtsbescherming mag niet inboeten voor criminaliteitsbestrijding gezien dit de legitimerende functie van het strafrecht in gedrang zou brengen.²⁷⁷

²⁷⁵ VAN HAMEL, G., *Inleiding tot de studie van het Nederlandsche Strafrecht*. Haarlem: 's Gravenhage, 1907, pg. 617.

²⁷⁶ VAN STEENBRUGGE, W., *Straffen op mensenmaat*. Antwerpen: Luster, 2012, pg. 16-17, 19.

²⁷⁷ BRANTS, C., MEVIS, P., PRAKKEN, E., & REIJNTJES, J., *Op zoek naar grondslagen. Strafvordering 2001 ter discussie*. Den Haag: Boom Juridische uitgevers, 2003, pg. 4-6

Hoe deze wettelijke regeling ingevuld wordt kan variëren. Het moet wel om een doordachte regeling gaan waarbij alles eenvoudig en duidelijk is.

De complexe verjaringsregeling zoals we ze nu kennen is dus wel aan enige verbetering toe.

De “in-abstracto-beoordeling” zou een tegemoetkoming zijn voor de complexe berekening van de verjaringstermijn.²⁷⁸ Een systeem waarbij de verjaringstermijn afhankelijk is van de straf in abstracto biedt meer garanties voor de kwaliteit van het onderzoek en vergroot de rechtszekerheid.

De korte verjaringstermijn bij overtredingen zou mogen verlengd worden. Zelfs indien deze feiten tijdig worden ontdekt, wordt het moeilijk een eindvonnis te verkrijgen binnen de verjaringstermijn. De termijn van zes maanden die maximaal kan worden verlengd tot één jaar is zeer kort. Eventueel dient deze termijn naar één jaar te worden teruggebracht die maximaal tot twee jaar kan verlengd worden. Ook al ligt de maatschappij minder wakker van deze lichte misdrijven, er bestaat nog steeds de rechtshandhavende functie van het strafrecht. Indien de overtredders weten dat de kans klein is dat dergelijke misdrijven worden vervolgd, kan je deze misdrijven beter decriminaliseren. Daarnaast is het toch ridicuul dat de gerechtelijke instanties zich engageren om nadien vast te stellen dat de zaak verjaard is. Dan kan je beter opnieuw overgaan tot decriminaliseren van dergelijke feiten waardoor de gerechtelijke instanties meer tijd hebben om andere zaken te onderzoeken. Ofwel moet de korte verjaringstermijn aangepast worden waarbij het werk van de gerechtelijke instanties wordt beloond. Dit leidt tot een efficiëntere werking.

De andere termijnen zijn lang genoeg. Indien het niet lukt om bepaalde zaken op tijd te vonnissen zoals complexe dossiers of dossiers met internationale aspecten, moet er misschien gekeken worden naar de oorzaken hiervan zoals de werkdruk, personeelstekort of tekort aan deskundigen. Het zou efficiënter zijn om hier een oplossing voor te zoeken in plaats van steeds te sleutelen aan de verjaringsregeling.

De verjaring vervangen door de redelijke termijn is geen goed alternatief. Gezien de verjaring en de redelijke termijn elk een verschillende invalshoek benaderen, zijn er enkele verschillen tussen beiden.

²⁷⁸ VERMEEREN, J., De verjaring van de strafvordering. *Jura Falconis*, jg.42 (1), 2005-2006, p. 64-65.

De verjaring begint te lopen vanaf het plegen van het feit terwijl de redelijke termijn begint te lopen vanaf het moment dat de betrokkene op de hoogte is van de tegen hem ingestelde strafvervolging. Enkel verjaring kan laattijdige vervolging verhinderen.

De verjaring is abstract terwijl de rechter bij de beoordeling van de redelijke termijn rekening kan houden met de elementen eigen aan de zaak. De verjaring is meer voorspelbaar en biedt dus meer zekerheid voor de verdachte alsook de maatschappij. De redelijke termijn is subjectief en is afhankelijk van de welwillendheid van de rechter wat leidt tot rechtsonzekerheid.

De gevolgen van de verjaringstermijn zijn grootschaliger dan de gevolgen van de redelijke termijn. Bij de verjaring vervalt de strafvordering en kan geen uitspraak meer gedaan worden over de schuldvraag terwijl bij de redelijke termijn wel nog uitspraak kan gedaan worden betreffende de schuldvraag. Bovendien kan er een gereduceerde sanctie worden opgelegd bij de redelijke termijn. Deze sanctie is evenwel afhankelijk van de appreciatie van de rechter.

De redelijke termijn bestaat vooral ter bescherming van de verdachte, maar binnen de strafrechtspleging zijn er nog andere belanghebbende partijen.

Toch zorgt de redelijke termijn voor een efficiëntere en een geloofwaardige justitie. De redelijke termijn heeft onrechtstreeks ook invloed op de preventieve werking die uitgaat van het strafrecht en beschermt zowel het belang van het slachtoffer als het algemeen belang.

De redelijke termijn lijkt beter te beantwoorden aan de maatschappelijke behoefte tot individualisering.²⁷⁹

De verjaring kan worden opgevat als straffeloosheid. De redelijke termijn is minder drastisch wat op meer begrip kan rekenen bij de maatschappij.

Wanneer de verdachte op diverse manieren probeert zijn zaak te rekken kan dit leiden tot de vervolgingsverjaring. Dit lukt niet bij de redelijke termijn. Een laattijdige gerechtelijke beslissing kan evenwel aan doelmatigheid verliezen toch hoeft dit niet te leiden tot onrechtvaardigheid.²⁸⁰

²⁷⁹ MEESE, J., *De duur van het strafproces: onderzoek naar de termijn waarbinnen een strafprocedure moet of mag worden afgehandeld*. Gent: Larcier, 2006, pg. 322-325.

²⁸⁰ DE SWAEF, M., *De redelijke verjaringstermijn*. In: CHÂTEL M., *"Liber amicorum"*. Antwerpen: Kluwer rechtswetenschappen, 1991, pg. 123, 128-129.

Er kan gezegd worden dat de vervolgingsverjaring en de redelijke termijn elkaar aanvullen. Waar de verdachte bereikbaar is voor justitie heeft hij recht op afdoening zonder onredelijke vertraging.²⁸¹

Ofwel werken we met de verjaring als hardheids criterium wat leidt tot rechtszekerheid ofwel werken we met de redelijke termijn als subjectief criterium wat leidt tot billijkheid. Waarom worden beide figuren niet geïntegreerd?

Zo ben ik wel te vinden voor de instellingsverjaring. Wanneer de strafvordering tijdig wordt ingesteld kan deze niet meer verjaren. Na de instelling van de strafvordering wordt de redelijke termijn toegepast als controleorgaan op de lange strafprocedures. Bij een instellingsverjaring vallen de stuiting en schorsing weg waardoor geen complexe berekeningen meer dienen te worden uitgevoerd en alles eenvoudig wordt. Ook zullen de tactische manoeuvres verdwijnen. Als instellingstermijnen zouden we dezelfde termijnen van de huidige verjaringsregeling kunnen gebruiken met uitzondering van de termijn bij niet-correctionaliseerbare misdrijven van 15 jaar. De instellingsverjaring bij zedendelicten gepleegd op minderjarigen gaat pas in vanaf de meerderjarigheid van het slachtoffer.

De instellingsverjaring wijzigt niets aan de houding van het openbaar ministerie. Zij treedt nog steeds op in het belang van de maatschappij en werkt nog steeds volgens het opportuniteitsbeginsel. Wanneer vervolging van een bepaald feit maatschappelijk niet meer te verantwoorden is of er zijn onvoldoende elementen om een vervolging waar te maken dan zal geen strafvordering worden ingesteld. Zo kunnen bepaalde feiten niet plots voor eeuwig vervolgbaar zijn.

Dit systeem lijkt maatschappelijk veel beter verteerbaar. Wanneer de strafvordering niet wordt ingesteld door de afwezigheid van het maatschappelijk belang of het ontbreken van concrete elementen wordt dit aanvaard door de gemeenschap. Wanneer een zaak niet meer kan worden vervolgd wegens de overschrijding van de redelijke termijn wordt dit afgetoetst aan concrete elementen binnen een bepaalde zaak. Dit stuit op begrip binnen de maatschappij.

Een strenge toepassing van de redelijke termijn is binnen dit systeem wel noodzakelijk. Zeker indien de lange strafprocedure te wijten is aan het gedrag van de gerechtelijke

²⁸¹ VAN VEEN, T., *Iets over undue delay en verjaring*. In: MELAI A., *Bij deze stand van zaken: bundel opstellen aangeboden aan A. L. Melai*. Arnhem: Gouda Quint, 1983, pg. 543.

onderzoekseenheden. Een strenge toepassing leidt evenwel tot een efficiënt gerechtelijk apparaat.²⁸²

Er kan gezegd worden dat dit systeem rechtsongelijkheid in de hand werkt. Rechters hebben verschillende meningen en kunnen dus tot een verschillende conclusie komen. Maar nu komt dit ook al voor daar gelijkaardige zaken door verschillende rechters worden behandeld en dus telkens een andere beslissing kan worden uitgesproken. Dit leidt ook terug tot de discussie tussen een vervolging op maat of een vervolging die voor iedereen gelijk is.²⁸³ Deze discussie zal hier niet gevoerd worden.

²⁸² VAN DEN WYNGAERT, C., & DE SMET, B., De verjaring van de strafvordering in België: een onoverbrugbare hindernis voor de berechting van complexe zaken? *Rechtskundig weekblad*, nr. 6, 1997, pg. 174.

²⁸³ VAN DEN WYNGAERT, C., & DE SMET, B., De verjaring van de strafvordering in België: een onoverbrugbare hindernis voor de berechting van complexe zaken? *Rechtskundig weekblad*, nr. 6, 1997, pg. 174.

5 Wat betekent de verjaring van de strafvordering in relatie met de rechten van het slachtoffer en de verdachte?

5.1 Inleiding

Zoals eerder vermeld ontstond het strafrecht om de burger te beschermen tegen de rechterlijke willekeur en de almachtige overheid. Hiermee gelijklopend werden rechten voor de burger gecreëerd.

Tijdens een strafprocedure bestaan verschillende partijen waaronder de verdachte, het slachtoffer en de vervolgende overheid. Deze verschillende partijen hebben elk hun rechten die gewaarborgd moeten worden.

Hierna zullen we nagaan in welke mate de verjaring van de strafvordering de rechten van het slachtoffer alsook de rechten van de verdachte miskent.

Ik zal zowel rekening houden met de rechten toegekend door het Belgisch recht als met de rechten toegekend door het Europees Verdrag voor de Rechten van de Mens (EVRM) of door de internationale verdragen.

5.2 Wat zijn de rechten van het slachtoffer tijdens de strafrechtprocedure?

Het slachtoffer heeft een terughoudende rol binnen ons strafproces. Het strafproces is een zaak tussen de staat en de verdachte die volgt op de overschrijding van een fundamentele maatschappelijke norm. De staat beschikt over het geweldsmonopolie. Hierbij heeft de verdachte het recht op een faire behandeling ten opzichte van een almachtige overheid. De rechtsbescherming van de verdachte moet voldoende worden gewaarborgd en mag niet in het gedrang komen door de erkenning van de rechten van het slachtoffer. De straf wordt door de staat opgelegd in naam van het herstel van de symbolische orde en het algemeen belang. Hierin worden ook de belangen van de slachtoffers vertegenwoordigd. Het strafrecht heeft een publiekrechtelijk karakter om de willekeur en de emotionaliteit bij private wraak- en vergeldingsdrang tegen te gaan.²⁸⁴

²⁸⁴ GUTWIRTH, S., & DE HERT, P., Een theoretische onderbouw voor een legitiem strafproces. Reflecties over procesculturen, de doelstellingen van de straf, de plaats van het strafrecht en de rol van slachtoffers. *Delikt en Delinkwent*, 31, 2001, pg. 1048-1087. GUTWIRTH S. & DE HERT P. *Grondslagentheoretische variaties op de*

Toch kunnen we enige vorm van participatie door het slachtoffer aan het strafproces onderbouwen.

Ten eerste staat het strafrecht in teken van de handhaving van de rechtsorde waarin ieders individuele rechten worden beschermd, dus niet enkel deze van de verdachten maar ook deze van de slachtoffers. Hierdoor krijgt het slachtoffer een plaats in het strafrechtelijk gebeuren.

De participatie van het slachtoffer kan eerder beargumenteerd worden vanuit de inbreuk op diens rechten als burger in plaats van uit de geleden schade gezien dit een burgerrechtelijke aangelegenheid is. Om deze reden is het correct om het slachtoffer niet als een procespartij te zien die meebeslist over het verloop van de procedure. Wel is het van belang dat de slachtoffers betrokken worden bij deze procedure en dat gepeild wordt naar hun belangen. Dit kan door hen te informeren over het verloop van de zaak, hen inzagerecht te geven en begrip op te brengen gedurende de gehele behandeling van hun zaak. Maar het strafrecht kan enkel legitiem zijn indien de rechtsbescherming van de verdachte en de rechten van de verdediging voldoende gewaarborgd blijven.

Ten tweede heeft het strafrecht de waarheidsvinding als doel. De constructie van de waarheid is gebaat bij de confrontatie van zoveel mogelijke relevante interpretaties van de werkelijkheid. Hierbij kan ook het verhaal van het slachtoffer bijdragen aan de waarheid daar die elementen kan aanbrengen die van belang zijn voor een evenwichtige samenstelling van het dossier. Om deze reden lijkt de mogelijkheid om het slachtoffer te laten verschijnen als getuige, het recht te geven om gehoord te worden alsook het recht te geven om bijkomende onderzoeksdaden te vragen verantwoord.²⁸⁵

grens tussen het strafrecht en het burgerlijk recht. Perspectieven op schuld-, risico- en strafrechtelijke aansprakelijkheid, slachtofferclaims, buitengerechtelijke afdoening en restorative justice. In: BOONEN K. & al., (CLEIREN C., FOQUE R. & DE ROOS T.,) De weging van 't Hart. Idealen, waarden en taken van het strafrecht: liber amicorum voor prof. mr. A. C. 't Hart. Deventer: Kluwer, 2002, pg. 156.

²⁸⁵ GUTWIRTH, S., & DE HERT, P., Een theoretische onderbouw voor een legitiem strafproces. Reflecties over procesculturen, de doelstellingen van de straf, de plaats van het strafrecht en de rol van slachtoffers. *Delikt en Delinkwent*, 31, 2001, pg. 1048-1087. GUTWIRTH S. & DE HERT P. *Grondslagentheoretische variaties op de grens tussen het strafrecht en het burgerlijk recht. Perspectieven op schuld-, risico- en strafrechtelijke aansprakelijkheid, slachtofferclaims, buitengerechtelijke afdoening en restorative justice. In: BOONEN K. & al., (CLEIREN C., FOQUE R. & DE ROOS T.,) De weging van 't Hart. Idealen, waarden en taken van het strafrecht: liber amicorum voor prof. mr. A. C. 't Hart. Deventer: Kluwer, 2002, pg. 157-158.*

België kent slachtoffers enkele rechten toe zoals de burgerlijke partijstelling waardoor een gerechtelijk onderzoek plaatsvindt en de rechtstreekse dagvaarding waarbij de zaak voor het vonnisgerecht wordt gebracht.²⁸⁶

Door de wet van 12 maart 1998, genaamd kleine Franchimont, zijn zowel de rechten van de verdachte als van het slachtoffer uitgebreid in de fase van het vooronderzoek. De partijen kunnen tijdens het opsporings- en het gerechtelijk onderzoek beroep doen op de volgende rechtsmiddelen: verzoek tot strafrechtelijk kortgeding, verzoek tot inzage van het dossier en verzoek tot het stellen van bijkomende onderzoeksdaten.²⁸⁷

Ook kan men zich als benadeelde persoon registreren waarbij men het recht heeft om te worden bijgestaan door een advocaat. Als benadeelde persoon mag men ieder nuttig document aan het dossier toevoegen en wordt men op de hoogte gebracht inzake de gevolggeving van hun klacht.²⁸⁸

Verder krijgen de slachtoffers de mogelijkheid om langdurige gerechtelijke onderzoeken aan de controle van de Kamer van Inbeschuldigingstelling te onderwerpen.²⁸⁹

De strafprocedure in België laat ruimte voor de particuliere belangen van het slachtoffer. Zo kan het slachtoffer in elk stadium van het strafproces zijn eis tot schadevergoeding bij de strafvordering voegen.²⁹⁰

Momenteel wordt het slachtoffer uitgesloten bij de bepaling van de strafmaat en –uitvoering daar het vorderen van de straf de maatschappij toekomt en het publieke belang het private

²⁸⁶ VAN STRIEN, A., *De positie van slachtoffers in het strafproces*. In: Groenhuijsen, M. S., & Knigge, G. (editors) (1999). *Het onderzoek ter zitting: Eerste interimrapport onderzoeksproject Strafvordering 2001*. Groningen: Drukkerij Rijksuniversiteit Groningen, pg. 246. (Art. 63, Belgisch Wetboek van Strafvordering, pg. 256)

²⁸⁷ (VAN DEN WYNGAERT C., “Kennismaking met de rechten van verdediging in strafzaken”. Maklu, Antwerpen, 2003, pg. 8.) (Dienst voor het Strafrechtelijk beleid van de Federale Overheidsdienst Justitie, http://www.dsb-spc.be/web/index.php?option=com_content&task=view&id=79&Itemid=103, geraadpleegd op 04/05/2015) (Justitie, Wet tot verbetering van de strafrechtspleging in het stadium van het opsporingsonderzoek en het gerechtelijk onderzoek. 12 MAART 1998, art. 13, 14, 15) (Art. 61 ter, 61 quater, 61 quinquis en 63, Belgisch Wetboek van Strafvordering)

²⁸⁸ (Justitie, Wet tot verbetering van de strafrechtspleging in het stadium van het opsporingsonderzoek en het gerechtelijk onderzoek. 12 MAART 1998, art. 47) (Art. 5bis, Voorafgaande Titel van het Wetboek van Strafvordering)

²⁸⁹ (De Smet B., “Editoriaal De tendens tot overaccentuering van het slachtoffer in het strafproces”. *Panopticon*, 1998/5, pg. 389)

²⁹⁰ (De Smet B., “Editoriaal De tendens tot overaccentuering van het slachtoffer in het strafproces”. *Panopticon*, 1998/5, pg. 387)

overstijgt.²⁹¹ Het slachtoffer een rol toekennen bij de straftoemeting zou een stap te ver zijn. Het strafrecht is er net gekomen om private wraak tegen te gaan. Daarnaast is een straf een publieke reactie op een overtreding van een maatschappelijke norm om zodoende de orde te herstellen en niet zozeer een bevrediging van het belang van het slachtoffer. Ook de proportionaliteit, rationaliteit en de gelijkheid van straffen zouden in het gedrang komen wanneer men het slachtoffer hierin laat beslissen. Enige schadevergoeding of herstel van het nadeel behoort tot het burgerlijk recht. Het strafrecht mag hiervoor niet gebruikt worden. Het strafrecht behandelt de schending van de burger zijn rechten door een misdrijf waarbij een aanslag tegen het individu als een aanslag tegen de maatschappij wordt gezien. Op deze manier vervolgt de overheid in naam van de gemeenschap inclusief het slachtoffer. Een onpartijdige rechter bepaalt in naam van de gemeenschap de strafmaat in functie van de daad en zijn maatschappelijke gevolgen. Het straffen behoort tot een instituut dat onafhankelijk, onpartijdig en doordacht functioneert. Hierbij mag een slachtoffer geen rol in toebedeeld krijgen.²⁹²

Het EVRM heeft als doel de mensenrechten en de fundamentele vrijheden te beschermen.²⁹³ Het zou ons te ver leiden om al deze rechten en vrijheden op te sommen. Ik zal mij enkel toespitsen op de rechten tijdens de strafprocedure.

Het EVRM bevat belangrijke bepalingen inzake het strafrecht dat tot de kleinste details binnen ons recht doordringt.²⁹⁴

Zo kan een slachtoffer, geregistreerd als benadeelde persoon, zich beroepen op art. 6 lid 1 van het EVRM om de vordering binnen een redelijke termijn en door een onpartijdige rechter te laten behandelen.

Een snelle behandeling van de zaak is ook van belang voor het slachtoffer daar dit de verwerking makkelijker maakt.²⁹⁵

²⁹¹ VAN STEENBRUGGE, W., *Straffen op mensenmaat*. Antwerpen: Luster, 2012, pg. 74-82.

²⁹² GUTWIRTH, S., & DE HERT, P., Een theoretische onderbouw voor een legitiem strafproces. Reflecties over procesculturen, de doelstellingen van de straf, de plaats van het strafrecht en de rol van slachtoffers. *Delikt en Delinkwent*, 31, 2001, pg. 1048-1087.

²⁹³ (ERGECE R. & VELU J., "La convention européenne des droits de l'homme". Brussel, Bruylant, 1990, pg. 40)

²⁹⁴ DECLERCQ, R., *Beginnelsen van strafrechtspleging*. Mechelen: Kluwer, 2003, pg. 629. DUPONT, L., *Beginnelsen van strafrecht*. Leuven: Acco, 2004-2005, pg. 31.

²⁹⁵ VAN STRIEN, A., *De positie van slachtoffers in het strafproces*. In: Groenhuijsen, M. S., & Knigge, G. (editors) (1999). *Het onderzoek ter zitting: Eerste interimrapport onderzoeksproject Strafvordering 2001*. Groningen: Drukkerij Rijksuniversiteit Groningen, pg. 235-236, 275.

Volgens de Statement of Victims's Rights in the Process of Criminal Justice en de aanbevelingen van de Raad van Europa en van de Verenigde Naties hebben slachtoffers de volgende rechten:

- a. het recht op respect en op een begripvolle bejegening
- b. het recht op informatie en uitleg over de voortgang van de zaak
- c. het recht om informatie te verschaffen aan de justitiële autoriteiten die binnen de strafrechtelijke procedure beslissingen nemen ten aanzien van de verdachte
- d. het recht op bescherming van privacy en fysieke veiligheid
- e. het recht op schadevergoeding
- f. het recht op (juridische) bijstand
- g. het recht dat de zaak ook vanuit het oogpunt van de belangen van het slachtoffer, binnen een redelijke termijn wordt afgedaan.²⁹⁶

In tegenstelling tot het EVRM zijn deze rechten niet afdwingbaar. Maar deze rechten werden wel opgenomen in ons Belgisch strafrecht. Zo wordt in de wet Franchimont bepaald dat slachtoffers zorgvuldig en correct dienen te worden bejegend met in het bijzonder de terbeschikkingstelling van de nodige informatie en het bewerkstelligen van het contact met gespecialiseerde diensten zoals justitieassistenten. Binnen een strafprocedure houden de partijen rekening met de bescherming van de privacy en de fysieke veiligheid. Gezien het slachtoffer kan verzoeken om onderzoeksdaden te stellen, kan dit worden gezien als het toevoegen van informatie aan het dossier. Daarnaast kan het slachtoffer geregistreerd als benadeelde persoon ieder nuttig document aan het dossier toevoegen. De hoedanigheid van benadeelde persoon wordt verkregen door diegene die verklaart schade te hebben geleden waardoor er ook recht op schadevergoeding wordt gevraagd.²⁹⁷ Het recht op een eerlijke behandeling van de zaak binnen een redelijke termijn wordt dan beschermd door het EVRM.

²⁹⁶ VAN STRIEN, A., *De positie van slachtoffers in het strafproces*. In: Groenhuijsen, M. S., & Knigge, G. (editors) (1999). *Het onderzoek ter zitting: Eerste interimrapport onderzoeksproject Strafvordering 2001*. Groningen: Drukkerij Rijksuniversiteit Groningen, pg. 235-236, 275.

²⁹⁷ WET van 12 MAART 1998, *Wet tot verbetering van de strafrechtspleging in het stadium van het opsporingsonderzoek en het gerechtelijk onderzoek*. art. 46, 5, 9, 47, *Belgisch Staatsblad*, 2 april 1998. WET van 17 APRIL 1878, *WET HOUDENDE DE VOORAFGAANDE TITEL VAN HET WETBOEK VAN STRAFVORDERING*. Art. 3bis en 5bis.

5.3 Wat zijn de rechten van de beklaagden tijdens de strafrechtprocedure?

De rechten van de verdediging omhelzen de rechtsregels die de rechtspositie van een verdachte in een strafproces beschermen en die de verdachte in de mogelijkheid stellen zich te verdedigen tegen de strafvordering. Deze rechten dienen de verdachte te beschermen tegen een willekeurige veroordeling en straftoemeting.

Deze rechten hebben zich vooral ontwikkeld na de tweede wereldoorlog onder invloed van het EVRM. De voornaamste rechtsbron voor de rechten van verdediging zijn het EVRM en Internationaal Verdrag inzake Burgerrechten en Politieke Rechten (IVBPR) die een directe werking hebben op ons strafprocesrecht.²⁹⁸

Zoals hierboven vermeld biedt de wet Franchimont verschillende rechten. Hierdoor heeft de verdachte het recht op verzoek om bijkomende onderzoeksdaad te stellen en het recht op verzoek tot inzage in het dossier. Deze rechten zijn onontbeerlijk voor het tegensprekelijk karakter.

Volgens het EVRM heeft iedereen het recht op een eerlijke en openbare behandeling van zijn zaak, dit binnen een redelijke termijn, door een onafhankelijke en onpartijdige rechterlijke instantie. Het vonnis moet in het openbaar worden gewezen maar de toegang tot de rechtszaal kan aan de pers en het publiek worden ontzegd in het belang van de goede zeden, de openbare orde of de veiligheid van de staat, wanneer de belangen van minderjarigen of de bescherming van het privé-leven dit eisen of wanneer dit de belangen van de rechtspraak zou schaden.

Iemand die wegens een strafbaar feit wordt vervolgd, blijft onschuldig tot zijn schuld wordt bewezen.²⁹⁹ Ook mag de beklaagde niet verplicht worden tegen zichzelf te getuigen of bekentenissen af te leggen.³⁰⁰

Deze berechting binnen een redelijke termijn zonder onnodige vertraging tracht te voorkomen dat een verdachte langer dan redelijk onder dreiging van een vervolging zou moeten leven.³⁰¹

²⁹⁸ VAN DEN WYNGAERT, C., *Kennismaking met de rechten van verdediging in strafzaken*. Antwerpen: Maklu, 2003, pg. 1-3.

²⁹⁹ Het Europees Verdrag tot bescherming van de rechten van de mens en de fundamentele vrijheden. art. 6. Internationaal verdrag inzake burgerrechten en politieke rechten. art. 14, 19. SALAS, D., *A period of reform in Europe. Recap of the debates*. In: DELMAS-MARTY M., *Criminal Process and Human Rights. Toward a European Consciousness*. Dordrecht: Kluwer Academic Publishers, 1995, pg. 3-4.

³⁰⁰ DECLERCQ, R., *Beginnelsen van strafrechtspleging*. Mechelen: Kluwer, 2003, pg. 648.

³⁰¹ VAN DORST, A., *De verjaring van het recht tot strafvordering*. Arnhem: Gouda Quint BV, 1985, p.

De verdediging dient zo snel mogelijk in kennis te worden gebracht van de beschuldiging waarvan hij deel uitmaakt. Dit in een voor de verdachte begrijpelijke taal. De verdachte dient voldoende tijd te krijgen om zijn verdediging voor te bereiden en heeft recht op een advocaat om hem bij te staan. De verdachte mag ook zelf om onderzoeksdaden vragen om zodoende ontlastende elementen aan te brengen. Indien de verdachte de taal die gevoerd wordt in het onderzoek en proces niet machtig is, heeft hij recht op een tolk.³⁰²

Met het recht op een eerlijk proces bedoelen wij het recht gehoord te worden zodat de verdachte een redelijke kans krijgt om zijn zaak voor de rechter uiteen te zetten.³⁰³ Een verdachte kan zich pas degelijk verweren indien hij als een volwaardige partij mag deelnemen aan de bewijsvoering. Toegang tot het dossier is hierbij onontbeerlijk. De bewijsvoering dient eerlijk te gebeuren zonder onwettige handelingen. De verdediging moet voldoende ruimte krijgen voor tegenspraak en de procespartijen dienen gelijk te worden behandeld.³⁰⁴

5.4 Aan welke rechten wordt al dan niet geraakt bij de verjaring van de strafvordering?

Slachtoffer

Enerzijds kan gezegd worden dat het slachtoffer in de kou blijft staan als er geen gerechtelijke beslissing meer kan genomen worden wegens de verjaring. Maar eigenlijk spreekt men dan over het gevoel van onrechtvaardigheid en de behoefte aan vergelding of wraak. Het slachtoffer kan steeds het eventueel nadeel via een burgerlijke procedure vergoed krijgen. Verder behoort de wraakbehoefte van het slachtoffer niet tot het strafrecht.

Men kan besluiten dat het slachtoffer voldoende middelen krijgt voorgeschoteld om te worden vergoed voor eventueel nadeel. Mijn inziens worden de rechten van het slachtoffer niet geschonden door de verjaring.

Verdachte

³⁰² BOSLY, H., VANDERMEERSCH, D. & BEERNAERT, M., *Droit de la procédure pénale*. Brugge: La Charte, 2008, pg. 37-39. SALAS, D., *A period of reform in Europe. Recap of the debates*. In: DELMAS-MARTY M., *Criminal Process and Human Rights. Toward a European Consciousness*. Dordrecht: Kluwer Academic Publishers, 1995, pg. 3-4.

³⁰³ LEMMENS, P., *Het strafproces en het Europees Verdrag over de rechten van de mens*. In: DECLERCQ R., *Strafrecht voor rechtspractici*. Leuven: Acco, 1985, pg. 187.

³⁰⁴ VANDE LANOTTE, J. & HAECK, Y., *Handboek EVRM. Deel 2: Artikelsgewijze Commentaar*. Antwerpen: Intersentia, 2004, pg. 463-472.

De verdachte heeft het recht om binnen een redelijke termijn te worden berecht. In die zin kan de verjaring gezien worden als een bijkomende bescherming van de verdachte om op een gegeven moment een punt achter de onzekerheid te kunnen zetten.

Wel kan de verdachte bij de verjaring geen tegenspraak meer voeren en is geen vrijspraak meer mogelijk. Maar uiteindelijk blijft de verdachte onschuldig tot het tegendeel bewezen wordt waardoor ook de verdachte niet in zijn rechten geschonden wordt.

Het is mogelijk dat de rechten van de verdediging tijdens het vooronderzoek beperkt worden door het geheim en ontegensprekelijk karakter. Maar deze beperking kan worden gecompenseerd door de openbare terechtzitting die een openbaar en tegensprekelijk karakter heeft.³⁰⁵

5.5 Besluit

We kunnen besluiten dat de verjaring geen afbreuk doet aan de rechten van de verschillende partijen.

Binnen het strafproces dient de overheid een evenwicht te zoeken tussen het algemeen belang en de rechten van de individuele mens. Het gemeenschappelijk belang vraagt om ordehandhaving door beteugeling van misdrijven. Om het gemeenschappelijk belang te dienen, wordt afbreuk gedaan aan de individuele rechtsgoederen en fundamentele rechten. Deze afbreuk kan enkel wanneer het gemeenschappelijk belang dit vereist en voor zover de rechten van de verdediging intact blijven.³⁰⁶

Steeds meer rijst de vraag om meer rechten toe te kennen aan de slachtoffers. Ook bij de strafoplegging vraagt men rekening te houden met slachtoffergerelateerde factoren. Dit houdt evenwel gevaren in voor willekeur of rechtsongelijkheid daar twee identieke misdrijven een andere uitwerking op het slachtoffer kunnen hebben en dus anders beoordeeld kunnen worden.

Het slachtoffer wordt beter niet als een procespartij beschouwd gezien de gevaren voor een secundaire victimisatie. Het slachtoffer zou met andere woorden kwetsbaarder worden. Onderzoek naar slachtofferimpact zou het slachtoffer als voorwerp van onderzoek maken wat

³⁰⁵ VANDE LANOTTE, J. & HAECK, Y., *Handboek EVRM. Deel 2: Artikelsgewijze Commentaar*. Antwerpen: Intersentia, 2004, pg. 463-472.

³⁰⁶ DE CLERCK, D., *Beginnelsen van strafrecht en van strafvordering. Deel 2: strafvordering*. Leuven: Acco, 1982, pg. 2-3

het slachtoffer op dat moment juist niet nodig heeft. Verder kunnen er classificaties binnen slachtofferschap ontstaan wat de nodige erkenning van het leed in de weg zou staan.³⁰⁷

Er dient een strikt onderscheid te worden gemaakt tussen de consequenties voor het slachtoffer van een misdrijf en de slachtofferopinions inzake de gewenste uitkomst van het geding. De consequenties voor het slachtoffer omvatten zowel de materiële als de emotionele schade en dienen een rol te spelen binnen de vervolging. De opinions van de slachtoffers mogen geen rol spelen in de behandeling van de zaak. Dit zou onvermijdelijk neerkomen op willekeur en rechtsongelijkheid.³⁰⁸

De belangen van slachtoffers zullen steeds botsen met de belangen van verdachten. Niettegenstaande de verdachte moet worden berechtigd, moet dit binnen een eerlijk proces gebeuren. Om tot een eerlijk proces te komen acht men de belangen van het slachtoffer ondergeschikt aan deze van de verdachte. De belangen van het slachtoffer doen sowieso afbreuk aan de rechten van de verdachte.³⁰⁹

³⁰⁷ GROENHUIJSEN, M., Straftoemeting en de consequenties van een delict voor het slachtoffer. *Delikt en Delinkwent*, 26(7), 1996, pg. 606 – 607. VAN STRIEN, A., *De positie van slachtoffers in het strafproces*. In: Groenhuijsen, M. S., & Knigge, G. (editors) (1999). *Het onderzoek ter zitting: Eerste interimrapport onderzoeksproject Strafvordering 2001*. Groningen: Drukkerij Rijksuniversiteit Groningen, pg. 243-244.

³⁰⁸ GROENHUIJSEN, M., Straftoemeting en de consequenties van een delict voor het slachtoffer. *Delikt en Delinkwent*, 26(7), 1996, pg. 610 – 611.

³⁰⁹ BRANTS, C., MEVIS, P., PRAKKEN, E., & REIJNTJES, J., *Op zoek naar grondslagen. Strafvordering 2001 ter discussie*. Den Haag: Boom Juridische uitgevers, 2003, pg. 26-27

6 Het gebruik van verjaring in common law-landen

6.1 Inleiding

Meer en meer worden elementen uit het Angelsaksisch recht overgeheveld naar ons recht. Het Angelsaksisch systeem zou de verjaring in mindere mate kennen.

Hoe wordt deze rechtsfiguur dan opgevangen?

Vooraleer hierop een antwoord te bieden, dienen we eerst het rechtssysteem in de common law-landen begrijpen. We zullen hierbij Groot-Brittannië en de Verenigde Staten nauwgezetter bekijken en nagaan hoe zij de verjaring toepassen. Misschien kunnen we opnieuw een aantal elementen overnemen om een antwoord te bieden op de verjaringsproblematiek.

6.2 Wat zijn common law-landen?

Common law wordt sinds de dertiende eeuw gebruikt om het gemeenschappelijk Engels recht aan te duiden en was in eerste instantie een soort recht gevormd door de gewoonte van de mensen en de rechtspraak van de Koninklijke rechters. Na heel wat ontwikkelingen werd common law uiteindelijk gebruikt om het geheel van geldende rechtsregels in Engeland aan te duiden. Van wetgeving was weinig of geen sprake. Tot de veertiende eeuw bestonden vooral regels betreffende de ernstige strafbare feiten. Deze feiten werden misdrijven genoemd. Nadien evolueerde de regeling voor de minder ernstige misdrijven die als wanbedrijven werden gezien.³¹⁰

Een vervolging voor de rechtbank met een jury is sinds de dertiende eeuw de typische methode binnen de common law.³¹¹ Dit werd gedaan om de burgers te beschermen tegen een rechterlijke macht die door de koning kon beïnvloed worden.³¹²

Het common law onderscheidt zich van het continentaal rechtstelsel onder andere door de rechtspraak die een grote rol speelt, de ondergeschikte rol van de wetgeving en een weinig gecodificeerde rechtstelsel.³¹³

Het common law is gebaseerd op gewoonte en vertrouwen, dit in tegenstelling tot het civil law waar men zich baseert op het gecodificeerd Romeins recht met strikte regels.³¹⁴

³¹⁰ CROSS, JONES & CARD, *Introduction to criminal law*, London: Butherworths, 1976, pg. 7,22. GILISSEN, J., *Historische inleiding tot het recht*. Antwerpen: Kluwer, 1981, pg. 275-280.

³¹¹ CROSS, JONES & CARD, *Introduction to criminal law*, London: Butherworths, 1976, pg. 24)

³¹² UNIKEN VENEMA C., *Van common law en civil law. Inleiding tot het Anglo-Amerikaanse recht, in vergelijking met het Nederlandse*". Uitgeversmaatschappij Tjeenk Willink, Zwolle, 1970, pg. 7.

³¹³ GILISSEN, J., *Historische inleiding tot het recht*. Antwerpen: Kluwer, 1981, pg. 275-280.

De strafprocedure binnen de common law-landen kent grotendeels een accusatoir karakter, waarbij men er van uit gaat dat de waarheid automatisch aan het licht komt door een rechtsstrijd ter zitting tussen de vervolgende partij en de verdediging.³¹⁵

Er bestaat geen overheid, zoals het openbaar ministerie, die opkomt voor het algemeen belang en verantwoordelijk is voor de goede afloop van strafzaken.³¹⁶ Het is de politie die het onderzoek leidt en beslist om een zaak te vervolgen. De zaak van de politie wordt door een advocaat gepleit.

In Angelsaksische landen ontbreekt een rechterlijke instantie die tijdens de voorbereidende fase van het onderzoek de activiteiten van de politie in goede banen leidt.

Zowel de politie als de verdachte staan op gelijke voet tijdens het proces. Beide partijen moeten zelf instaan voor hun bewijzen. Zij dienen een eigen versie van de waarheid naar voor brengen met de bijhorende bewijzen. Hoe groter de confrontatie, hoe groter de kans dat alle nuttige bewijsgegevens aan bod komen. Dit zou de beste manier zijn om tot de waarheid te komen.

De rechter heeft een passieve rol en kijkt enkel toe om de procedure in goede banen te leiden. De rechter kan geen onderzoek bevelen om bepaalde bewijsgegevens te zoeken. Enkel wanneer de vervolgende partij dwangmaatregelen wil gebruiken dient de rechter tussen te komen om de rechten van de verdediging te vrijwaren. De rechter houdt zich niet bezig met de waarheidsvinding op zich en beslist enkel of de tenlastelegging voldoende bewezen is.³¹⁷

Bij Angelsaksische landen is het aanbrengen van bewijs veel minder een gerechtelijke functie dan bij continentale rechtssystemen. De waarheid wordt gecontroleerd door de partijen en hun raadslieden die het proces voeren in plaats van de rechter. Het is zelfs zo dat binnen het

³¹⁴ LEGRAND, P., *Against an European civil code*, In: The Modern Law Review, volume 60, nr. 1, 1997, pg. 47.

³¹⁵ DE SMET, B., *Internationale samenwerking in strafzaken tussen Angelsaksische en continentale landen. Een studie over breuken tussen accusatoire en inquisitoire processtelsels bij de uitlevering, kleine rechtshulp en overdracht van strafvervolgung*. Antwerpen: Intersentia Rechtswetenschappen, 1999, pg. 20-22.

³¹⁶ GUTWIRTH, S., & DE HERT, P., Een theoretische onderbouw voor een legitiem strafproces. Reflecties over procesculturen, de doelstellingen van de straf, de plaats van het strafrecht en de rol van slachtoffers. *Delikt en Delinkwent*, 31, 2001, pg. 1048-1087.

³¹⁷ DE SMET, B., *Internationale samenwerking in strafzaken tussen Angelsaksische en continentale landen. Een studie over breuken tussen accusatoire en inquisitoire processtelsels bij de uitlevering, kleine rechtshulp en overdracht van strafvervolgung*. Antwerpen: Intersentia Rechtswetenschappen, 1999, pg. 20-22; 45-46. VAN DEN WYNGAERT, C., *Strafrecht en strafprocesrecht in hoofdlijnen. Deel 1: Strafrecht*. Antwerpen-Apeldoorn: Maklu-Uitgevers nv, 2011, pg. 550-551. CASSESE, A., *Cassese's International Criminal Law*. Oxford: University Press, 2013, pg. 336.

Angelsaksisch systeem een strafproces zelden wordt afgerond. Men gaat er van uit dat vooral naar gerechtigheid moet worden gezocht via bemiddeling tussen de partijen.³¹⁸

De partijen kunnen het proces van waarheidsvinding steeds stopzetten indien ze het eens zijn met elkaar. Tijdens deze onderhandelingen ruilt de verdachte zijn rechten in om voordelen te verkrijgen zoals strafvermindering of een mindere zware aanklacht. Deze plea bargaining komt in alle soorten strafzaken voor waarbij vaak grote belangen op het spel staan. De verdediging dient zich vooral af te vragen hoe groot de kans op een veroordeling is en wat de strafmaat dan zou zijn. Wanneer de verdachte de feiten bekent en de ‘waarheid’ van de aanklager accepteert zal de bewijslevering minder uitvoerig zijn en komt er geen terechtzitting. Dan dient er enkel nog een strafoplegging door de rechter te gebeuren.

Men dient rekening te houden dat plea bargaining populair is in landen waar het strafklimaat zeer punitief is met strenge straffen. Wanneer het risico op een proces groot is, zal men eerder bereid zijn om te onderhandelen.³¹⁹

In common law-landen is de verjaring van de strafvordering in grote mate afwezig en bestaat verjaring enkel voor de minder ernstige misdrijven, genaamd summary offences, en voor enkele reglementaire inbreuken.

Zij vinden dat de strafvordering niet kan vervallen door het overschrijden van een tijdslimiet.³²⁰

Deze verjaring wordt wel op een heel andere manier geregeld en wordt “statutes of limitations” genoemd. Bij dit systeem dient een aanklacht binnen een welbepaalde termijn te worden ingesteld. Vanaf dan kan het misdrijf niet meer verjaren.³²¹

De rechter kan de strafprocedure wel stopzetten indien hij van mening is dat de vervolgende partij zich onvoldoende heeft ingezet om het onderzoek binnen een redelijke termijn af te handelen. Alzo is de strafprocedure niet langer in overeenstemming met een eerlijk proces.³²²

³¹⁸ GUTWIRTH, S., & DE HERT, P., Een theoretische onderbouw voor een legitiem strafproces. Reflecties over procesculturen, de doelstellingen van de straf, de plaats van het strafrecht en de rol van slachtoffers. *Delikt en Delinkwent*, 31, 2001, pg. 1048-1087.

³¹⁹ Samenvatting onderzoeksvragen, www.wodc.nl/images/ewb03ple-samenvatting_tcm44-57718.pdf, pg.1-2. CASSESE, A., *Cassese's International Criminal Law*. Oxford: University Press, 2013, pg. 334.

³²⁰ VERBRUGGEN, F., & VERSTRAETEN, R., *De verjaring van de strafvordering voor rechtspractici*. Leuven: Universitaire Pers Leuven, 2005, p.14-15. VAN DEN WYNGAERT, C., & DE SMET, B., De verjaring van de strafvordering in België: een onoverbrugbare hindernis voor de berechting van complexe zaken? *Rechtskundig weekblad*, nr. 6, 1997, pg. 169.

³²¹ MEESE, J., *De duur van het strafproces: onderzoek naar de termijn waarbinnen een strafprocedure moet of mag worden afgehandeld*. Gent: Larcier, 2006, pg. 4.

³²² VERBRUGGEN, F., & VERSTRAETEN, R., *De verjaring van de strafvordering voor rechtspractici*. Leuven: Universitaire Pers Leuven, 2005, p.14-15. VAN DEN WYNGAERT, C., & DE SMET, B., De verjaring van de

6.3 Strafrechtssysteem Engeland

6.3.1 Organisatie

Er bestaat geen wetboek van strafvordering in Engeland. Er zijn wel een aantal wetgevende teksten die de werking van de politie en de rechtbank beschrijven alsook de regeling inzake de bewijsvoering.³²³

Het Engels strafrechtssysteem kent vooral het “systeem van hoor en wederhoor”. Een strafzaak is iets tussen de vervolgingsinstanties en de verdediging. Dit zijn de voornaamste spelers binnen een rechtszaak. Zij beslissen welke getuigen en bewijzen er naar voor worden gebracht. De rechter zijn rol is beperkt tot controle van de procedureregels en de rechtmatigheid van het bewijs. De rechtbank speelt scheidsrechter en dient te kiezen tussen de verschillende versies die door de partijen naar voor worden gebracht.³²⁴

In het Engels rechtsbestel bestaat er geen openbaar ministerie zoals wij ze kennen. De politie stelt de vervolging in en het zijn advocaten die optreden namens de staat.

In 1985 werd een Crown Prosecution Service (CPS) opgericht. De CPS is er gekomen om gerechtelijke dwalingen tegen te gaan. Dit vanuit de gedachtegang dat de politie niet altijd voldoende aandacht schonk aan het feit of er voldoende bewijzen aanwezig zijn om de verdachte voor de rechtbank te brengen.

In het vooronderzoek is de politie vrij van inmenging door de openbare aanklager. De CPS heeft geen bevoegdheid om leiding te geven aan het politieonderzoek. Het is de politie die de uiteindelijke beslissing tot vervolging neemt en dus de spilfiguur is binnen het onderzoek. Indien de politie beslist over te gaan tot vervolging, wordt een aanklacht ingediend.

De CPS kan pas handelen na de aanklacht van de politie. De CPS dient de zaken te screenen vooraleer deze voor de rechtbank worden gebracht, waarbij wordt nagegaan of een vervolging

strafvordering in België: een onoverbrugbare hindernis voor de berechting van complexe zaken? *Rechtskundig weekblad*, nr. 6, 1997, pg. 169.

³²³ SPENCER, J., *Criminal procedure in Engeland. A summary of its merits and defects. The outlines of the system*. In: DELMAS-MARTY M., *Criminal Process and Human Rights. Toward a European Consciousness*. 1995, Dordrecht: Kluwer Academic Publishers, pg. 76.

³²⁴ WHITE, R., *The English legal system in action. The administration of justice*. United States: Oxford University Press, third edition, 1999, pg. 45. SPENCER, J., *Criminal procedure in Engeland. A summary of its merits and defects. The outlines of the system*. In: DELMAS-MARTY M., *Criminal Process and Human Rights. Toward a European Consciousness*. 1995, Dordrecht: Kluwer Academic Publishers, pg. 68.

al dan niet moet worden gestaakt wegens bewijstechnische redenen of wegens het publiek belang.³²⁵

De meeste vervolgingen die ingesteld zijn door de politie worden uitgevoerd door het ‘CPS’. De CPS kan deze vervolging reeds in een vroeg stadium van het proces stopzetten zodat het niet voorkomt in de rechtbank. Kleine verkeersovertredingen worden door de politie zelf behartigd. Ernstige en complexe fraudegevallen worden door een andere dienst behandeld, genaamd ‘Serious Fraud Office’.³²⁶

Een vervolging voor de rechter of jury is eerder uitzondering dan regel. De “guilty pleas” worden in een zo vroeg mogelijk stadium van de vervolging aangemoedigd.³²⁷ In Engeland zou 97% van de zaken worden opgelost door middel van schuldigverklaring en onderhandeling inzake de strafmodaliteit en –omvang zonder een zittingszaak.³²⁸

Deze onderhandelingen zijn niet zonder gevaar. Zo kunnen schuldigen ontsnappen aan een straf die ze verdienen. Daarnaast is het mogelijk dat de druk van een zware aanklacht of straf iemand laat beslissen om akkoord te gaan met de onderhandeling. Iemand kan dan schuldig pleiten terwijl die geen misdrijf heeft gepleegd.³²⁹

6.3.2 Wordt verjaring van de strafvordering gebruikt?

Summary offences

In het Engels rechtssysteem kent men enerzijds de ‘summary offences’, dit zijn de minder ernstige misdrijven die door de Magistrates’ Court worden behandeld. Deze misdrijven kennen een standrechtelijke vervolging. Dit betekent een proces die wordt voltrokken op een

³²⁵ VAN DEN WYNGAERT C. *Criminal procedure systems in the European community*. Butterworths, Brussel, 1993, pg. 76-77, 96. SAUVEPLANNE, J. & STEENHOFF, G., *Engeland (Inleiding in het Engelse recht)*. In: KOKKINI- IANTRIDOU e.a., *Een inleiding tot het vergelijkend onderzoek*. 1988, Kluwer, Deventer, pg. 267. DE SMET, B., *Internationale samenwerking in strafzaken tussen Angelsaksische en continentale landen. Een studie over breuken tussen accusatoire en inquisitoire processtelsels bij de uitlevering, kleine rechtshulp en overdracht van strafvervolgung*. Antwerpen: Intersentia Rechtswetenschappen, 1999, pg. 45-46.

³²⁶ BING, I., *Criminal procedure and sentencing in the Magistrates’ court*. Londen: Sweet & Maxwell, 1994, p. 12

³²⁷ WHITE, R., *The English legal system in action. The administration of justice*. United States, Oxford University Press, third edition, 1999, pg. 46.

³²⁸ GUTWIRTH, S., & DE HERT, P., Een theoretische onderbouw voor een legitiem strafproces. Reflecties over procesculturen, de doelstellingen van de straf, de plaats van het strafrecht en de rol van slachtoffers. *Delikt en Delinkwent*, 31, 2001, pg. 1048-1087.

³²⁹ SPENCER, J., *Criminal procedure in Engeland. A summary of its merits and defects. The outlines of the system*. In: DELMAS-MARTY M., *Criminal Process and Human Rights. Toward a European Consciousness*. Dordrecht: Kluwer Academic Publishers, 1995, pg. 75.

summiere wijze zonder een voorafgaande rechtspleging. Bij deze misdrijven kent men een beperkt verjaringssysteem waarbij gesteld wordt dat binnen de zes maanden na het plegen van een misdrijf een klacht moet worden neergelegd. Bij overtredingen op de verkeerswet moet de vordering ingesteld zijn binnen een termijn van veertien dagen. Is dit niet het geval, dan kunnen deze misdrijven niet meer worden vervolgd.³³⁰

De dag van het misdrijf wordt niet meegeteld en die zes maanden verlopen om middernacht. Bij een collectief misdrijf geldt hier eveneens dat de verjaringstermijn voor ieder misdrijf afzonderlijk loopt. De verjaring begint telkens opnieuw te lopen vanaf de dag dat het misdrijf gepleegd werd. Bij collectieve misdrijven moet de klacht neergelegd zijn binnen de zes maanden na het eerste misdrijf indien men het geheel wenst te vervolgen.³³¹

Indictable offences

Anderzijds kent men de ‘indictable offences’, dit zijn de zwaardere misdrijven die vervolgd worden op basis van een aanklacht. Deze misdrijven komen voor in de Crown Court en worden behartigd door een jury.³³²

Bij deze misdrijven, zoals moord, kent men geen verjaringstermijnen. In Engeland is men van oordeel dat iedere vervolging uitgaat van de Kroon en tegen de Koning kan geen tijdsverloop worden tegengeworpen.

Er bestaat wel een soort van “abuse of process-verweer” waardoor kan worden gesanctioneerd tegen het eventueel lang stilzitten van onderzoekers of vervolgingsinstanties zonder geldige reden. Wanneer een rechter vaststelt dat er ernstige tekortkomingen zijn in het onderzoek kan hij overgaan tot een staking van het proces. Hierbij wordt de procedure opgeschort en is er geen uitspraak tot schuldigverklaring of straf meer mogelijk. Zowel het gedrag van de gerechtelijke autoriteiten als de strategie van de verdachte worden in overweging genomen.³³³

³³⁰ Magistrates’ Courts Act 1980, Chapter 43, Limitation of time, section 127, <http://www.legislation.gov.uk/ukpga/1980/43/section/127>, geraadpleegd op 05/05/2015. Road Traffic Offenders Act 1988, London, Chapter 53, Introductory, Section 1, <http://www.legislation.gov.uk/ukpga/1988/53/section/1>, geraadpleegd op 05/05/2015. VERMEEREN, J., De verjaring van de strafvordering. *Jura Falconis*, jg.42 (1), 2005-2006, p. 40. CROSS, JONES & CARD, *Introduction to criminal law*, London: Butherworths, 1976, pg. 24.

³³¹ VERMEEREN, J., De verjaring van de strafvordering. *Jura Falconis*, jg.42 (1), 2005-2006, p. 48. BING, I., *Criminal procedure and sentencing in the Magistrates' court*. Londen: Sweet & Maxwell, 1994, pg. 21

³³² CROSS, JONES & CARD, *Introduction to criminal law*, London: Butherworths, 1976, pg. 24.

³³³ VERMEEREN, J., De verjaring van de strafvordering. *Jura Falconis*, jg.42 (1), 2005-2006, p. 40. VERBRUGGEN, F., & VERSTRAETEN, R., *De verjaring van de strafvordering voor rechtspractici*. Leuven: Universitaire Pers Leuven, 2005, p.201. MEESE, J., *De duur van het strafproces: onderzoek naar de termijn waarbinnen een strafprocedure moet of mag worden afgehandeld*. Gent: Larcier, 2006, pg. 126-127. (Jones J., *Droit Anglais*, in A. Cassese en M. Delmas-Marty, (eds.), *Juridictions nationales et crimes internationaux*, Paris, Presses Universitaires de France, 2002, 61) MEESE, J., *Overschrijding van de redelijke termijn*. Gent: Larcier, 2008, pg. 41-45.

Bij vertraging in een proces dient te worden nagegaan of deze vertraging nadeel berokkent aan de beschuldigde. Daarom dienen alle omstandigheden onderzocht te worden zoals de lengte van de vertraging, de reden van de vertraging, de aard van de zaak, het gedrag van de partijen, de aard en oorsprong van het bewijs. Vertraging kan tot “abuse of process-verweer” leiden indien kan aangetoond worden dat de beschuldigde benadeeld werd door oneerlijkheid. Als de schuld van de verdachte altijd al vast stond, zal vertraging van het proces hem weinig nadeel berokkenen. Ook wanneer de beschuldigde zelf verantwoordelijk is voor de vertraging kan moeilijk van misbruik door de openbare aanklager gesproken worden. Indien het bewijs afhankelijk is van getuigen en geen accurate getuigen meer worden gevonden door het lang aanslepen van de zaak, kan dit wel nadeel berokkenen aan de beschuldigde. De verweerder dient aan te tonen dat hij ernstig benadeeld wordt en zo geen recht op een eerlijk proces heeft. Indien de rechtbank beslist dat de verweerder gelijk heeft zal geen vervolging meer plaatsvinden.³³⁴

6.4 Strafrechtssysteem VS

6.4.1 Organisatie

Het strafrecht wordt door verschillende overheden op zowel wetgevend, handhavend als rechtsprekend niveau bepaald.

De VS bestaat uit 50 staten die elk hun eigen jurisdictie en grote autonomie hebben op vlak van het strafrecht. Bij grensoverschrijdende delicten heeft de federale overheid de bevoegdheid. De federale procedure wordt vastgelegd in de Federal Rules of Criminal. De staten kunnen de strafprocedure naar eigen inzicht organiseren. De gemeenten binnen de staten hebben hun eigen bevoegdheid voor de lokale delicten.

Alle jurisdicties kennen het adversair strafprocesrecht. Het strafproces zelf is in handen van de partijen die in een gelijke positie strijden. De rechter kijkt enkel toe of alles volgens de regels verloopt en beoordeelt de toelaatbaarheid van de aangevoerde bewijzen.

De politie is initieel belast met het onderzoek naar een strafbaar feit en opereert hierin onafhankelijk van de openbare aanklager. De openbare aanklager komt pas in beeld als het politierapport naar hem wordt overgemaakt. Hier eindigt dan ook het verhaal van de politie. Het is de openbare aanklager die de aanklacht opstelt zonder gebondenheid aan wat door de

³³⁴ BING, I., *Criminal procedure and sentencing in the Magistrates' court*. Londen: Sweet & Maxwell, 1994, pg. 25-26, 28

politie werd geformuleerd. Binnen de staten kent de openbare aanklager een zeer autonome positie, zijn beslissingen inzake het vervolgingsbeleid zijn niet toetsbaar door een rechter. De enige controle die hij kent, betreft de verantwoording die hij moet afleggen aan de bevolking daar hij een verkozen functionaris betreft. De lokale openbare aanklagers worden verkozen voor 2 of 4 jaar door de lokale burgers die zij dienen. Federale aanklagers worden door de President aangeduid. De aanklagers zijn politiek beïnvloed wat ook een weerslag heeft op hun manier van vervolgen.³³⁵

Binnen de Amerikaanse strafvervolging ligt de klemtoon minder op de vraag of de verdachte het misdrijf al dan niet heeft gepleegd. Belangrijker is dat de vervolging voldoende kan bewijzen dat de verdachte het misdrijf heeft gepleegd. Het is dus eerder een wedstrijd tussen de vervolgingsinstanties en de verdediging dan een onderzoek naar het misdrijf en de verdachte.

Preliminary hearings geven de partijen de kans om te kijken hoe geloofwaardig hun zaak op een jury zal overkomen. De verdediging kan tijdens deze zitting wijzen op onvolkomenheden in het bewijs. Na deze zitting wordt de jury gekozen en begint het eigenlijke proces.³³⁶

Er komen slechts 5-10% van de zaken ter zitting. De meeste zaken worden ook hier opgelost door middel van schuldigverklaring en onderhandeling inzake de strafmodaliteit en – omvang.³³⁷

De Amerikaanse strafrechtspleging is zeer punitief. Op vrijwel elk delict staat een gevangenisstraf. Wanneer een recidivist een derde misdrijf pleegt, leidt dit meestal tot een levenslange gevangenisstraf zonder gratie. Zowel het federale als het militaire strafrecht en meerdere staten kennen de doodstraf. Met deze zware straffen die zelfs op lichte vergrijpen zijn gesteld, valt er voor beide partijen veel te winnen of te verliezen. De verdediging zal dan ook meestal aansturen op een plea bargain. Tijdens deze onderhandelingen hebben beide partijen de kans zich in een betere positie te werken. Meestal vraagt de raadsman wat er op

³³⁵ VON MEHREN A., & Murray P., *Law in the United States*. 2007, United States: Cambridge University Press, second edition, pg. 196. Samenvatting onderzoeksvragen, www.wodc.nl/images/ewb03ple-samenvatting_tcm44-57718.pdf, pg. 1-3.

³³⁶ VON MEHREN A., & Murray P., *Law in the United States*. 2007, United States: Cambridge University Press, second edition, pg. 194-195. Samenvatting onderzoeksvragen, www.wodc.nl/images/ewb03ple-samenvatting_tcm44-57718.pdf, pg. 3)

³³⁷ GUTWIRTH, S., & DE HERT, P., Een theoretische onderbouw voor een legitiem strafproces. Reflecties over procesculturen, de doelstellingen van de straf, de plaats van het strafrecht en de rol van slachtoffers. *Delikt en Delinkwent*, 31, 2001, pg. 1048-1087

tafel ligt en biedt de openbare aanklager strafvermindering of een lichtere aanklacht aan indien geen proces wordt gevoerd. Er is een soort win-winsituatie waarbij de verdachte tevreden is met een zo laag mogelijke straf en de openbare aanklager met een veroordeling.³³⁸ Bij plea bargaining is het wel nog steeds de rechter die beslist over de strafmaat. De rechter is niet gebonden aan de gemaakte afspraken tussen de verdediging en de vervolgingsinstanties, maar zal hier meestal wel in meegaan.³³⁹

6.4.2 Wordt verjaring van de strafvordering gebruikt?

Ook in de Verenigde Staten wordt gewerkt met “statutes of limitations” waarbij de vervolging telkens binnen een bepaalde termijn moet worden ingesteld.

Moord en hoogverraad zijn onverjaarbaar, misdrijven met meer dan 1 jaar gevangenisstraf verjaren tussen drie en zes jaar, misdrijven met minder dan 1 jaar gevangenisstraf verjaren tussen 1 en 3 jaar.³⁴⁰

Daarnaast wordt de strafprocedure onmiddellijk stopgezet indien de duur ervan onredelijk wordt. Dit gebeurt op basis van het “abuse of process-verweer” zoals hierboven reeds beschreven.³⁴¹

6.5 Conclusie

Zowel het systeem van civil law als het systeem van common law hebben hun eigen ontstaansgeschiedenis, hun eigen manier van juridisch waarnemen en hun eigen cultuur. Beide rechtsstelsels nemen de feiten anders waar en hebben andere regels. De juridische werking is heel verschillend.³⁴² Beide systemen zijn zo verschillend waardoor we niet zomaar elementen kunnen overnemen.

Binnen het common law systeem staat de verdediging op één lijn met de openbare aanklager inzake de waarheidsvinding. Vanuit dit standpunt is het te begrijpen dat er minder wettelijke waarborgen zijn. Daarbij kan de verdediging nog steeds beroep doen op “abuse of process-

³³⁸ Samenvatting onderzoeksvragen, www.wodc.nl/images/ewb03ple-samenvatting_tcm44-57718.pdf, pg. 3-4

³³⁹ VON MEHREN A., & Murray P., *Law in the United States*. 2007, United States: Cambridge University Press, second edition, pg. 194-195)

³⁴⁰ MEESE, J., *De duur van het strafproces: onderzoek naar de termijn waarbinnen een strafprocedure moet of mag worden afgehandeld*. Gent: Larcier, 2006, pg. 125.

³⁴¹ MEESE, J., *Overschrijding van de redelijke termijn*. Gent: Larcier, 2008, pg. 41-45

³⁴² LEGRAND P., *European Legal systems are not converging*, In: International Comparative Law Quarterly, volume 45, 1996, pg. 80-81. LEGRAND, P., *Against an European civil code*, In: The Modern Law Review, volume 60, nr. 1, 1997, pg. 45.

verweer” indien zijn rechten in het gedrang komen. Bij het civil law systeem staat de verdediging minder machtig ten opzichte van de openbare aanklager. Dit moet gecompenseerd worden door wettelijk meer waarborgen te bieden.

In het Angelsaksisch systeem is een proces afhankelijk van de vlote onderhandelingen tussen de verdediging en de openbare aanklager alsook van de appreciatie van de rechter bij het oordelen van eventuele misbruiken. Dit is allemaal zeer subjectief en rechtsonzeker. Binnen het continentaal stelsel wordt alles wettelijk vastgelegd en is duidelijk wat de partijen kunnen verwachten. Dit biedt meer rechtszekerheid.³⁴³

De Angelsaksische landen worden nauwelijks geconfronteerd met de verjaring. Wel werkt men met statutes of limitations. De aanklacht voor lichtere misdrijven dient binnen een bepaalde periode te worden ingesteld. De zwaardere misdrijven verjaren niet.

Daarnaast worden weinig zaken effectief voor een rechtbank uitgevochten gezien meestal gebruik wordt gemaakt van de plea bargaining.

De gevolgen van de plea bargaining is een andere discussie die we hier niet zullen voeren.

Deze statutes of limitations komen overeen met het voorstel tot de instellingsverjaring wat ik niet onmiddellijk wil wegkaatsen. Wel zou de verdediging meer rechten moeten krijgen in die zin dat ze evenwaardige kansen als het openbaar ministerie krijgen om tot de waarheidsvinding te komen. Zo zou de verdachte al tijdens het vooronderzoek altijd toegang moeten hebben tot het dossier. De verdachte kan dan eventueel ontlastend materiaal vrijwaren alsook de stand van zaken bijhouden. We moeten rekening houden dat deze statutes of limitations een impact heeft op de verdachte. Om deze reden moeten de rechten van verdediging verzekerd worden. Het continentaal systeem kreeg toch al enkele elementen uit het Angelsaksisch systeem toebedeeld, vooral als het om de rechten van de verdediging gaat. Dan kan de lijn maar beter doorgetrokken worden.

Dit leidt niet rechtstreeks tot onverjaarbare misdrijven daar een strafprocedure vlot moet worden afgehandeld. Dit wordt bereikt door de controle op de redelijke termijn.

³⁴³ BRANTS, C., MEVIS, P., PRAKKEN, E., & REIJNTJES, J., *Op zoek naar grondslagen. Strafvordering 2001 ter discussie*. Den Haag: Boom Juridische uitgevers, 2003, pg. 24

7 Wat vinden de diverse actoren binnen het strafrechtssysteem van dit recht?

7.1 Inleiding

Vaak wordt een karikaturale indeling voorgesteld met aan de ene zijde de overheid die alles doet om de criminaliteit tegen te gaan en aan de andere zijde de verdediging die allerlei vertragingsmechanismen instelt om de verjaring te bereiken. Is dit echt zo? Hoe staan de verschillende actoren ten opzichte van de verjaring.³⁴⁴

Om de mening van deskundigen in het strafrecht te kennen, heb ik verschillende actoren bevraagd waaronder 5 rechters/onderzoekrechters, 6 parketmagistraten en 3 advocaten.

Alle actoren zijn vertrouwd met het strafrecht en de verjaring van de strafvordering.

In dit hoofdstuk reflecteer ik mijn voornaamste bevindingen uit de afgenomen interviews.

7.2 Resultaten van de interviews³⁴⁵

7.2.1 Hoe staan parketmagistraten ten opzichte van de verjaring van de strafvordering

Deze groep telt zes parketmagistraten. Ze worden als respondent 1, respondent 2, respondent 3, respondent 4, respondent 5 en respondent 6 weergegeven.

Het gaat om 3 parketmagistraten uit West-Vlaanderen en 3 parketmagistraten uit Oost-Vlaanderen, waaronder 3 substituten, 2 eerste substituten en 1 advocaat-generaal. De anciënniteit varieert van 8 tot 35 jaar. Op één na zijn het allemaal mannen.

De meeste parketmagistraten hebben ervaring in het algemeen strafrecht. Eén magistraat houdt zich specifiek bezig met fiscale misdrijven.

Hieronder wordt telkens hun visie weergegeven betreffende het strafrechtssysteem met bijzondere aandacht voor de verjaringsregeling. De respondent die de vraag concreet heeft beantwoord wordt telkens vermeld.

Wat zijn de grondslagen van de verjaring (respondent 1, 2, 3, 4, 5 en 6)

De bewijsproblematiek is één van de belangrijkste grondslagen van de verjaring.

³⁴⁴ VERBRUGGEN, F., & VERSTRAETEN, R., *De verjaring van de strafvordering voor rechtspractici*. Leuven: Universitaire Pers Leuven, 2005, p.13.

³⁴⁵ Interviews en labeling

Verder komt het maatschappelijk belang naar voor waarbij de maatschappij na verloop van tijd niet meer zwaar tilt aan het misdrijf en vervolging dus nog weinig nut heeft.

Verder mag een verdachte na enige tijd worden gerustgesteld dat vervolging achterwege blijft. De verjaring zou rechtszekerheid bieden aan alle partijen.

Volgens respondent 4 kan je zoeken naar bewijzen en met de nieuwe mogelijkheden is het ook mogelijk om deftig bewijsmateriaal te vergaren, maar op een gegeven moment stopt het toch en is verdere vervolging niet meer wenselijk.

Kritiek op de aangehaalde grondslagen van de verjaring (respondent 1, 5 en 6)

Eerst en vooral zijn dit verouderde begrippen. Deze begrippen dateren uit een tijd waar men eenvoudige misdrijven onderzocht die meestal op heterdaad werden vastgesteld. Toen was nog geen sprake van complexe constructies en opsporingen.

Verder keert de maatschappelijke rust bij bepaalde misdrijven niet zo snel terug. Eerst en vooral moet de maatschappij kennis hebben van het gepleegd misdrijf. Vervolgens keert de maatschappelijke rust niet altijd terug vooraleer de feiten veroordeeld worden.

Daarnaast dient men eerst bewijzen te verzamelen vooraleer te concluderen dat er bewijsmoeilijkheden zijn. Door gebruik te maken van nieuwe technieken kan het bewijsmateriaal soms toch gevrijwaard worden. Dit onderzoek kan van groot belang zijn voor het slachtoffer. Natuurlijk dient dit allemaal met gezond verstand te worden benaderd en moet het slachtoffer op voorhand worden geïnformeerd over het mogelijk vervolg van de aanklacht. Verder worden de bewijzen meestal verzameld in het begin van het onderzoek waardoor de grondslag van bewijsmoeilijkheden meestal niet opgaat tenzij het misdrijf pas laat wordt ontdekt. Indien er onvoldoende bewijzen zijn en er twijfel heerst, speelt dit steeds in het voordeel van de verdachte en wordt hij niet veroordeeld.

Het belangrijkste criterium om al dan niet over te gaan tot onderzoek is het rechtvaardigheidsgevoel.

Het idee dat een verdachte na enige tijd geen schrik meer hoeft te hebben voor een vervolging kan worden gezien als een beloning voor de constructie die de verdachte heeft opgezet om van onder de radar weg te blijven.

Mening over de verjaring in het algemeen (respondent 1, 2, 3 en 4)

Eén respondent vindt de verjaring een goed systeem en vindt dat er reeds oplossingen werden aangeboden om onrechtvaardige situaties op te vangen.

Een andere respondent zou ruimere termijnen willen zien om de verjaring een geldig bestaan te kunnen geven. Het voorbij laten gaan van deze ruimere termijnen toont dan duidelijk aan dat het bewuste feit voor niemand een prioriteit was.

Respondent 3 is geen tegenstander van de verjaring. De verjaring biedt rechtszekerheid.

Voor respondent 4 mag de verjaring blijven bestaan doch dienen de korte verjaringstermijnen aangepast te worden.

Mening over de verjaringstermijnen (respondent 1, 2, 3, 4, 5 en 6)

Respondent 1 stelt voor om de verjaringstermijnen niet langer te koppelen aan de klassieke indeling van misdrijven, maar de misdrijven te klasseren als verjaarbare en onverjaarbare misdrijven. De onverjaarbare misdrijven zouden dan de misdrijven omvatten waarbij de maatschappelijke rust niet terugkeert zoals moord. Bij verjaarbare misdrijven kan dan een termijn van 10 jaar voorzien worden voor ernstige misdrijven en 5 jaar voor de overige misdrijven.

Respondent 2 zou enkel de verjaringstermijnen willen verlengen voor de fiscale misdrijven en de verkeersmisdrijven.

Bij fiscale misdrijven zijn de termijnen nipt. Het zou een verbetering zijn om tot een verjaringstermijn te komen van maximaal 15 jaar.

Ook de termijnen voor de verkeersmisdrijven zijn zeer kort met onder andere maximaal tweemaal zes maanden voor overtredingen. Dit zou kunnen worden aangepast naar maximaal tweemaal één jaar.

Respondent 3 vindt de termijnen voor de doorsneemisdrijven meer dan voldoende. Deze respondent vindt wel dat een beperkte categorie van misdrijven niet mag verjaren zoals de feiten gepleegd door de Bende van Nijvel.

Respondent 4 haalt aan dat de termijnen van 6 maanden in verkeerszaken te kort zijn. Deze termijnen zouden mogen verlengd worden.

Ook respondent 5 vindt de algemene termijnen van 5 en 10 jaar goed, zeker als nog gestuit kan worden.

Respondent 6 vindt het verantwoordbaar om de verjaringstermijn voor alle misdaden op te trekken naar 20 jaar. Volgens deze respondent was de oorspronkelijke bedoeling om misdaden te berechten voor het Hof van Assisen waardoor dit kan gehandhaafd worden. Zo zouden we niet steeds afglijden naar gecorrectionaliseerde misdaden.

Verder wil deze respondent eveneens iets wijzigen aan de verjaringstermijnen voor verkeersmisdrijven. Eerst en vooral zou het onderscheid tussen de verschillende termijnen binnen de verkeersmisdrijven moeten weggewerkt worden om dan een algemene termijn van 3 jaar toe te passen.

Mening betreffende de stuiting (respondent 1, 5 en 6)

Een respondent vindt sommige stuitingsdaden, zoals op het einde van de eerste verjaringstermijn een strafregister opvragen, nogal kunstelig. Volgens de respondent wordt dit aanvaard door het rechtvaardigheidsgevoel.

Respondent 5 vindt de stuiting een efficiënt systeem als je verder onderzoek blijft voeren. Het mag niet de bedoeling zijn dat slechts een half dossier ter terechtzitting wordt gebracht.

Een andere respondent is te vinden voor een onbeperkte stuiting waarbij gewerkt kan worden met kortere verjaringstermijnen.

Mening betreffende de schorsing (respondent 5 en 6)

Eén respondent vindt de werking van de schorsing onduidelijk, onpraktisch en een ongunstig element om de verjaring tegen te gaan.

Een andere respondent vindt de schorsing een efficiënt systeem.

Is er nood aan de rechtsfiguur verjaring (respondent 1, 2, 3, 4 en 6)

Hierover zijn de meningen verdeeld.

Volgens één respondent wegen de nadelen van het slachtoffer niet op tegen de voordelen van de verdachte. Daarom is deze respondent geen voorstander van de verjaring.

Vier andere respondenten vinden dat we deze rechtsfiguur wel nodig hebben.

Volgens respondent 4 is de verjaring nodig om kort op de bal te kunnen spelen.

Wordt het doel van de verjaring bereikt (respondent 1, 2, 5 en 6)

Volgens respondent 1 wordt het doel niet bereikt. Er wordt soms doelbewust misbruik gemaakt van de verjaring door de verdediging, zoals de “verstek-verzet-beroep-procedures”.

Volgens deze respondent is dit niet de bedoeling van de verjaring.

Volgens respondent 2 en 6 wordt het doel van de verjaring maar gedeeltelijk bereikt, dit vooral in de gewone materie. Maar bij fiscale misdrijven en verkeersmisdrijven schiet de verjaring soms wel zijn doel voorbij.

Ook respondent 5 vindt dat de verjaring soms zijn doel voorbij schiet. Vooral in de zwaardere zaken waarop men op procedures gaat spelen.

Wat zijn de gevolgen van de verjaring (respondent 1, 2, 3, 4, 5 en 6)

Er is een verval van de strafvordering waardoor niet langer gestraft kan worden. Alle betrokkenen dienen er een punt achter te zetten.

Volgens respondent 1 wordt vooral in kleinere zaken (niveau politierechtbank) hiervan misbruik gemaakt door de verdediging.

Respondent 4 vindt dat de verjaring op gebied van verkeer nefast is en straffeloosheid in de hand werkt.

Volgens respondent 5 zijn er vooral gevolgen voor het slachtoffer en blijft het slachtoffer in de kou staan.

Bestaan er problemen betreffende de verjaring tijdens de strafprocedure (respondent 2, 3, 4, 5 en 6)

Volgens respondent 2 is er een probleem met de lange wachtrij om een zaak op het Hof van Beroep of de Kamer van Inbeschuldigingstelling te krijgen. Door deze flessenhals dreigen sommige zaken te verjaren.

Ook de zware proceduremogelijkheden vormen een probleem. Deze proceduremogelijkheden, zoals de “Franchimonts”, zijn te uitgebreid waardoor de verdediging een halfjaar tot een jaar kan winnen om alzo tot de verjaring te komen.

Fiscale misdrijven betreffen een zeer gespecialiseerde materie met ingewikkeld onderzoek. Veelal dienen onderzoeken uitgevoerd te worden in het buitenland wat heel lang op zich laat wachten. Er kan wel nog geïnvesteerd worden in middelen om dergelijke onderzoeken naar behoren te kunnen uitvoeren.

Niettegenstaande de verjaring nog niet is ingetreden kan er uitspraak gedaan worden over de redelijke termijn. Dit kan voor onverwachte wendingen zorgen.

Respondenten 3 en 4 halen de dagvaardingstermijn en de procedureslagen aan als een probleem. Vooral de verstek- en verzetprocedures en het hoger beroep zorgen voor een hoog aantal verjaringen.

Ook respondent 5 kaart de procedure voor de Kamer van Inbeschuldigingstelling aan als een probleem betreffende de verjaring. De Kamer van Inbeschuldigingstelling vormt de bottleneck waardoor bepaalde zaken een tijdje kunnen stilliggen.

Respondent 6 kaart de verstekprocedure en het hoger beroep aan als een probleem. Deze procedures nemen enorm veel tijd in beslag waardoor makkelijk de verjaring wordt bereikt. Daarenboven is de duur van fixatie problematisch. Het duurt soms een jaar om een zaak voor de rechtbank te brengen daar pas dan een zitting vrij is.

Waar ligt het probleem van de verjaring (respondent 3 en 6)

De verjaringsregeling is zeer complex rekening houdende met de verschillende termijnen, stuitingsdaden en schorsingsgronden.

Verder kunnen gecompliceerde zaken en de weinige specialisatie binnen de vervolgingsinstanties tot enorme vertragingen binnen het onderzoek leiden. Hierbij is het belangrijk dat een onderzoek voldoende wordt afgebakend en dat er getrancheerd wordt.

Ook de opvolging van een dossier die door verschillende magistraten wordt behandeld zou beter kunnen om de verjaring tegen te gaan.

Volgens respondent 3 speelt de verjaring vooral een probleem bij fraudezaken en bij verkeersmisdrijven.

Daarnaast is de verjaringsregeling zodanig complex om de termijn te berekenen. Die complexe regeling is een geschenk voor de verdediging die verschillende procedures uitspelen.

Worden de slachtoffers of verdachten door de verjaring in hun rechten geschonden (respondent 1, 2, 3, 4, 5 en 6)

slachtoffers

Respondent 1 vindt dat de rechten van het slachtoffer manifest worden geschonden door de verjaring. Niet iedereen kent hun rechten.

Respondenten 2, 3, 4 en 6 vinden dat het niet om een schending van de rechten gaat daar zij nog andere mogelijkheden hebben om hun rechten te doen gelden. Een taak van het slachtoffer is bijvoorbeeld zelf een beetje zijn zaak opvolgen.

Alle respondenten zijn het eens over de mogelijkheid om een burgerlijke schadevergoeding te verkrijgen. Daarbij kan de burgerlijke vordering steunen op het strafrechtelijk dossier wat het slachtoffer de moeite bespaart om zelf bewijzen aan te brengen.

Volgens respondent 5 blijven de slachtoffers door de verjaring voor een stuk in de kou staan. Dit kan als een schending van hun rechten worden gezien. Er zijn al heel wat aanpassingen doorgevoerd waardoor de positie van het slachtoffer werd verbeterd. De rechten van het slachtoffer zijn redelijk gevrijwaard.

verdachten

Door de verjaring kan de onschuldige verdachte niet meer worden vrijgesproken. Maar volgens de respondenten zijn de rechten van de verdachte hierdoor niet geschonden.

Bij de verjaring kan de verdachte niet klagen. Hij wordt bespaard van enige sanctie.

Volgens respondent 4 biedt de verjaring rechtszekerheid aan de verdachte. Deze respondent vindt niet dat de verjaring de rechten van de verdachte schendt.

Respondent 5 vindt de verjaring op menselijk vlak te verantwoorden. De meeste daders zijn gewone mensen die eens een fout hebben begaan. Het mag niet zijn dat dit na een lange tijd als een boemerang kan terugkeren in het gezicht van die persoon. Zeker als het om een eenmalige fout gaat en die dader ondertussen zijn leven heeft gebeterd. De verdachte mag dit dan op een gegeven moment achter zich laten.

De verjaring schendt de rechten van de verdachte niet. Een onterechte beschuldiging die publiek gekend is en waarbij verdachte graag zijn onschuld had aangetoond, is natuurlijk niet meer mogelijk. Maar eerst en vooral dient de verdachte zijn onschuld niet aan te tonen. Daarbij zullen weinig verdachten aandringen op een verdere vervolging om zodoende de vrij spraak te bekomen.

Heeft de verjaring voor- of nadelen voor de slachtoffers (respondent 1, 2, 3, 4, 5 en 6)

Voordelen

Het slachtoffer weet waar hij aan toe is. Volgens respondent 1 is dit een simplistische benadering en dient het slachtoffer te rekenen op het goede werk van de actoren.

Daarnaast zou je kunnen zeggen dat, eens het slachtoffer met de zaak in het reine is gekomen, een verdere vervolging oude wonden zou openrijten. Maar respondent 2 ziet dit puur theoretisch.

Respondent 3 ziet weinig voordelen. Het biedt rechtszekerheid en het slachtoffer kan de zaak na een tijdje laten rusten.

Respondent 4, respondent 5 en respondent 6 zien geen voordelen voor het slachtoffer.

Nadelen

Volgens respondent 1 zijn er alleen maar nadelen. Slachtoffers ondernemen soms zelf geen stappen om een vervolging tot een goed einde te brengen. Dit wil echter nog niet betekenen dat ze het misdrijf niet erg meer vinden. Tal van subjectieve redenen kunnen hiervan de oorzaak zijn, zoals bijvoorbeeld druk.

Verder kan de verjaring geen genoegdoening aan het slachtoffer geven en moet het frustrerend zijn als een verdachte niet gestraft wordt door een disfunctioneren van de vervolgingsinstanties.

Het slachtoffer blijft een beetje in de kou staan. Indien nog geen strafrechtelijk dossier bestaat, moet het slachtoffer op eigen kosten de nodige bewijzen leveren.

Het slachtoffer kan zijn vordering tot schadevergoeding niet langer voor de strafrechter brengen.

Heeft de verjaring voor- of nadelen voor de verdachte (respondent 2, 3, 4, 5 en 6)

Voordelen

De verdachte gaat vrijuit en zal dus blij zijn met dit gevolg. De verdachte kan niet meer gestraft worden. Om deze reden is de verjaring vaak het streefdoel van de advocaat.

Nadelen

Er is geen mogelijkheid meer tot vrijspraak indien je onschuldig bent. Maar het merendeel zal blij zijn met de verjaring.

Heeft de verjaring voor- of nadelen voor het openbaar ministerie (respondent 1, 2, 3, 4, 5 en 6)

Voordelen

De verjaring zou kunnen worden gezien als een managementinstrument voor het openbaar ministerie. Maar respondent 1 vindt dit argument onvoldoende om de verjaring te behouden. Het beleid van het openbaar ministerie wordt reeds gedeeltelijk uitgestippeld door de minister van Justitie en het college van procureurs-generaal.

Respondent 2 ziet een eventueel voordeel in het feit dat oude dossiers niet worden opgerakeld. Hierdoor wordt het openbaar ministerie niet geconfronteerd met een moeilijke bewijslast. De verjaring zou ook de werklust bij het openbaar ministerie verminderen.

Het enige voordeel dat respondent 3 kan bedenken is de tijd die het openbaar ministerie kan gebruiken voor andere zaken.

Respondenten 4 en 6 zien geen voordelen voor het openbaar ministerie.

Respondent 5 ziet enkel een voordeel indien een nieuwe zaak op het parket binnenkomt en reeds verjaard is waardoor er geen tijdsinvestering meer nodig is. Maar het openbaar ministerie is daar zeker niet blij mee.

Nadelen

Het is een bittere pil als een dossier in de handen van het openbaar ministerie verjaart. Vaak werd veel tijd in het dossier gestopt om dan uiteindelijk met lege handen terug te keren. Dit kan tot frustraties leiden.

Verjaring kan als een mislukking worden gezien en toont een inefficiënte werking aan.

Respondent 5 ziet het verloren werk als een groot nadeel voor het openbaar ministerie. Het is niet aangenaam om veel tijd in een dossier te stoppen die dan op de openbare terechtzitting vervallen wordt verklaard door verjaring.

Bovendien is het frustrerend dat het openbaar ministerie niet langer kan optreden indien de feiten vast staan.

Hierdoor kan er geen rechtvaardigheid geschieden.

Heeft de verjaring voor- of nadelen voor de rechter (respondent 1, 2, 3, 4, 5 en 6)

Voordelen

Voor de rechter kan de verjaring een kader scheppen.

Verder dienen zij geen oude dossiers te behandelen en kunnen zij een simpel vonnis schrijven waarin de verjaring wordt vastgesteld. Dit kan een tijdsvoordeel zijn.

Respondenten 3 en 5 zien weinig voordelen voor de rechters. Enig voordeel kan zijn dat de rechters kortere vonnissen kunnen maken zonder uitgebreide motivaties. Maar ook hier denkt de respondent dat de rechter niet op de verjaring zit te wachten en een uitspraak over het dossier prefereert.

Nadelen

De verjaring zal soms een negatieve indruk nalaten op het geweten van een rechter .

Daarnaast is de tijd die werd gestopt in de voorbereiding van de zaak verloren.

Volgens respondent 5 zouden rechters graag een oordeel willen vellen over de grond van de zaak wat niet langer mogelijk is bij verjaring.

Mening over het common law-stelsel (respondent 3)

Ons systeem betreffende de verjaring is duidelijker dan het Angelsaksische systeem.

Mening over de redelijke termijn (respondent 1, 4, 5 en 6)

Respondent 1 ziet de redelijke termijn als een mogelijk alternatief voor de verjaring. De verjaring dient niet meer te worden gebruikt en het tijdsverloop wordt toegepast in de straftoemeting. Er dient wel met het nodig verstand gewerkt te worden maar de werking van het parket wordt door de minister van justitie en het college van procureurs-generaal strikt geregeld naar opportuniteiten toe waardoor er weinig marge is om zaken van minder maatschappelijk belang te vervolgen. Dit systeem zou eerlijker zijn waarbij onrechtmatige situaties nog kunnen bestraft worden.

Wel kan eveneens misbruik gemaakt worden van dit systeem door aanvullende onderzoeksdaden te vragen en de zaak te rekken tot men de redelijke termijn kan pleiten en een eventuele strafvermindering kan krijgen.

De kritiek op de redelijke termijn betreffende de subjectiviteit wordt door respondent 1 weerlegd daar subjectiviteit eigen is aan het rechtspreken.

Respondenten 4 en 6 vinden de redelijke termijn te willekeurig en te subjectief. Er is geen houvast.

Respondent 5 heeft begrip voor de redelijke termijn daar de verdachte niet te lang in onzekerheid mag vertoeven.

Kan de redelijke termijn als valabel alternatief voor de verjaring gelden (respondent 1, 2, 3, 5 en 6)

Het is mogelijk wanneer het begrip meer gepreciseerd wordt. Een aantal checkpoints zouden ingevuld moeten worden binnen de toepassing van de redelijke termijn vanuit de verschillende invalshoeken.

Respondent 2 heeft zijn twijfels en weet niet of we hiermee een stap verder zijn.

Respondent 3 geeft nog steeds de voorkeur aan de verjaring omwille van de duidelijke rechtsregels. De redelijke termijn is willekeurig. Indien de redelijke termijn wordt afgebakend met duidelijke criteria zou het gebruikt kunnen worden als alternatief.

Ook respondent 5 is de redelijke termijn als alternatief niet genegen. De redelijke termijn kan meer ongelijkheid creëren gezien deze afhankelijk is van de rechterlijke appreciatie. Daarnaast lijkt de redelijke termijn moeilijker te verantwoorden naar de slachtoffers toe. Daarentegen is de verjaring duidelijk en ligt deze vast.

Respondent 6 ziet de redelijke termijn niet als een alternatief door de willekeurigheid. De redelijke termijn is pas een laatste optie.

Wat zou je veranderen aan de verjaringsregeling (respondent 1, 2, 3, 4 en 6)

Respondent 1 zou de verjaringstermijn voor financiële economische misdrijven van 5 jaar naar 10 jaar willen brengen en dossiers die een grote maatschappelijke ordeverstoring kennen, zoals een overval met geweld waarbij doden vallen, onverjaarbaar maken.

Ook is het mogelijk om te werken met een vaste termijn maar dat het begrip van de redelijke termijn wordt verwerkt in de benadering van de verjaring zodat het niet langer wiskundig bekeken wordt.

Voor respondent 1 is het vooral belangrijk dat gerechtigheid geschiedt. Momenteel bestaan er teveel onrechtvaardige verjaringen. Er werd reeds van alles gedaan om de zaak betreffende de bende van Nijvel niet te laten verjaren daar de maatschappij dit niet kan loslaten. Kan dit dan ook niet voor andere ernstige zaken worden toegepast?

Volgens respondent 2 werd door de rechtspraak van het Hof van Cassatie betreffende het gebruik van valse stukken een goed middel gegeven om de verjaring bij fiscale misdrijven tegen te gaan. Respondent 2 zou deze rechtspraak graag zien wijzigen in een wet zodat men op deze manier kan blijven werken.

Respondent 2 denkt ook na over het eventueel afschaffen van een beroepsprocedure en te werken met eerste aanleg en cassatie. Momenteel wordt de echte strijd pas voor het Hof van Beroep geleverd.

Volgens respondent 3 moet iets ondernomen worden om procedureslagen te vermijden. Er zou een vangnet voor allerhande vertragsmanoeuvres moeten bestaan.

Deze respondent vindt ook dat de indeling van de misdrijven en de daaraan gekoppelde verjaringstermijnen aangepast moeten worden. Zo wordt diefstal met braak als een misdaad gezien met een verjaringstermijn van 10 jaar terwijl dit altijd gecorrectionaliseerd wordt. Het lijkt hem eenvoudiger om dergelijke misdrijven te wijzigen naar wanbedrijven. Misschien moet alles naar 5 jaar worden gebracht mits een aantal uitzonderingen, zoals moord of fraudezaken, die een verjaringstermijn van 10 jaar zouden krijgen.

Daarnaast dient de complexe verjaringsregeling vereenvoudigd te worden zodat alles duidelijk wordt. Momenteel is de berekening van de verjaringstermijn ingewikkeld en moet met allerhande zaken rekening worden gehouden.

Voor respondent 4 mag de verjaringstermijn voor overtredingen naar 2 jaar worden gebracht. Toen de termijn van 6 maanden werd bepaald voor overtredingen waren er niet zoveel verkeersmisdrijven als nu.

Respondent 6 zou eveneens een aantal zaken onverjaarbaar maken. Verder vraagt deze respondent zich af of de verjaringstermijn voor de allerkleinste misdrijven niet moet worden opgetrokken.

Eventuele aanpassingen binnen de werking van vervolgingsinstanties (respondent 6)

Volgens deze respondent zou een betere organisatie met een aflijning binnen het onderzoek en een betere opvolging van het onderzoek een stap vooruit zijn.

Het probleem van langdurige onderzoeken door deskundigen kan enerzijds worden opgevangen door de kostenstaat van de betrokken deskundige aan te passen naargelang de duur van het onderzoek. Anderzijds kan de deskundige worden gehoord door een onderzoeksrechter waarbij de deskundige een mondelinge weergave doet van zijn vaststellingen.

Wat met een instellingsverjaring en de redelijke termijn als waarborg (respondent 1 en 6)

Voor respondent 1 lijkt dit een aanvaardbare oplossing. Maar de redelijke termijn blijft toch een vaag begrip wat opnieuw op kritiek gaat stuiten. Alles zal op de redelijke termijn gezet worden waardoor de publieke opinie het gevoel van straffeloosheid zal hebben. Maar de scherpe kantjes van de verjaring zouden afgezwakt worden.

Respondent 6 is hier voorstander van. Indien tijdig werd begonnen met het onderzoek is men niet langer afhankelijk van allerlei procedurekunsten om toch tot een goed einde te komen. En dan moet inderdaad gecontroleerd worden of het onderzoek gestaag werd verder gezet. Het onderzoek kan wat langer duren afhankelijk van de complexiteit van de zaak, maar het dossier kan niet zomaar maanden aan de kant liggen.

7.2.2 Hoe staan rechters ten opzichte van de verjaring van de strafvordering

Deze groep telt vijf rechters. Ze worden als respondent 7, respondent 8, respondent 9, respondent 10 en respondent 11 weergegeven.

Het gaat om 1 rechter uit West-Vlaanderen en 4 rechters uit Oost-Vlaanderen, waaronder 3 rechters en 2 onderzoeksrechters. De anciënniteit varieert van 12 tot 31 jaar. Op één na zijn het allemaal mannen.

Hieronder wordt telkens hun visie weergegeven betreffende het strafrechtssysteem met bijzondere aandacht voor de verjaringsregeling. De respondent die de vraag concreet heeft beantwoord wordt telkens vermeld.

Wat zijn de grondslagen van de verjaring (respondent 7, 8, 9, 10 en 11)

Ook hier komt steeds het maatschappelijk belang en de bewijsmoeilijkheden terug als één van de voornaamste grondslagen van de verjaring.

Verschillende respondenten vragen zich eveneens af welk nut een straf nog kan bieden wanneer deze pas lange tijd na de feiten wordt toegepast.

Verder wordt de rechtszekerheid meegegeven als grondslag van de verjaring.

Uiteindelijk moet de verjaring een groter trauma bij de slachtoffers tegen gaan. Wanneer een zaak na lange tijd voorkomt maar niets oplevert voor het slachtoffer kan dit een groter trauma veroorzaken.

Kritiek op de aangehaalde grondslagen van de verjaring (respondent 7, 8 en 11)

Soms neemt de maatschappelijke beroering niet zo snel af als men denkt. Zo leeft de zaak “De Vleeschouwer” nog sterk in de maatschappij. Stel dat deze zaak na 20 jaar verjaart, alles wordt afgesloten en plots wordt de dader gevonden. Het is dan crapuleus dat men er niets meer mee kan doen.

De bewijsproblematiek dient geen groot probleem te zijn. Zaken waar twijfel heerst worden in het voordeel van de verdachte gepleit. Uiteindelijk geldt nog steeds het vermoeden van onschuld. Indien de schuld niet voldoende kan bewezen worden, blijft de verdachte onschuldig.

Volgens respondent 11 zouden problemen betreffende de bewijsvoering een uitzondering zijn.

Mening over de verjaring in het algemeen (respondent 11)

Respondent 11 vindt de verjaring geen slecht systeem. Er zijn reeds termijnen aangepast die in de praktijk een goede werking hebben zoals de verjaringstermijn bij zedenfeiten.

Mening over de verjaringstermijnen (respondent 7, 8, 9, 10 en 11)

Respondent 7 vraagt zich af of de verjaringstermijn van de zwaarste misdrijven niet verlengd moeten worden. Het gaat dan om misdrijven zoals “de bende van Nijvel”.

De andere termijnen zijn heel redelijk.

Ook respondent 8 vindt de termijnen voldoende, zeker als er dan nog eens stuiting plaatsvindt. Verder denkt respondent 8 dat er minder misbruik zou voorkomen als de procedures eenvoudiger zijn.

Respondent 9 vindt het verlengen van termijnen geen goed signaal. Er zal een verwachtingspatroon gecreëerd worden dat niet kan worden ingevuld. Dit is dan een

mokerslag voor het slachtoffer en kan opnieuw tot frustratie leiden. De termijnen zouden veel korter moeten zijn.

Respondent 10 wijst op de oneerlijkheid in bepaalde dossiers. Een simpele diefstal kent dezelfde verjaringstermijn als een grote BTW-carroussel met tal van valsheden. Dit leidt opnieuw tot onredelijke situaties.

Respondent 11 zou een eventuele verlenging van de termijnen voor zware feiten, zoals home-jacking of gijzeling, wel gepast vinden. Maar in het algemeen vindt deze respondent dat de termijnen lang genoeg zijn en geen aanpassingen dienen te gebeuren. De verjaring zou ook niet veel voorkomen. Volgens respondent 11 zou het efficiënter zijn te investeren in meer middelen dan opnieuw de termijnen te verlengen.

Mening over de stuiting (respondent 10)

Heel complex

Mening over de schorsing (respondent 10)

Heel complex

Is er nood aan de rechtsfiguur verjaring (respondent 7, 8, 9, 10 en 11)

Drie respondenten zijn overtuigd van de noodzaak van de verjaring.

Een andere respondent vindt wel dat we iets nodig hebben, maar wat we nodig hebben, laat hij in het midden.

Nog een andere respondent vindt dat wij dergelijk systeem niet nodig hebben. Volgens deze respondent kan het allemaal veel beter geregeld worden. Daarnaast bestaat ook al het systeem van de redelijke termijn.

Wordt het doel van de verjaring bereikt (respondent 7, 9 en 10)

Het doel van de verjaring wordt bereikt. De verjaring moet voorkomen dat men foute dingen gaat doen en mensen onterecht veroordeeld wordt. Er is voldoende tijd om het onderzoek naar behoren uit te voeren. Maar soms worden bepaalde procedures misbruikt om aan bepaalde

ongewenste gevolgen te ontsnappen. Het doel van de verjaring kan evenwel aanleiding geven tot onbillijke situaties.

Volgens respondent 11 bereikt de verjaring zijn doel.

Wat zijn de gevolgen van de verjaring (respondent 7, 9 en 10)

Een aantal mensen die een straf verdienen, kunnen eraan ontsnappen. Om deze reden worden procedureslagen gevoerd, die het intreden van de verjaring als gevolg hebben.

Bij het ingaan van de verjaring moet de maatschappelijke rust terugkeren en mag er niet meer over gesproken worden. De waarheidsvinding is niet langer mogelijk.

De verjaring kan onbillijk zijn. Enerzijds blijven de slachtoffers in de kou staan. Anderzijds kan een verdachte zijn onschuld niet laten vaststellen en vrijgesproken worden.

Bestaan er problemen betreffende de verjaring tijdens de strafprocedure (respondent 9)

De bijkomende onderzoeksdaden vormen een probleem. Een aantal zaken zouden ingelast kunnen worden wat zou leiden tot een vlotter verloop en korte doorlooptijden. Een voorbeeld hiervan is de fameuze BOM-controle die verplicht is terwijl de verdediging daar niet om vraagt. Deze BOM-controle neemt 5 tot 8 weken in beslag. Men zou van deze BOM-controle beter een faculteit maken zodat het niet stevast moet worden uitgevoerd. Tijdens de gerechtelijke onderzoeken kan men in cassatie gaan tegen een BOM-controle. De respondent vraagt zich af of dit nodig is, want men gaat systematisch in cassatie om tijd te gaan winnen.

Dit geldt ook voor de “Franchimonts”. Hierbij zou men eens moeten overwegen om een bepaalde tijdsduur in te voeren waarbinnen een bijkomend onderzoek kan worden gevraagd zodat men niet systematisch wacht tot het allerlaatste moment.

Waar ligt het probleem van de verjaring (respondent 8, 9, 10 en 11)

Eerst en vooral in de complexiteit van het hele systeem. Je moet een superjurist en mathematicus zijn om heel dit systeem te vatten.

Maar ook de steekvlampolitiek en de fragmentatiewetgeving vormen een probleem. Men stuit soms op onbillijke situaties en wil dit corrigeren. De verjaring kent de voorbije jaren heel wat wijzigingen. Het is op deze fragmentaire hervormingen dat zware criminele zaken worden kapot gepleit.

De burger kent de grondslagen van de verjaring niet en begrijpt het systeem niet.

Volgens respondent 11 heeft de verjaringsproblematiek met verschillende zaken te maken. Eerst en vooral zit het probleem in de omvang van de dossiers. Door de wet Franchimont kunnen bijkomende onderzoeksdaten worden gevraagd waardoor de zaak langer kan aanslepen. Daarnaast is er een groot tekort aan middelen om dit efficiënt op te vangen.

Worden de slachtoffers of verdachten door de verjaring in hun rechten geschonden (respondent 7, 8, 9, 10 en 11)

slachtoffers

Bij verjaring wordt het slachtoffer geconfronteerd met straffeloosheid.

Sommige respondenten zijn van mening dat de slachtoffers in hun rechten zijn geschonden door de verjaring. De verjaring is een brutaal kapmes. Het strafrecht wil tot een rechtvaardige ordening van de samenleving komen en sommige verjaringen zijn niet rechtvaardig. Als het slachtoffer toch nog zijn gelijk wil halen, zal dit voor de burgerlijke rechter gebeuren met alle kosten van dien.

Om deze redenen zou moeten nagedacht worden om zeer ernstige delicten, zoals moord en zedenfeiten, onverjaarbaar te maken. Weliswaar dient een evenwicht gevonden te worden, maar we moeten menselijk oordelen en niet volgens abstracte normen.

Eén respondent ziet dit niet als een schending van hun rechten. Er zijn grenzen aan de menselijke mogelijkheden. Er kan niet geëist worden dat de rechten van de slachtoffers zo ver gaan dat bepaalde feiten kunnen blijven vervolgd worden. Uiteindelijk moeten de feiten nog te bewijzen zijn.

Respondent 11 vindt dat de rechten van het slachtoffer tamelijk gewaarborgd zijn daar deze beroep kan doen op een burgerlijke vergoeding.

Verdachten

Eén respondent vindt dat de rechten van de verdachte gegarandeerd zijn. Er zijn verschillende dammen ingebouwd om de teloorgang van bewijzen op te vangen.

Wel heeft de verjaring als gevolg dat de verdachte niet langer vervolgd kan worden. Ook indien de verdachte een vrijspraak wil bekomen om zijn onschuld te bewijzen is dit niet meer mogelijk.

De meningen hierover zijn verdeeld. Sommige respondenten zien dit als een schending, anderen dan weer niet.

Heeft de verjaring voor- of nadelen voor de slachtoffers (respondent 7, 8, 9, 10 en 11)

Voordelen

Er zijn niet echt voordelen voor het slachtoffer.

De enige mogelijke voordelen die worden aangehaald zijn de rechtszekerheid en het recht op vergetelheid.

Nadelen

Het nadeel is dat het slachtoffer in de kou blijft staan en achterblijft met lege handen. Indien het slachtoffer toch verdere stappen wil ondernemen zal het geld en energie kosten.

Heeft de verjaring voor- of nadelen voor de verdachte (respondent 7, 8, 9, 10 en 11)

Voordelen

Enerzijds is er de rechtszekerheid en weet de verdachte waar hij aan toe is. Anderzijds wordt hij niet veroordeeld.

Nadelen

De verdachte kan niet langer worden vrijgesproken.

Maar er zijn weinig verdachten gekend die pleiten om hun zaak voor de rechtbank te krijgen zodoende vrijgesproken te worden.

Daarenboven dient de verdachte zijn onschuld niet te bewijzen.

Heeft de verjaring voor- of nadelen voor het openbaar ministerie (respondent 7, 8, 10 en 11)

Voordelen

Volgens respondent 7 kan de verjaring worden gezien als een drukkingsmiddel naar het openbaar ministerie toe om zo snel mogelijk de zaken te behandelen.

Indien een zaak verjaart, kan het openbaar ministerie meer tijd in een ander dossier steken.

Ook respondent 8 denkt dat de verjaring de hoge werklast van het openbaar ministerie kan minderen.

Respondent 10 gaat dan weer akkoord met de verjaring als drukkingsmiddel.

Nadelen

Volgens respondent 7 is het nadeel vooral prestigeverlies gezien de waarheid niet werd achterhaald in een ruime toegekende periode.

Respondent 8 ziet de frustratie als groot nadeel, vooral als vervolging in bepaalde zaken nog een zeker nut zou hebben.

Respondent 10 ziet het vele werk dat na de verjaring definitief in de vuilbak komt als een nadeel voor het openbaar ministerie.

Volgens respondent 11 betreft het nadeel voor het openbaar ministerie dat men niets meer kan doen.

Heeft de verjaring voor- of nadelen voor de rechter (respondent 7, 9, 10 en 11)

Voordelen

Respondenten 10 en 11 zien geen voordelen voor een rechter.

Zowel respondent 7 als respondent 9 zien de verjaring als een drukkingsmiddel waarbij de rechter de termijnen kent waarbinnen alles moet worden afgehandeld.

Respondenten 7 en 8 zien het lager aantal zaken die behandeld moeten worden als een indirect voordeel.

Nadelen

Volgens respondenten 7 en 8 kan verjaring leiden tot frustratie. Enerzijds frustratie als er toch nog nood was aan een beoordeling. Anderzijds frustratie voor de verloren tijd die werd geïnvesteerd.

Respondent 7 ziet ook het mogelijke prestigeverlies als nadeel.

Respondent 10 ziet vooral het gevoel van onbehagen als een nadeel. Een rechter wil op een rechtvaardige manier tot een billijke uitspraak komen.

Respondent 11 ziet geen nadeel voor de rechter.

Mening over het common law-stelsel (respondent 7 en 9)

Respondent 7 is niet onmiddellijk een aanhanger van het common law-stelsel omdat daar gewerkt wordt met de redelijke termijn. Die redelijke termijn zou tot een verminderde rechtszekerheid leiden.

Respondent 9 is er niet van overtuigd dat wij beter af zouden zijn met een Angelsaksisch systeem.

Mening over de redelijke termijn (respondent 8, 9 en 10)

Respondent 8 vindt het concept redelijke termijn zeer algemeen. De redelijke termijn is afhankelijk van de rechterlijke willekeur. Deze respondent weet niet of de redelijke termijn beter is dan de verjaring.

Volgens respondent 9 kan de redelijke termijn en de verjaring als hetzelfde bestempeld worden. Binnen de redelijke termijn wordt dan gekeken naar wat nog op een redelijke wijze kan bewezen worden. Volgens deze respondent zouden we beide begrippen moeten samenbrengen want het is toch moeilijk te begrijpen dat de redelijke termijn zou overschreden zijn terwijl de verjaring nog niet is ingetreden. De redelijke termijn zou wel een beter begrip kunnen zijn dan de verjaring. De verjaring werkt met vaste termijnen waarbij het maximum van 20 jaar bij een misdaad een serieuze termijn is binnen het kader van de bewijsgaringsproblematiek. De redelijke termijn is meer casuïstieker en kan een betere verantwoording bieden.

Ook respondent 10 vindt de redelijke termijn casuïstieker dan de verjaring. De redelijke termijn houdt rekening met de complexiteit van de zaak en de houding van de betrokken partijen. Om deze redenen lijkt de redelijke termijn een mooi alternatief voor de verjaring. Binnen de redelijke termijn zijn meer mogelijkheden om een onderscheid te maken in de straftoemeting naargelang de tijd verlopen is. Bij de verjaring is het ofwel alles ofwel niets. De redelijke termijn zal altijd wel aanwezig zijn om de macht van de vervolgingsinstanties te beperken in de tijd.

Maar dit systeem hebben we eigenlijk niet nodig indien meer middelen zouden aanwezig zijn zodat men korter op de bal kan spelen.

Kritiek op de aangehaalde subjectiviteit van de redelijke termijn (respondent 9)

Er is altijd subjectiviteit aanwezig binnen het recht. Iedere zaak is uiteindelijk casegebonden.

Kan de redelijke termijn als valabel alternatief voor de verjaring gelden (respondent 7, 8, 9, 10 en 11)

Hierover zijn de meningen verdeeld.

Respondent 7 verkiest een combinatie waarbij de redelijke termijn en de verjaring elkaar aanvullen. Wanneer een zaak nog niet verjaard is maar toch lang aansleept omwille van

verschillende oorzaken, mag de redelijke termijn worden ingeroepen met eventuele strafvermindering als gevolg.

Ook respondenten 8 en 11 zien de redelijke termijn eerder als een aanvulling op de verjaring. De redelijke termijn is een te ruim concept binnen ons systeem om als een alleenstaand instrument te gebruiken.

Volgens respondent 9 houdt de redelijke termijn als alleenstaand instrument geen stand. Dit systeem biedt te weinig rechtszekerheden naar verdachten toe. Het systeem van vandaag met enige beperkingen is een goed systeem.

Respondent 10 ziet de redelijke termijn als alternatief voor de verjaring en denkt dat dit beter zal zijn. De redelijke termijn biedt minder rechtszekerheid gezien het casuïstischer is, maar is in bepaalde dossiers wel rechtvaardiger.

Kunnen we enkel met verjaring werken (respondent 8)

Neen, momenteel bestaat er geen ideaal systeem en is er eveneens nood aan de redelijke termijn. Wanneer een zaak nog niet verjaard is maar het toch onredelijk blijkt te zijn om een zware straf op te leggen doen wij beroep op de redelijke termijn.

Wat zou je veranderen aan de verjaringsregeling (respondent 7, 9 en 11)

Zowel respondent 7, respondent 8 als respondent 9 zijn van mening dat het misbruik van procedures aangepakt moet worden. Respondent 7 ziet een schorsing als eventuele sanctie. Respondent 8 zou eerder bepaalde procedures afschaffen.

Respondent 8 en 9 hameren op het vereenvoudigen van het complexe systeem.

Volgens respondent 8 zou de verjaring voor bepaalde feiten kunnen worden uitgesloten.

Respondent 9 is juist tegen het verlengen van termijnen en vraagt zich af of het niet beter zou zijn het ganse systeem onder handen te nemen. Zo kunnen bijvoorbeeld periodes van bepaalde procedures ingekort worden.

Ook respondent 11 vindt dat de termijnen niet alsmaar verlengd moeten worden. Investeren in middelen zou een efficiënte oplossing zijn. Deze respondent opteert ook de mogelijkheid om het onderzoek in fiscale dossiers te laten uitbesteden aan private ondernemingen die hier enige specialisatie in hebben.

Eventuele aanpassing binnen de werking van vervolgingsinstanties (respondent 10)

Justitie zou meer middelen moeten krijgen om korter op de bal te kunnen spelen.

Wat met een instellingsverjaring en de redelijke termijn als waarborg (Respondent 9)

Respondent 9 vindt dit een verstandig voorstel. Vooral om dat de ervaring leert dat de redelijke termijn reeds kan verstreken zijn vooraleer de verjaring intreedt. De functie van de verjaring begint overbodig te worden in het licht van de redelijke termijn.

7.2.3 Hoe staan advocaten ten opzichte van de verjaring van de strafvordering

Deze groep telt vier advocaten en worden als respondent 12, respondent 13, respondent 14, en respondent 15 weergegeven.

Het gaat om 1 advocaat uit West-Vlaanderen en 3 advocaten uit Oost-Vlaanderen. De anciënniteit varieert van 5 tot 40 jaar. Er is één vrouwelijke respondent.

Alle advocaten hebben ervaring in het algemeen strafrecht.

Hieronder wordt telkens hun visie weergegeven betreffende het strafrechtssysteem met bijzondere aandacht voor de verjaringsregeling.

Grondslagen verjaring (respondent 12, 13 en 14)

De verjaring dient het algemeen belang en biedt rechtszekerheid voor alle partijen. De verstoring van de rechtsorde dient zo snel mogelijk hersteld te worden.

Ook het argument van de bewijsmoeilijkheden komt stevast terug.

Verder verliest de straf zijn nut als deze maar na lange tijd wordt toegepast.

Uiteindelijk stelt zich de vraag of een rechter nog een correcte beoordeling kan maken na verloop van enige tijd. De maatschappij evolueert voortdurend waardoor het maatschappijbeeld stevast wijzigt.

Mening over de verjaring in het algemeen (respondent 12 en 14)

Respondent 12 ziet de verjaring als een objectief element doch als een kapmes.

Respondent 14 vindt de verjaring globaal gezien goed. Bij de doorsnee-misdrijven zijn de termijnen goed. Met uitzondering van enkele termijnen moet er niets aan het systeem worden aangepast. De excessen moeten eruit. Sommige feiten verjaren te snel en andere zaken duren te lang. Het is niet omdat nog vervolgd kan worden, dat effectief vervolgd wordt en als er vervolgd wordt, dat er nog bestraft wordt. Er is ook de aanvulling van de redelijke termijn.

Mening over de verjaringstermijnen (respondent 12 en 13)

Respondent 12 vindt de termijnen te lang. Volgens deze respondent mag men niet steeds de termijnen verlengen om de verjaring te ondermijnen.

Respondent 13 vindt de termijnen goed zoals ze nu zijn.

Mening over de schorsing (respondent 13)

Er is recent een nieuwe schorsingsgrond ingevoerd betreffende het vragen van bijkomend onderzoek. Deze respondent staat hier wat kritisch tegenover. De onderzoekers kunnen beslissen zelf niet veel onderzoeken uit te voeren zodat de verdachte bijkomend onderzoek vraagt en de verjaring geschorst wordt.

Is er nood aan de rechtsfiguur verjaring (respondent 12, 13, 14 en 15)

Allen zijn ze het eens over de noodzaak van de verjaring. De verjaring biedt de nodige rechtszekerheid en sluit perverse gevallen uit. De verjaring kan dienen als motivatie naar de onderzoekers toe om er spoed achter te zetten.

Wordt het doel van de verjaring bereikt (respondent 12, 13 en 14)

Het doel wordt meestal wel bereikt. Indien het doel niet wordt bereikt, wordt dit opgevangen door de redelijke termijn.

Wat zijn de gevolgen van de verjaring (respondent 13 en 14)

Er is een verval van de strafvordering waardoor niet langer gestraft kan worden.

Worden de slachtoffers of verdachten door de verjaring in hun rechten geschonden (respondent 12, 13 en 14)

Slachtoffers

Voor de slachtoffers is de verjaring soms moeilijk verteerbaar. Dit kan tot frustraties leiden. Maar die frustraties wegen niet op tegen de onmenselijkheid om iemand lang na de feiten nog te bestraffen.

Alle respondenten zijn het eens dat de slachtoffers niet geschonden worden in hun rechten door de verjaring. Deze rechten worden gewaarborgd door de burgerlijke vordering. Het slachtoffer kan steeds zelf zijn rechten doen gelden, zowel in de strafrechtelijke als de burgerrechtelijke procedure.

Verdachten

De verjaring waarborgt de rechten van de verdediging daar deze bescherming biedt tegen het verloren gaan van bewijzen.

Wanneer de verjaring is ingetreden kan de verdachte niet meer worden vrijgesproken indien hij onschuldig is. Sommigen zien dit als een schending van hun rechten, anderen dan weer niet.

Heeft de verjaring voor- of nadelen voor de slachtoffers (respondent 12, 13 en 14)

Voordelen

Er zijn weinig of geen voordelen voor de slachtoffers.

Respondent 13 vindt dat de verjaring toch voordelen kan bieden aan de slachtoffers. Enerzijds biedt dit rechtszekerheid en kan het slachtoffer verwachten dat de aanklacht binnen een welbepaalde periode wordt afgehandeld. Anderzijds mag de impact die op het slachtoffer blijft wegen niet onderschat worden. Het gaat soms om zeer pijnlijke zaken. Om deze reden is het goed om de zaken op een korte termijn af te handelen.

Ook respondent 14 beschouwt het als een eventueel voordeel dat het slachtoffer de zaak kan laten rusten.

Nadelen

Het gevoel van straffeloosheid en in de kou blijven staan leidt tot frustratie.

Heeft de verjaring voor- of nadelen voor de verdachte (respondent 12, 13 en 14)

Voordelen

De verjaring biedt rechtszekerheid aan de verdachte.

Bij verjaring komt een schuldige verdachte er goedkoop van af.

Nadelen

Wanneer de verjaring is ingetreden kan geen uitspraak meer verleend worden over de schuld of onschuld. Indien een verdachte onschuldig is en een vrijspraak wenst te bekomen, is dit niet meer mogelijk.

Heeft de verjaring voor- of nadelen voor het openbaar ministerie (respondent 12, 13 en 14)

Voordelen

Ook voor het openbaar ministerie zijn er weinig voordelen.

Het kan enigszins dienen als motivatie om de dossiers zo snel mogelijk af te handelen.

Nadelen

Het voornaamste nadeel betreft de waarheidsvinding. Na het intreden van de verjaring kan het openbaar ministerie niet langer naar de waarheid zoeken. Ook is er geen bestraffing meer mogelijk indien de verdachte schuldig is.

Door de verjaring leidt het openbaar ministerie aan gezichtsverlies en kan hen een inefficiënte werking verweten worden.

Heeft de verjaring voor- of nadelen voor de rechter (respondent 12, 13 en 14)

Voordelen

De verjaring schept een kader waarbinnen iets afgehandeld moet worden. We kunnen dus opnieuw spreken van enige rechtszekerheid.

Bij verjaring heeft de rechter minder werk en kan hij korte vonnissen maken. Maar in hoeverre dit als een voordeel kan gezien worden is een andere vraag.

Verder hoeft de rechter zich geen zorgen meer te maken over een correcte beoordeling als de feiten van lang geleden dateren.

Nadelen

Ook de rechter kan niet meer tot waarheidsvinding komen wat tot frustratie kan leiden.

Daarnaast kan de publieke opinie zich tegen hem keren terwijl hij enkel de wet volgt.

Mening over de redelijke termijn (respondent 12)

Deze respondent vindt de redelijke termijn zeer subjectief, maar pleit wel voor het behoud ervan.

Kan de redelijke termijn als valabel alternatief voor de verjaring gelden (respondent 12, 13, 14 en 15)

Enkel de redelijke termijn als alternatief voor de verjaring zien de respondenten niet zitten.

Volgens respondent 12 biedt de verjaring veel meer voordelen dan de redelijke termijn gezien bij de redelijke termijn nog kan worden overgegaan tot bestraffing. Maar indien de verjaring nog niet is ingetreden is het aangewezen om beroep te doen op de redelijke termijn.

Respondenten 13 en 14 vinden dat de redelijke termijn niet voldoende rechtszekerheid biedt daar het een in-concreto-beoordeling is. Maar als een zaak nog niet is verjaard en een tijdje

aansleept is de redelijke termijn een goed instrument om dit op te vangen. De redelijke termijn is een goede aanvulling op de verjaringsregeling.

Volgens respondent 15 mag de redelijke termijn nooit als een vervanger van de verjaring worden gezien. Beiden zijn fundamenteel verschillend.

Kan er enkel met de verjaring gewerkt worden (respondent 13)

Nee, daar de verjaringstermijnen soms lang zijn en het in sommige gevallen niet opgaat om na acht jaar nog dezelfde straf te geven. Dit wordt dan opgevangen door de redelijke termijn.

Wat zou je veranderen aan de verjaringsregeling (respondent 13, 14 en 15)

Volgens respondent 13 kunnen de schorsings- en stuitingsgronden overzichtelijker worden.

De verjaringstermijn voor fiscale zaken zou verlengd mogen worden. Verder zou naar een oplossing moeten gezocht worden om de vele procedureslagen te counteren zodat fiscale misdrijven niet snel verjaren.

De regeling zou eenvoudiger moeten zijn zodat alles duidelijk wordt. Dit is belangrijk voor de rechtszekerheid.

Wat met een instellingsverjaring en de redelijke termijn als waarborg (respondent 13 en 15)

Dit zou geen oplossing zijn. Er zou een overbelasting zijn van de onderzoekers waarbij het dossier terug een aantal jaren in de kast blijft liggen.

Daarnaast zou dit onvoldoende zekerheden en waarborgen bieden omdat die redelijke termijn in concreto wordt beoordeeld.

Als slachtoffer heb je ook geen enkel drukkmiddel meer en de onderzoeker kan geen gezichtsverlies meer leiden.

Ook respondent 15 vindt dit geen goed idee. We zouden in een instellingsformalisme vervallen. Eerst zou men alles uit de kast halen zodat het misdrijf niet kan verjaren. Wanneer de vordering zou zijn ingesteld, hoeft men zich niet langer te haasten om een onderzoek rond te krijgen.

7.3 Conclusie

De bewijsproblematiek, het maatschappelijk belang, de rechtszekerheid en het nut van de vervolging komen steeds terug als één van de belangrijkste grondslagen voor de verjaring.

Zowel bij de parketmagistraten als bij de rechters worden de grondslagen betreffende de bewijsproblematiek en het maatschappelijk belang in twijfel getrokken. Het bewijsmateriaal wordt meestal in het begin van het onderzoek verzameld waardoor nog geen sprake kan zijn van teloorgang van bewijzen. Ook het aanwenden van moderne technieken kunnen nog relevante bewijzen opleveren. Verder is het terugkeren van de maatschappelijke rust afhankelijk van het soort misdrijf en kan deze grondslag voor de zeer ernstige misdrijven niet opgaan.

De meeste actoren zijn overtuigd van de noodzaak van de verjaring. Eén parketmagistraat en één rechter delen deze mening niet.

Er zijn wel wat uiteenlopende meningen betreffende de verjaringstermijnen.

Vier parketmagistraten zouden graag een langere verjaringstermijn hebben voor de verkeersmisdrijven en financiële misdrijven daar de verjaring bij deze misdrijven wel voor problemen kan zorgen. Twee parketmagistraten stellen voor om de hele zware misdrijven onverjaarbaar te maken.

Twee rechters opteren voor een verlenging van de termijn voor hele zware misdrijven. Eén rechter is tegen het verlengen van de termijnen gezien dit verwachtingspatronen creëert die niet ingevuld kunnen worden.

Eén advocaat vindt de huidige termijnen zelfs te lang.

De termijnen bij de doorsnee-misdrijven zijn goed.

De meeste parketmagistraten en rechters gaan er van uit dat het doel van de verjaring niet altijd bereikt wordt. Vaak wordt gebruik gemaakt van procedureslagen om te kunnen ontsnappen aan de verjaring. Deze procedureslagen komen dikwijls aan bod bij kleinere zaken zoals verkeersmisdrijven of de hele zware zaken zoals financiële misdrijven.

Alle advocaten zijn van mening dat het doel van de verjaring wel bereikt wordt.

Verschillende parketmagistraten en rechters geven een aantal oorzaken betreffende de verjaringsproblematiek mee.

Zo zou de verjaringsregeling op zichzelf al zeer complex zijn rekening houdende met de verschillende verjaringstermijnen, stuitings- en schorsingsdaden.

Verder zijn er steeds meer complexe dossiers en is er een tekort aan specialisatie.

De steeds toenemende proceduremogelijkheden zoals het vragen van bijkomend onderzoek zorgen voor een grotere omvang van de dossiers en verhinderen een vlotte doorlooptijd. Daarnaast vormen de dagvaardingstermijnen en de procedures voor de Kamer van Inbeschuldigingstelling en het Hof van Beroep een probleem voor de vlotte doorgang.

De procedureslagen zoals verstek-verzet-beroep-verstek-verzet keren steeds terug als een probleem.

Twee parketmagistraten, drie rechters en één advocaat halen aan dat misbruik van procedures moet opgevangen worden. Zo denkt een parketmagistraat over het afschaffen van de beroepsprocedure om zo enkel nog een eerste aanleg en cassatie over te houden. Eén rechter denkt na over het afschaffen van enkele procedures. Een andere rechter vindt dat de duur van een aantal procedures kunnen ingekort worden. Nog een andere rechter stelt voor om de verjaring te schorsen bij gebruik van bepaalde procedures.

Ook het vereenvoudigen van de complexe verjaringsregeling zou een must zijn.

Uiteindelijk zouden meer middelen soelaas kunnen bieden binnen de verjaringsproblematiek.

De meeste actoren vinden dat de rechten van het slachtoffer niet geschonden worden door de verjaring. Het slachtoffer kan zijn rechten nog doen gelden via een burgerlijke vordering. Enkel twee rechters en twee parketmagistraten delen deze mening niet.

Alle parketmagistraten zijn ook van mening dat de rechten van de verdachte niet geschonden worden door de verjaring. Hun onschuld dient echter nooit bewezen te worden. Bij de rechters en advocaten zijn de meningen hierover verdeeld.

Alle actoren zijn het min of meer eens over de voor- en nadelen voor alle betrokken partijen. Slachtoffers kunnen de rechtszekerheid en het recht op vergetelheid als enig voordeel hebben. Verder zijn er enkel nadelen zoals frustratie, zich in de kou gelaten voelen en eventuele kosten voor de burgerlijke vordering.

De voordelen voor de verdachten zijn vanzelfsprekend. Ze worden niet langer vervolgd en worden dus niet bestraft. Verder biedt de verjaring ook rechtszekerheid. Enig nadeel voor de verdachten betreft dat geen vrijspraak meer mogelijk is en hun onschuld zo niet kan bewezen worden.

De enige voordelen voor het openbaar ministerie kunnen gevonden worden in de tijd die hen bespaard wordt en bijgevolg kan gebruikt worden voor andere dossiers. Maar het openbaar ministerie zit hier niet op te wachten. Verder kan de verjaring als motivatie gezien worden om een zaak zo vlug mogelijk af te handelen. Wel zijn er verschillende nadelen zoals frustratie indien een beoordeling nog nuttig zou zijn, inefficiënte werking, geen waarheidsvinding en prestigeverlies.

Ook voor de rechters zijn er weinig voordelen. De verjaring kan als kader dienen en motiveert de rechters om de zaken zo vlug mogelijk af te handelen. Rechters kunnen bespaard blijven van misbeoordelingen. Ook kunnen ze hun tijd aan andere zaken besteden. De voornaamste nadelen zijn frustratie indien een beoordeling nog nuttig zou zijn, de inefficiënte werking, het feit dat er geen waarheidsvinding is en prestigeverlies. Een rechter wil nog steeds tot een billijke uitspraak komen.

De meeste actoren kunnen zich niet vinden in de redelijke termijn als alternatief voor de verjaring. De redelijke termijn is te algemeen, te willekeurig en subjectief. Wel vinden ze het steevast een goede aanvulling op de verjaring. De verjaring duurt soms te lang waarbij gepast gereageerd kan worden door een mildere straftoemeting. De verjaring als alleenstaand instrument zou ook niet goed zijn.

Twee actoren, waaronder een parketmagistraat en een rechter, vinden de redelijke termijn wel een valabel alternatief indien het meer gepreciseerd wordt met checkpoints. Zo is de redelijke termijn eerlijker en worden onrechtmatige situaties weggewerkt. Het slachtoffer zou niet langer de dupe zijn. De redelijke termijn biedt dan wel minder rechtszekerheid maar is wel rechtvaardiger.

Eén parketmagistraat is voorstander van een instellingsverjaring en de redelijke termijn als controle op de lange procedures. Eén advocaat vindt dit geen oplossing voor de huidige problematiek. Een instellingsverjaring zou onvoldoende zekerheden en waarborgen bieden.

8 Dossierstudie

8.1 Inleiding

De verjaring kan niet worden beoordeeld zonder zicht te hebben op concrete cijfers. Ik zou graag weten of de verjaring daadwerkelijk een groot probleem vormt binnen het Belgisch rechtssysteem. Om deze reden zoek ik naar het aantal verjaringen die binnen de strafprocedure voorkomen. Hierbij maak ik gebruik van statistieken vervaardigd door de Federale Overheidsdienst Justitie. Ik richt mij tot de statistieken van 2011 die een zeker aantal recente cijfers bevatten. De cijfers worden bekeken over gans België. In de mate van het mogelijke tracht ik de oorzaken van deze verjaringen te bepalen.

We richten ons tot de correctionele parketten, de politieparketten, de gerechtelijke onderzoeken bij de onderzoeksrechter, de Raadkamer, de correctionele griffie, de politierechtbank en het Hof van Beroep.

Gezien ik niet alle gegevens in de statistieken kan terugvinden, neem ik contact op met de voorzitter van de rechtbank van eerste aanleg in West-Vlaanderen en de advocaat-generaal van het Hof van Beroep te Gent. Uiteindelijk zorgt Billiouw Guy, Afdelingsprocureur te Brugge, voor de nodige gegevens van het correctioneel parket, het politieparket, de Raadkamer, de correctionele griffie en de politierechtbank binnen het arrondissement van Brugge. Kenis Paul, advocaat-generaal Hof van Beroep te Gent, verstrekt de nodige gegevens omtrent de verjaring van de strafvordering op niveau van het Hof van Beroep te Gent.

8.2 Hoeveel dossiers worden er afgesloten wegens verjaring?

8.2.1 Correctioneel parket

In 2011 kende België een uitstroom van 718 703 dossiers op het niveau van de correctionele parketten.

522 322 dossiers hiervan werden afgesloten zonder gevolg. Van 521 712 dossiers is het motief van seponering gekend. Hierbij werden 1580 (0,30%) zaken afgesloten wegens de verjaring. 6224 (1,19%) zaken werden afgesloten wegens de overschrijding van de redelijke termijn.³⁴⁶

³⁴⁶ FEDERALE OVERHEIDSDIENST JUSTIITE, *“Jaarstatistiek van de correctionele parketten. Opsporing en vervolging van strafzaken door de parketten bij de rechtbanken van eerste aanleg.”* Gegevensbank van het College van Procureurs-generaal-statistisch analisten, 2011, Uitstroom per rechtsgebied op parketniveau, tabel 11, <http://www.om-mp.be/stat/>. Zie in bijlage.

Het correctioneel parket van Brugge had in 2011 een instroom van 29 977 dossiers. Dit zijn allemaal nieuwe zaken. De hangende zaken werden niet meegerekend. Er werden 1111 zaken gevonnist. 19 707 zaken werden geklasseerd zonder gevolg. 174 (0,88%) keer was de verjaring van de strafvordering de oorzaak. Het gaat om 1 feit van verloren of gevonden voorwerpen, 20 zedenfeiten, 135 misdrijven op de stedenbouw en ruimtelijke ordening, 3 feiten van informaticabedrog, 5 diefstallen, 1 feit van belediging of laster en eerroof, 2 feiten inzake bedreigingen, 2 zware diefstallen, 1 feit betreffende de vreemdelingenwetgeving of mensenhandel, 1 misdrijf met betrekking tot faillissementen, 1 feit van slagen, 1 misdrijf inzake blanke wapens en 1 feit van afzetterij.

Er verjaren weinig zaken. We zien dat de misdrijven op de stedenbouw en ruimtelijke ordening het meest voorkomen. Ook de zedendelicten komen iets meer voor dan de andere delicten.³⁴⁷

8.2.2 Politieparket

Binnen de statistieken van de politieparketten wordt enkel het aantal nieuwe zaken in concrete cijfers meegegeven terwijl de andere statistische parameters zowel betrekking hebben op de hangende als de nieuwe zaken. Ik kan dus wel zeggen hoeveel zaken verjaard zijn, maar ik kan deze cijfers niet plaatsen ten opzichte van het aantal berechte feiten. In deze statistiek is te zien dat in 2011 over gans België op het niveau van het politieparket aan 710 160 zaken geen gevolg werd gegeven. Voor 15 829 (2,23%) dossiers betrof de oorzaak de overschrijding van de redelijke termijn. Bij 27 471 (3,86%) zaken ging het om de verjaring. Op dit niveau komt de verjaring bijna dubbel zoveel voor als de redelijke termijn.³⁴⁸

Het politieparket te Brugge geeft de volgende cijfers mee³⁴⁹:

	Totaal	Verjaring
Alcoholintoxicatie + verkeer	72 793	435 of 0,60%
Verkeersongeval lichamelijk letsel	2977	1 of 0,03%
Verkeersongeval stoffelijke schade + eventueel verzwarende omstandigheden	5244	5 of 0,10%
Niet-verzekering	1301	1 of 0,08%

³⁴⁷ Onderzoek rechtbank en dossiers West-Vlaanderen.

³⁴⁸ FEDERALE OVERHEIDSDIENST JUSTIIE, Vast Bureau Statistiek en Werklastmeting (VBSW), "De jaarlijkse statistieken van de hoven en de rechtbanken, Gegevens 2011, Politieparketten". 2011, Brussel, pg. 11, 14.

³⁴⁹ Onderzoek rechtbank West-Vlaanderen, dossiers.

Bijzondere wetgeving (Strafwetboek) ³⁵⁰	4510	70 of 1,55%
--	------	-------------

Uit deze cijfers blijkt dat het aantal verjaringen minimaal is.

8.2.3 De Raadkamer

Van de 718 703 dossiers op niveau van de correctionele parketten in België in 2011 werden 16 634 zaken doorverwezen naar de Raadkamer betreffende de regeling der rechtspleging. Binnen de beschikkingen van de Raadkamer werden er 110 zaken afgesloten wegens verval van publieke vordering. Meestal was de verjaring hier een oorzaak van. Maar binnen deze cijfers tellen ook de beslissingen om niet meer te vervolgen op basis van een rechtvaardigingsgrond, een schulditsluitingsgrond of een strafuitsluitende verschoningsgrond.³⁵¹ Deze cijfers geven dus geen correct beeld weer over het aantal verjaarde zaken.

In 2011 telde de Raadkamer van Brugge 2127 zittingen. Op deze zittingen is het mogelijk dat hetzelfde dossier verschillende malen voorgekomen is. De Raadkamer van Brugge kent 1 zaak die in 2011 verjaard is. Dit dossier ging om misbruik van vertrouwen, valsheid in geschriften en oplichting zonder internet.³⁵²

8.2.4 De onderzoeksrechter

Gegevens omtrent de verjaring bij de onderzoeksrechters worden enkel uit de statistieken van 2011 gehaald. We richten ons tot het hele rijk. Deze cijfers zijn niet zo eenduidig. Er werden 109 onderzoekskabinetten bevraagd. De statistische formulieren werden vaak onvolledig ingevuld waardoor het aantal onderzoeksrechters dat voor een bepaalde rubriek een telling heeft meegegeven telkens na het betrokken cijfer wordt geplaatst.

Voor het jaar 2011 behandelden de onderzoeksrechters over heel België ongeveer 37 540 dossiers. Deze dossiers omvatten zowel de nieuwe zaken die werden aanhangig gemaakt bij de onderzoeksrechter als zaken van voorgaande jaren die nog lopende zijn. Zowel de

³⁵⁰ Betreffen wanbedrijven omschreven in de artikelen 418 van het Strafwetboek, wanneer de doding, de slagen of verwondingen het gevolg zijn van een verkeersongeval.

³⁵¹ FEDERALE OVERHEIDSDIENST JUSTIITE, *“Jaarstatistiek van de correctionele parketten. Opsporing en vervolging van strafzaken door de parketten bij de rechtbanken van eerste aanleg.”* Gegevensbank van het College van Procureurs-generaal-statistisch analisten, 2011, Uitstroom per rechtsgebied op parketniveau, tabel 14, <http://www.om-mp.be/stat/>. Zie in bijlage.

³⁵² Onderzoek rechtbank en dossiers West-Vlaanderen.

gerechtelijke onderzoeken als de mini-instructies werden hierbij opgenomen. Bij 181 (0,48%) dossiers werd de strafvordering vervallen verklaard. Deze vervallenverklaring van de strafvordering vindt zijn oorsprong in de verjaring, de dood van de beschuldigde, de amnestie, de opheffing of vernietiging van de strafwet of de klachtafstand bij klachtmisdrijven.

Vooraf bij valsheid en gebruik van valse stukken, eenvoudige diefstal, oplichting, slagen en verwondingen en (poging) moord of doodslag, wordt de strafvordering vervallen verklaard.³⁵³

Ook hier moeten we de cijfers voorzichtig interpreteren. Enerzijds omdat we niet de volledige cijfergegevens hebben, anderzijds omdat we de concrete cijfers betreffende de verjaring niet kennen.

8.2.5 De correctionele griffie

Volgens de gegevens op het niveau van de rechtbank van eerste aanleg van gans België werden in 2011 70319 correctionele zaken berecht. Bij 1336 zaken zou de strafvordering vervallen zijn. Het gaat om een kleine 2% waaronder de verjaring of het overlijden van de verdachte wordt begrepen.³⁵⁴ Ook deze statistiek biedt geen concretere cijfers van het aantal verjaringen en de soort misdrijven die verjaren.

Omdat de statistieken geen duidelijke cijfers bieden doe ik verder nazicht binnen de correctionele griffie van Brugge en stelde vast dat 67 van de 3475 zaken verjaarden in 2011. Het gaat om 1,93%. Behalve één zaak over een bouw misdrijf, behandelden de overige dossiers steeds een hoger beroep in politiezaken.³⁵⁵

8.2.6 De politierechtbank

De Belgische politierechtbanken moesten zich in 2011 buigen over 335 399 betichten. Hiervan werden er 18 834 vrijgesproken. Dit is een kleine 6%. Dit cijfer omvat eveneens de uitdoving wegens verjaring en de zaken waarbij de betichte overleed. Let wel dat het hier om

³⁵³ FEDERALE OVERHEIDSDIENST JUSTIITE, Vast Bureau Statistiek en Werklastmeting (VBSW), *“De jaarlijkse statistieken van de hoven en de rechtbanken, Gegevens 2011”*. Rechtbanken van eerste aanleg: Onderzoeksrechters, 2011, Brussel, pg. 4, 18 en 24.

³⁵⁴ FEDERALE OVERHEIDSDIENST JUSTIITE, Vast Bureau Statistiek en Werklastmeting (VBSW), *“De jaarlijkse statistieken van de hoven en de rechtbanken, Gegevens 2011”*. Rechtbanken van eerste aanleg: Correctionele zaken, Totaal te berechten zaken en Vonnissen waarbij strafvordering is vervallen, 2011, Brussel, pg. 10, 17 en 30.

³⁵⁵ Onderzoek op de rechtbank en dossiers, medewerkers binnen justitie.

het aantal beklaagden gaat in plaats van dossiers. Hier is eveneens weinig concrete info over het juiste aantal verjaringen.³⁵⁶

We vinden wel gegevens terug in de statistiek van de politieparketten over het aantal zaken waarbij in 2011 een vonnis werd gevelde. Dit zijn opnieuw cijfers van gans België. In 2011 werd in 278 984 zaken uitspraak gedaan over de grond van de zaak. Bij 2665 (0,96%) vonnissen werd de verjaring vastgesteld. Hier zijn het aantal verjaringen miniem. Deze cijfers omvatten wel het aantal dossiers die zijn verjaard maar de type tenlastelegging gekoppeld aan de verjaring ontbreekt.³⁵⁷

De politierechtbank van West-Vlaanderen afdeling Brugge kan ons enkel meedelen dat zij in 2011 82 dossiers hadden inzake verkeersovertredingen en openbare dronkenschap. Hiervan zouden 23 zaken zijn verjaard. Het gaat om 28,04%. Het is opvallend dat een groter aantal zaken verjaren op niveau van de politierechtbank. Dit kan te maken hebben met de korte verjaringstermijnen. Verdere gegevens konden we niet verkrijgen.

8.2.7 Het Hof van Beroep

In 2011 waren 10 dossiers verjaard waarvan 6 feiten inzake de kieswetgeving, 1 misdrijf betreffende de jachtwetgeving, 1 zaak van recht op antwoord, 1 inbreuk op de drugswetgeving en 1 inbreuk op de verkeerswetgeving. Het totaal aantal behandelde dossiers zijn niet voorhanden.³⁵⁸

8.3 Wat zijn de oorzaken van deze verjaring?

De bedoeling is om na te gaan wat de oorzaken zijn van het intreden van de verjaring. Is het de verdediging die allerhande procedures aanwendt om de tijd te rekken en de verjaring te bereiken of ligt de oorzaak vooral aan de inefficiënte werking van het gerechtelijk apparaat.

Hierbij neem ik een aantal dossiers door die zijn gevelde in 2011, behorend tot de Rechtbank van Eerste Aanleg West-Vlaanderen afdeling Brugge en het Hof van Beroep te Gent, zodat ik een beter zicht krijg op de huidige toestand.

³⁵⁶ FEDERALE OVERHEIDSDIENST JUSTIITE, Vast Bureau Statistiek en Werklastmeting (VBSW), *“De jaarlijkse statistieken van de hoven en de rechtbanken, Gegevens 2011, Politierechtbanken”*. 2011, Brussel, pg. 4 en 9.

³⁵⁷ FEDERALE OVERHEIDSDIENST JUSTIITE, Vast Bureau Statistiek en Werklastmeting (VBSW), *“De jaarlijkse statistieken van de hoven en de rechtbanken, Gegevens 2011, Politieparketten”*. 2011, Brussel, pg. 16-17.

³⁵⁸ Onderzoek rechtbank Hof van Beroep Gent, dossiers

8.3.1 Het correctioneel parket

Om eventuele oorzaken van de verjaring te vinden bekijk ik enkele dossiers die verjaard zijn in 2011 binnen het correctioneel parket van Brugge. Om het onderzoek haalbaar te houden, hebben we telkens per typetenlastelegging willekeurig één dossier uitgekozen. Het dossier betreffende de bedreigingen blijkt om een proces-verbaal van inlichtingen te gaan waarbij naar aanleiding van een moraliteitsonderzoek een verkrachting werd aangegeven.

De meeste feiten waren reeds bij de ontdekking of de aanklacht verjaard.

De twee zedenfeiten dateren van de jaren tachtig. Toen werd nog geen onderscheid gemaakt tussen zedenmisdrijven gepleegd op minderjarigen of meerderjarigen en betrof de verjaringstermijn slechts 3 jaar. Het grote aantal verjaringen bij de zedendelicten kan worden verklaard door de nasleep van de zaak rond Vangheluwe.

Bij de feiten van diefstal met verzwarende omstandigheden, mensenhandel, opzettelijke slagen en/of verwondingen, afzetterij en informaticabedrog trad de verjaring telkens in door het lange zoeken naar de betrokken partijen en de bijkomende onderzoeksplichten.

De verjaring binnen de bouwmisdrijven is vooral te wijten aan de verschillende wetswijzigingen waardoor het in stand houden van een bouwmisdrijf niet langer meer strafbaar is. De feiten van constructie zijn meestal al verjaard.³⁵⁹

8.3.2 De correctionele griffie

De vele verjaringen binnen het hoger beroep in politiezaken kan verklaard worden door het gedrag van de verdediging. Op de politierechtbank werd telkens verzet aangetekend tegen een verstekvonnis. Tegen het nieuwe vonnis werd dan hoger beroep aangetekend. De correctionele rechtbank behandelde dan de zaak die opnieuw leidde tot een verstekvonnis waarna uiteindelijk de verjaring was ingetreden.

De verjaring van het bouwmisdrijf is terug te kaderen binnen de wetswijzigingen die de instandhouding van het misdrijf niet langer bestraft. Meestal zijn de feiten van constructie al verjaard.³⁶⁰

8.3.3 De Raadkamer

Binnen dit dossier was er eveneens al enige tijd verstreken tussen het feit en de aanklacht met burgerlijke partijstelling waardoor de feiten reeds verjaard waren.³⁶¹

³⁵⁹ Onderzoek op de rechtbank en dossiers, medewerkers binnen justitie.

³⁶⁰ Onderzoek op de rechtbank en dossiers, medewerkers binnen justitie.

8.3.4 Het politieparket

Binnen de dossiers van het politieparket worden er geen onregelmatigheden opgemerkt. De verjaringen zullen veelal te maken hebben met de korte verjaringstermijnen. Het is bijna niet mogelijk om allerhande onderzoeksplichten te ondernemen en te vonnissen binnen deze korte termijn.

8.3.5 Onderzoeksrechters

Gezien de omvang van het onderzoek heb ik besloten binnen dit luik geen dossiers van dichtbij te bekijken. Bijgevolg kan ik geen mogelijke oorzaken van de verjaring van dossiers bij de onderzoeksrechter meegeven.

Wel werd door werknemers binnen de rechtbank aangekaart dat het gerechtelijk onderzoek moeilijk kan verlopen indien het om een complexe zaak gaat, deskundigen moeten worden aangesteld en rogatoire opdrachten dienen uitgeschreven te worden.

Via de wet Franchimont worden verschillende actiemogelijkheden meegegeven, zoals verzet, beroep en cassatieberoep. Op zich is dit een goede zaak. Maar hierdoor groeit de mogelijkheid om dilatoire middelen aan te wenden wat het onderzoek enorm kan vertragen.³⁶²

8.3.6 Het Hof van Beroep

Op het gebied van de verjaringen van de inbreuken op de kieswetgeving komt telkens hetzelfde naar voor. Deze inbreuken kennen een verjaringstermijn van 6 maanden. Heel wat tijd is reeds verstreken vooraleer de verdachten kunnen worden gedagvaard. De voorzitter van de kiesbureaus dienen de inbreuken te melden aan de vrederechter die dit op zijn beurt doorgeeft aan het openbaar ministerie. Daarna dient de verdachte nog te worden verhoord. Zo zien we dat er tussen het plegen van het misdrijf en het vonnis meestal 6 maanden verstreken zijn. Daarna werd telkens hoger beroep aangetekend door het openbaar ministerie. Tussen het hoger beroep en een nieuwe zitting verstrijkt telkens 4 maanden. Binnen deze tijd dienen dossiers te worden toegevoegd, wordt er gedagvaard en vindt de fixatie plaats. De zitting in beroep leidde telkens tot een verstekarrest. Een maand na het verstekarrest werd telkens verzet aangetekend. Wanneer de zaak opnieuw voorkwam, werd de verjaring van de strafvordering reeds vastgesteld.

³⁶¹ Onderzoek rechtbank en dossiers West-Vlaanderen.

³⁶² Medewerkers rechtbank West-Vlaanderen

Volgens mij kunnen de gerechtelijke instanties niets verweten worden daar sommige procedures tijdrovend zijn. Ook de beklaagden kunnen weinig verweten worden gezien zij enkel gebruik maken van hun rechten. Toch is het opvallend dat telkens verzet werd aangetekend tegen een verstekarrest.³⁶³

“Het recht op antwoord” kent een verjaringstermijn van 3 maanden. Dit betreft een zeer korte termijn waardoor de zaak reeds verjaard is voordat een vonnis werd uitgesproken. Hier werd geen misbruik gemaakt van procedureslagen.³⁶⁴

De jachtwetgeving heeft een verjaringstermijn van 6 maanden. De verjaring binnen dit dossier kan worden gekaderd door problemen tussen de federale regeling en de regeling binnen de gewesten. Wanneer uiteindelijk de correcte regels werden aangewend was de verjaring al ingetreden. Hier is er evenmin sprake van procedureslagen.³⁶⁵

Het drugsmisdrijf werd kort na de feiten gevonnist. Hiertegen werd hoger beroep aangetekend door zowel de beklaagde als het openbaar ministerie. Tijdens het arrest van het Hof van Beroep dat 6 jaar later werd gevelde was er sprake van de verjaring van de strafvordering. Hierbij is de reden van de lange tijdsperiode tussen het hoger beroep en het arrest van het Hof van Beroep niet bekend.³⁶⁶

Betreffende de inbreuk op de verkeerswetgeving bestond een verjaringstermijn van 1 jaar en een verjaringstermijn van 5 jaar. Na verschillende stuitingsdaden werd anderhalf jaar na de feiten een arrest bij verstek gesteld. Een maand later werd dit arrest betekend, maar niet aan de persoon zelf. Drie jaar later werd verzet aangetekend. Tijdens het gewezen arrest datzelfde jaar was het misdrijf met de verjaringstermijn van 5 jaar nog niet verjaard, dit in tegenstelling tot het misdrijf met de verjaringstermijn van 1 jaar.³⁶⁷ Hieruit blijkt opnieuw dat de verjaringstermijn van 1 jaar toch kort is om een hele strafprocedure af te ronden.

³⁶³ Onderzoek rechtbank Hof van Beroep Gent, dossiers

³⁶⁴ Onderzoek rechtbank Hof van Beroep Gent, dossiers

³⁶⁵ Onderzoek rechtbank Hof van Beroep Gent, dossiers

³⁶⁶ Onderzoek rechtbank Hof van Beroep Gent, dossiers

³⁶⁷ Onderzoek rechtbank Hof van Beroep Gent, dossiers

8.4 Conclusie

We kunnen stellen dat de overschrijding van de redelijke termijn op correctioneel niveau meer voorkomt dan de verjaring. Dit dienen we in ons achterhoofd te houden indien we de redelijke termijn als alternatief voor de verjaring prefereren.

Maar op het niveau van de politieparketten is het net omgekeerd. Zou dit te wijten zijn aan de korte verjaringstermijnen voor overtredingen?

Verder zien we dat het aantal zaken die verjaarden gering zijn in vergelijking met het totaal aantal dossiers die werden afgesloten.

Het is moeilijk de oorzaken van de verjaring te bepalen.

Binnen de dossiers die we konden inkijken, bleken enkele dossiers al verjaard bij de ontdekking of aanklacht van het misdrijf.

Het probleem van de korte verjaringstermijn bij de overtredingen en de verkeersinbreuken staat vast.

Misschien moeten dergelijke verjaringstermijnen toch worden verlengd indien het strafrecht zijn functie van ordehandhaving wil behouden. Anderzijds kennen deze feiten weinig maatschappelijke beroering waardoor vervolging na lange tijd ongepast zou zijn.

Omtrent de efficiënte werking van de gerechtelijke instanties kan ik mij moeilijk uitspreken. In bepaalde zaken heb ik wel mijn bedenkingen bij de tijdsduur. Maar door de weinige kennis die ik heb betreffende de tijdsduur die bepaalde procedures in beslag nemen, kan ik niet objectief oordelen over de al dan niet snelle werking van het gerechtelijke apparaat.

Dit geldt ook voor de eventuele procedureslagen aangewend door de verdediging. Uiteindelijk gebruikt de verdediging zijn rechten die werden toegekend en kan dit hem niet kwalijk worden genomen. Het lijkt mij niet correct om elk rechtsmiddel dat werd aangewend te zien als een tool om de procedure te vertragen. Gezien de juiste toedracht van de rechtsmiddelen niet geweten is, kan ik ook hier geen objectieve beoordeling over geven.

9 Besluit

Het strafrecht beschermt zowel de belangen van de maatschappij die een snelle en eerlijke bestraffing van misdrijven wenst als de belangen van het individu tegen een almachtige overheid. Het strafrecht is noodzakelijk in een geordende maatschappij. De straf mag enkel gebruikt worden om een groter kwaad uit sluiten.

Een straf heeft verschillende doelstellingen. De voornaamste doelstelling volgens mij betreft de afschrikking en ontrading van mensen die de intentie hebben om misdrijven te plegen. Het is van cruciaal belang dat de regels bij de burger gekend zijn en dat de straf uitgevoerd wordt. Zoniet worden deze regels inhoudelijk uitgehold en wordt het bestraffingssysteem onderuit gehaald. Wel dient de straf zo snel mogelijk te volgen op het misdrijf zodat de straf nuttig blijft.

Ook het vermijden van recidive is een belangrijke doelstelling. Hierbij is het van belang dat een straf wordt aangepast aan het individu.

Het recht te vervolgen hoort toe aan de overheid daar het schaden van normen de hele gemeenschap aanbelangt en het privaat belang overstijgt. Het is het openbaar ministerie die de samenleving vertegenwoordigt en dus verantwoordelijk is voor de strafvordering.

Binnen een strafproces staan verschillende belangen tegenover elkaar. Het doel is de objectieve waarheidsvinding. De individuele grondrechten mogen hierbij echter niet geschaad worden.

Na het verstrijken van een bepaalde termijn vervalt de strafvordering. Dit wordt de verjaring van de strafvordering genoemd.

Zowel de opsporing, vervolging als berechting dienen binnen een bepaalde periode afgehandeld te worden. Indien dit niet gebeurt kan geen uitsluitel gegeven worden inzake de gegrondheid van de tenlastelegging.

De verjaring van de strafvordering beschermt het openbaar belang, de rechtszekerheid en de bewijsgegevens.

De strafvordering verjaart na verloop van tien jaren, vijf jaren of zes maanden naargelang het misdrijf een misdaad, een wanbedrijf of een overtreding is. Wanneer een misdrijf een misdaad is die niet kan omgezet worden in een wanbedrijf door toepassing van verzachtende omstandigheden bedraagt de verjaringstermijn vijftien jaar. Een misdaad die wordt omgezet

naar een wanbedrijf heeft een verjaringstermijn van 5 jaar. Indien een wanbedrijf wordt omgezet naar een overtreding bedraagt de verjaringstermijn één jaar.

In art. 21 bis V.T.Sv. wordt een uitzondering gemaakt voor de zedenmisdrijven ten aanzien van minderjarigen. De verjaringstermijn betreft 15 jaar, zelfs indien dit misdrijf gecorrectionaliseerd wordt.

Ernstige schendingen van het internationaal humanitair recht zoals oorlogsmisdaden, misdaden tegen de mensheid en genocide zijn onverjaarbaar.

Belangrijk om weten is dat de in de wet voorziene straf maar de voorlopige verjaringstermijn aantoonst. Uiteindelijk is het de definitieve straftoemeting uitgesproken door de rechter die de aard van het misdrijf bepaalt en zodoende ook de verjaringstermijn.

De verjaring kan uitgesteld worden door middel van schorsing of stuiting.

Door stuiting wordt de lopende verjaringstermijn stopgezet en vervangen door een nieuwe termijn die gelijk is aan de oorspronkelijke termijn. De stuiting van de verjaring vindt plaats door daden van onderzoek en daden van vervolging.

Wanneer een wettelijk of jurisprudentieel beletsel bestaat die de uitoefening van de strafvordering verhindert kan de verjaring geschorst worden. Hierbij wordt de reeds lopende verjaringstermijn stopgezet en loopt de verjaringstermijn gewoon terug verder wanneer het beletsel is opgelost. Dit betekent dat de verjaringstermijn wordt verlengd met de duur van de schorsing. België kent een complex systeem van schorsingsgronden door tal van wetswijzigingen.

Over de grondslagen van de verjaring kan gediscussieerd worden.

Zo gaat “de wet van het vergeten” volgens mij niet op als het om heel zware misdrijven gaat. De surrogaatstraf lijkt mij weinig overtuigend. De bewijsproblematiek als grondslag stel ik eveneens in vraag.

De grondslagen van de bewijsproblematiek en het maatschappelijk belang worden ook bij de parketmagistraten en rechters in twijfel getrokken. Het bewijsmateriaal wordt meestal in het begin van het onderzoek verzameld waardoor nog geen sprake kan zijn van teloorgang van bewijzen. Ook het aanwenden van moderne technieken kan nog relevante bewijzen opleveren. Verder is het terugkeren van de maatschappelijke rust afhankelijk van het soort misdrijf en kan deze grondslag niet opgaan voor de zeer ernstige misdrijven.

De roep om veiligheid en bescherming mag dan wel gerechtvaardigd zijn, maar de strafrechtspleging dient echter garant te staan voor de bescherming van de persoonlijke

vrijheid en de vrijwaring van onnodige inmenging door de overheid. De rechten van de verdediging moeten gevrijwaard blijven. Om deze redenen blijft de verjaring een noodzakelijk instrument. De verjaring dient wettelijk geregeld te zijn om de rechtszekerheid, het maatschappelijk belang, de rechten van de verdediging en een vlotte strafrechtspleging te waarborgen. Het deformaliseren van het strafprocesrecht is ontoelaatbaar daar dit juist de rechten van de verdachte waarborgt. De rechtsbescherming mag niet inboeten voor criminaliteitsbestrijding gezien dit de legitimerende functie van het strafrecht in gedrang zou brengen.

De meeste van de bevroagde actoren zijn overtuigd van de noodzaak van de verjaring. Eén parketmagistraat en één rechter delen deze mening echter niet.

De belangen van de slachtoffers zullen steeds botsen met de belangen van de verdachten. Niettegenstaande de verdachte berechtigd moet worden, dient dit binnen een eerlijk proces gebeuren. Om tot een eerlijk proces te komen acht men de belangen van het slachtoffer ondergeschikt aan deze van de verdachte.

We kunnen besluiten dat de verjaring geen afbreuk doet aan de rechten van de verschillende partijen.

Ook de meeste actoren vinden dat de rechten van het slachtoffer niet geschonden zijn door de verjaring. Vermits het slachtoffer zijn rechten nog kan doen gelden via een burgerlijke vordering. Enkel twee rechters en twee parketmagistraten delen deze mening niet.

Alle bevroagde parketmagistraten zijn eveneens van mening dat de rechten van de verdachte niet worden geschonden door de verjaring. Hun onschuld dient echter nooit bewezen te worden. Bij de rechters en advocaten zijn de meningen hierover verdeeld.

Uit de cijfers blijkt dat de verjaring niet zo veel voorkomt als algemeen aangenomen.

Wel is het opvallend dat de verjaring veelal voorkomt in politiezaken. Hoogstwaarschijnlijk heeft dit te maken met de korte verjaringstermijn.

Tijdens de inzage van andere dossiers bleek dat enkele feiten al verjaard waren op het moment van de ontdekking of aanklacht van het misdrijf. In andere dossiers duurde de zoektocht naar de betrokken partijen lang waardoor de verjaring ingetreden was.

Verschillende parketmagistraten en rechters geven een aantal oorzaken van de verjaringsproblematiek mee.

Zo zou de verjaringsregeling op zich al zeer complex door de verschillende verjaringstermijnen, stuitings- en schorsingsdaden.

Verder zijn er steeds meer complexe dossiers en is er een tekort aan specialisatie.

De steeds toenemende proceduremogelijkheden, zoals het vragen van bijkomend onderzoek, zorgt voor een grotere omvang van de dossiers en verhinderen een vlotte doorlooptijd. Daarnaast vormen de dagvaardingstermijnen en de procedures voor de Kamer van Inbeschuldigingstelling en het Hof van Beroep een probleem voor een vlotte doorgang.

De procedureslagen zoals verstek-verzet-beroep-verstek-verzet keren steeds terug als een probleem. Deze procedureslagen komen vaak aan bod bij kleinere zaken zoals verkeersmisdrijven of heel zware zaken zoals financiële misdrijven.

Binnen ons strafprocedure heeft iedereen het recht op een behandeling van zijn zaak binnen een redelijke termijn. Deze rechtsfiguur is er vooral in het belang van de verdachte. De verdachte mag niet te lang in het ongewisse gelaten worden over de uitkomst van de strafprocedure. Dit kan een grote impact hebben. Daarnaast moet de verdachte zijn rechten van verdediging voldoende kunnen uitoefenen.

Ik sta positief tegenover de redelijke termijn. Dit instrument houdt met verschillende elementen rekening zoals de complexiteit van het dossier, het gedrag van de vervolgingsinstanties en het gedrag van de verdediging. De redelijke termijn heeft een minder drastische werking en zou onrechtvaardige situaties kunnen opvangen. De verantwoording binnen de redelijke termijn kan volgens mij op meer begrip rekenen van de maatschappij dan de verantwoording binnen de verjaring. Anderzijds is de redelijke termijn subjectief en afhankelijk van de welwillendheid van de rechter wat tot rechtsonzekerheid kan leiden. Omwille van deze reden zou ik niet louter het gebruik van de redelijke termijn prefereren.

De meeste actoren willen de verjaring houden en zien de redelijke termijn enkel als een aanvulling op de verjaring. Ook omwille van de algemeenheid, willekeurigheid en subjectiviteit. Om deze reden ben ik ook niet geneigd om enkel de redelijke termijn toe te passen.

De Angelsaksische landen worden nauwelijks geconfronteerd met de verjaring. Wel werkt men met statutes of limitations. De aanklacht voor lichtere misdrijven dient binnen een bepaalde periode te worden ingesteld. De zwaardere misdrijven verjaren niet. De common law landen werken dan meer met het systeem van een “Abuse of process”. Dit komt overeen met de redelijke termijn.

Maar daar kennen ze weinig problemen met de verjaring of met het “abuse of process” omdat de feiten bijna nooit effectief voor de rechtbank worden gepleit. Meestal wordt er onderhandeld over de aanklacht of over de strafmaat en komt men tot een akkoord.

De verjaringsregeling zoals we ze nu kennen is wel aan enige verbetering toe.

Eerst en vooral dienen de regels duidelijk en eenvoudig te zijn.

Zo is de beoordeling van de verjaringstermijn in abstracto voor mij een absolute must. Dit biedt rechtszekerheid en het is duidelijk.

Daarna kunnen de schorsingsgronden eens goed bekeken worden. Momenteel is dit echt wel een kluwen. Natuurlijk komt dit deels door de Securitawet en zal dit probleem zich naderhand wel oplossen.

Ook moet er opnieuw worden nagedacht over de termijnen zelf. Indien er een misdrijf niet mag worden verjaard omwille van de maatschappelijke ernst moeten deze misdrijven onverjaarbaar worden gemaakt bij wet. We mogen niet telkens ad-hoc oplossingen bedenken voor dergelijke problemen en telkens de termijnen verlengen. Want deze verlengde termijnen kunnen dan niet meer opgaan voor de andere misdrijven. Volgens mij zou het niet slecht zijn om de verjaringstermijnen te laten afhangen van het misdrijf zelf niet volgens bepaalde categorisering.

Verder moet er prioriteit gegeven worden aan het opvangen van proceduremisbruik. Net door dit misbruik verliest de verjaring zijn legitimiteit.

Enkele voorstellen van bevraagde actoren zijn het afschaffen van de beroepsprocedure, het inkorten van de looptijden bij een aantal procedures of het schorsen van de verjaring indien bepaalde procedures aangewend worden.

Hoe dit opvangnet moet worden ingevuld laat ik in het midden, maar er moet wel een opvangnet zijn.

De verjaring zelf zou ik anders invullen. Zo ben ik wel te vinden voor de instellingsverjaring. Wanneer de strafvordering tijdig werd ingesteld kan deze niet meer verjaren. Na de instelling van de strafvordering wordt de redelijke termijn toegepast als controleorgaan op de lange strafprocedures.

Bij een instellingsverjaring vallen de stuiting en schorsing weg waardoor geen complexe berekeningen meer dienen te worden uitgevoerd en alles eenvoudig wordt. Ook de tactische manoeuvres zullen verdwijnen.

De termijnen voor de instellingsverjaring kunnen opnieuw afhankelijk gemaakt worden van het soort misdrijf. Wel pleit ik om de verjaringstermijnen te koppelen aan de “in-abstracto-beoordeling”, dus van de straf die bij wet bepaald werd. Dit is een duidelijke regeling waar geen complexe berekening aan te pas komt. Dit biedt pas rechtszekerheid. Ook zouden de termijnen korter kunnen zijn, bijvoorbeeld 1 jaar voor alle overtredingen, 3 jaar voor wanbedrijven en 8 jaar voor misdaden. Bij zedenmisdrijven zou de instellingsverjaring pas starten vanaf de meerderjarigheid. De niet-correctionaliseerbare misdrijven kunnen onverjaarbaar gemaakt worden. Misdrijven zoals genocide, misdaden tegen de mensheid en oorlogsmisdaden blijven onverjaarbaar.

De instellingsverjaring wijzigt niets aan de houding van het openbaar ministerie. Zij treden nog steeds op in het maatschappelijk belang en werken nog steeds volgens het opportuniteitsbeginsel. Wanneer vervolging van een bepaald feit maatschappelijk niet meer te verantwoorden is of er zijn onvoldoende elementen om een vervolging waar te maken dan zal geen strafvordering ingesteld worden.

Zo wordt het probleem van de korte verjaringstermijnen bij politiezaken opgevangen. Ook zouden de problemen bij financiële misdrijven verholpen zijn daar het alvast niet meer door procedureslagen kan verjaren. Er moet ook niet nagedacht worden over eventuele verlengingen van verjaringstermijnen. Dit systeem zou wel een opvangnet kunnen zijn voor eventuele procedureslagen. De zaak kan namelijk niet verjaren en de redelijke termijn kan moeilijk overschreden zijn als de verdediging allerhande tactieken aanhaalt.

De sancties op de redelijke termijn zijn minder drastisch dan bij de verjaring.

Dit systeem lijkt maatschappelijk veel beter verteerbaar. Wanneer de strafvordering niet ingesteld wordt door de afwezigheid van het maatschappelijk belang of door het ontbreken van bewijzen wordt dit aanvaard door de gemeenschap. Wanneer een zaak niet meer kan vervolgd worden wegens de overschrijding van de redelijke termijn, wordt dit afgetoetst aan concrete elementen binnen een bepaalde zaak. Dit zorgt voor begrip binnen de maatschappij.

Dit leidt niet rechtstreeks tot onverjaarbare misdrijven daar een strafprocedure vlot moet afgehandeld worden en dit bereikt wordt door de controle op de redelijke termijn.

Er kan gezegd worden dat dit systeem rechtsongelijkheid in de hand werkt daar rechters verschillende meningen hebben en dus tot verschillende conclusies kunnen komen. Maar nu komt dit ook al voor daar gelijkaardige zaken door verschillende rechters behandeld worden en dus telkens een andere beslissing uitgesproken kan worden. Dit leidt ook terug naar de discussie tussen een vervolging op maat of een vervolging die voor iedereen gelijk is.

Twee parketmagistraten en één rechter zijn hier voorstander van. Twee advocaten vinden dit geen oplossing voor de huidige problematiek daar een instellingsverjaring onvoldoende zekerheden en waarborgen zou bieden.

Het hoeft geen probleem te zijn indien er toch problemen bestaan betreffende de bewijsvoering. Bij gerechtvaardigde twijfel dient het voordeel steeds uit te gaan naar de verdachte. Wanneer de rechten van de verdediging zodanig geschaad zijn en er een teloorgang is van bewijzen door een te lange rechtsprocedure, wordt dit opgevangen door de onontvankelijkheidsverklaring van de strafvordering. Ook dit zal op meer begrip kunnen rekenen dan de loutere intreding van de verjaring.

Er is dan nog steeds de persoon van de dader die ondertussen gewijzigd kan zijn waardoor de bestraffing niet langer nut zou hebben. Maar er zijn afdoende mogelijkheden die dit probleem kunnen opvangen zoals een opschorting van de uitspraak van veroordeling, opschorting van straf of een eenvoudige schuldigverklaring. Dit kan eveneens opgevangen worden door het opportuniteitsbeginsel bij het openbaar ministerie of door andere afhandelingsmogelijkheden zoals de minnelijke schikking of de bemiddeling. Op deze manier wordt het strafrecht niet ondermijnd en blijft het strafrecht zijn nut behouden.

Misschien zouden meer middelen en specialisatie voor een efficiëntere werking zorgen in plaats van steeds te sleutelen aan dergelijke instrumenten. Wanneer het gerechtelijk apparaat efficiënt zou werken, zou geen beroep gedaan worden op de verjaring of de redelijke termijn.

10 Bibliografie

10.1 Boeken

- 't HART, H., BOEIJE, H. & HOX, J., *Onderzoeksmethoden*. Boom: Onderwijs, 2005.
- BEKAERT, H., *Handboek voor studie en praktijk van het Belgisch strafrecht*. Brussel-Antwerpen: Universitaire Publicaties Brussel & Uitgeverij Ontwikkeling Antwerpen, 1965.
- BIJLEVELD, C., *Methoden en technieken van onderzoek in de criminologie*. Den Haag: Boom Juridische uitgevers, 2005.
- BILLIET, J., & WAEGE, H., *Een samenleving onderzocht: Methoden van sociaal-wetenschappelijk onderzoek*. Antwerpen: De Boeck nv, 2010.
- BING, I., *Criminal procedure and sentencing in the Magistrates' court*. Londen: Sweet & Maxwell, 1994.
- BOSLY, H., VANDERMEERSCH, D. & BEERNAERT, M., *Droit de la procédure pénale*. Brugge: La Charte, 2008
- BRAAS, A., *Précis de procédure pénale*. Brussel: Bruylant, 1950.
- BRANTS C., MEVIS P. & PRAKKEN E., “Legitieme strafvordering. Rechten van de mens als inspiratie in de 21ste eeuw”. In: BRANTS C., MEVIS P. & PRAKKEN E., “Legitieme strafvordering. Rechten van de mens als inspiratie in de 21ste eeuw”. Intersentia, Antwerpen, 2001.
- BRANTS, C., MEVIS, P., PRAKKEN, E., & REIJNTJES, J., *Op zoek naar grondslagen. Strafvordering 2001 ter discussie*. Den Haag: Boom Juridische uitgevers, 2003.
- CASSESE, A., *Cassese's International Criminal Law*. Oxford: University Press, 2013.
- COLETTE-BASECQZ, N., & BLAISE, N., *Manuel de droit Pénal Général*. Louvan-La-Neuve: Anthemis, 2010.
- CROSS, JONES & CARD, *Introduction to criminal law*, London: Butherworths, 1976.
- DE CLERCK, D., *Beginnelsen van strafrecht en van strafvordering. Deel 2: strafvordering*. Leuven: Acco, 1982.
- DE PINTO A., *Handleiding tot het Wetboek van Strafvordering*, 2^e druk door A.A. de Pinto, Zwolle, 1882.
- DE SMET, B., *Internationale samenwerking in strafzaken tussen Angelsaksische en continentale landen. Een studie over breuken tussen accusatoire en inquisitoire processtelsels bij de uitlevering, kleine rechtshulp en overdracht van strafvervolgning*. Antwerpen: Intersentia Rechtswetenschappen, 1999.
- DECLERCQ, R., *Beginnelsen van strafrechtspleging*. Mechelen: Kluwer, 2003.

- DECORTE, T., & ZAITCH, D., *Kwalitatieve methoden en technieken in de criminologie*. Leuven: Acco, 2010.
- DECORTE, T., TIEBERGHIEN, J., & PETINTSEVA, O., *Methoden van onderzoek: Ontwerp en dataverzameling*. Gent: Academia Press, 2012.
- D'HAENENS, J., *Belgisch strafprocesrecht*. Gent: Story-Scientia, 1980.
- DUPONT, L., *Beginnelsen van strafrecht*. Leuven: Acco, 2004-2005.
- DUPONT L., VERSTRAETEN R. & HUTSEBAUT F., “Straf(proces)recht”. Brugge, Die Keure, 2001 pg. 33
- EDEL F., “The length of civil and criminal proceedings in the case-law of the European Court of Human Rights”, in: Human rights files, nr. 16, Council of Europe Publishing, 2007.
- ERGEC R. & VELU J., “La convention européenne des droits de l’homme”. Brussel, Bruylant 1990.
- GILISSEN, J., *Historische inleiding tot het recht*. Antwerpen: Kluwer, 1981.
- HAUS, J., *Principes généraux de droit pénal belge*. Gent: Hoste, 1869.
- HAZEWINKEL-SURINGA, D., *Inleiding tot de studie van het Nederlandse strafrecht*. Alphen aan den Rijn: Tjeenk Willink, 1981.
- HUBEAU, B., GIBENS, S., MERCELIS, S., PARMENTIER, S., PONSAERS, P., VAN AEKEN, K., VANDE WALLE, G., & VAN HOUTTE, J., *Dialogen tussen recht en samenleving. Een handboek over het rechtssociologisch onderzoek in Vlaanderen*, Leuven/Den Haag: Acco, 2012.
- Jones J., Droit Anglais, in A. Cassese en M. Delmas-Marty, (eds.), *Juridictions nationales et crimes internationaux*, Paris, Presses Universitaires de France, 2002.
- KOOPMANN, M., *Bevrijdende verjaring*. Deventer: Kluwer, 2010.
- LANGEMEIJER, G., *Strafrecht of -onrecht?* Deventer: Kluwer, 1975.
- LEMMENS, P., *Het strafproces en het Europees Verdrag over de rechten van de mens*. In: DECLERCQ R., *Strafrecht voor rechtspractici*. Leuven: Acco, 1985
- MEESE, J., *De duur van het strafproces: onderzoek naar de termijn waarbinnen een strafprocedure moet of mag worden afgehandeld*. Gent: Larcier, 2006.
- MEESE, J., *Overschrijding van de redelijke termijn*. Gent: Larcier, 2008.
- MICHIELS, J., *Cesare Beccaria over misdaden en straffen*. Antwerpen/Zwolle: Kluwer/Tjeenk Willink, 1982.

CLEIREN C. & NIJBOER J., “Strafrecht: tekst & commentaar. De tekst van het Wetboek van Strafrecht en enkele aanverwante wetten voorzien van commentaar”. Deventer, Kluwer, 2008.

SALAS, D., *A period of reform in Europe. Recap of the debates*. In: DELMAS-MARTY M., *Criminal Process and Human Rights. Toward a European Consciousness*. Dordrecht: Kluwer Academic Publishers, 1995.

SAUVEPLANNE, J. & STEENHOFF, G., *Engeland (Inleiding in het Engelse recht)*. In: KOKKINI-IANTRIDOU e.a., *Een inleiding tot het vergelijkend onderzoek*. 1988, Kluwer, Deventer.

SIMON, J., *Strafvordering*. Brussel: Bruylant, 1949.

SPENCER, J., *Criminal procedure in Engeland. A summary of its merits and defects. The outlines of the system*. In: DELMAS-MARTY M., *Criminal Process and Human Rights. Toward a European Consciousness*. 1995, Dordrecht: Kluwer Academic Publishers.

UNIKEN VENEMA C., *Van common law en civil law. Inleiding tot het Anglo-Amerikaanse recht, in vergelijking met het Nederlandse*”. Uitgeversmaatschappij Tjeenk Willink, Zwolle, 1970.

VAN DEN WYNGAERT C. *Criminal procedure systems in the European community*. Butterworths, Brussel, 1993.

VAN DEN WYNGAERT C., “Kennismaking met de rechten van verdediging in strafzaken”. Maklu, Antwerpen, 2003.

VAN DEN WYNGAERT, C., *Strafrecht en strafprocesrecht in hoofdlijnen. Deel 1: Strafrecht*. Antwerpen-Apeldoorn: Maklu-Uitgevers nv, 2011.

VAN DORST, A., *De verjaring van het recht tot strafvordering*. Arnhem: Gouda Quint BV, 1985.

VAN HAMEL, G., *Inleiding tot de studie van het Nederlandsche Strafrecht*. Haarlem: 's Gravenhage, 1907.

VAN STEENBRUGGE, W., *Straffen op mensenmaat*. Antwerpen: Luster, 2012.

VAN STRIEN, A., *De positie van slachtoffers in het strafproces*. In: Groenhuijsen, M. S., & Knigge, G. (editors) (1999). *Het onderzoek ter zitting: Eerste interimrapport onderzoeksproject Strafvordering 2001*. Groningen: Drukkerij Rijksuniversiteit Groningen.

VAN VEEN, T., *Iets over undue delay en verjaring*. In: MELAI A., *Bij deze stand van zaken: bundel opstellen aangeboden aan A. L. Melai*. Arnhem: Gouda Quint, 1983.

VANDE LANOTTE, J. & HAECK, Y., *Handboek EVRM. Deel 2: Artikelsgewijze Commentaar*. Antwerpen: Intersentia, 2004.

VANDEPLAS, A., *De verjaring van de strafvervolgning*. Brussel: Swinnen, 1980.

VANHOUDT, C., *Strafvordering*. Gent: Story-Scientia, 1976.

VERBRUGGEN, F., & VERSTRAETEN, R., *De verjaring van de strafvordering voor rechtspractici*. Leuven: Universitaire Pers Leuven, 2005.

VON MEHREN A., & Murray P., *Law in the United States*. 2007, United States: Cambridge University Press, second edition.

VOORDUIN J.C., *Geschiedenis en beginselen der Nederlandsche wetboeken, deel VII, 2^e stuk*, Utrecht, 1840.

WHITE, R., *The English legal system in action. The administration of justice*. United States: Oxford University Press, third edition, 1999.

10.2 Tijdschriften

De Smet B., “Editoriaal De tendens tot overaccentuering van het slachtoffer in het strafproces”. *Panopticon*, 1998/5

DE SWAEF, M., *De redelijke verjaringstermijn*. In: CHÂTEL M., “*Liber amicorum*”. Antwerpen: Kluwer rechtswetenschappen, 1991

GROENHUIJSEN, M., Straftoemeting en de consequenties van een delict voor het slachtoffer. *Delikt en Delinkwent*, 26(7), 1996.

GROENHUIJSEN, M., Verlenging of afschaffing van verjaringstermijnen in het strafrecht. Over rechtspolitieke afwegingen en rechtsstatelijke beperkingen. *Delikt en Delinkwent*, 32(8), 2002.

GUTWIRTH S. & DE HERT P. *Grondslagentheoretische variaties op de grens tussen het strafrecht en het burgerlijk recht. Perspectieven op schuld-, risico- en strafrechtelijke aansprakelijkheid, slachtofferclaims, buitengerechtelijke afdoening en restorative justice*. In: BOONEN K. & al., (CLEIREN C., FOQUE R. & DE ROOS T.,) *De weging van 't Hart. Idealen, waarden en taken van het strafrecht: liber amicorum voor prof. mr. A. C. 't Hart*. Deventer: Kluwer, 2002.

GUTWIRTH, S., & DE HERT, P., Een theoretische onderbouw voor een legitiem strafproces. Reflecties over procesculturen, de doelstellingen van de straf, de plaats van het strafrecht en de rol van slachtoffers. *Delikt en Delinkwent*, 31, 2001.

LEGRAND P., *European Legal systems are not converging*, In: *International Comparative Law Quarterly*, volume 45, 1996.

LEGRAND, P., *Against an European civil code*, In: *The Modern Law Review*, volume 60, nr. 1, 1997.

LEMMENS P. “*De redelijke termijn in strafzaken*”, in: *Rechtskundig Weekblad*, 1985-1986.

MEESE, J., De verjaring van de strafvordering na de 'securitaswet' van 11 december 1998. *Tijdschrift voor strafrecht*, 2000.

MEESE, J., *Actualiteit: De verjaring van fraudedossier*. Rechtskundig weekblad 2013-2014, nr. 5, 5 oktober 2013.

ROZIE, J., *Het nieuwe artikel 21 ter van de Voorafgaande Titel van het wetboek van strafvordering: de rechtsgevolgen bij overschrijding van de redelijke termijn*. In: T. Strafr., Mys & Breesch, 2001.

TOURNICOURT R., “*De verlenging van de verjaringstermijn voor wanbedrijven. Niets meer dan symptoombestrijding.*” In: Vlaams Jurist Vandaag, 1994.

VAN DEN WYNGAERT, C., & DE SMET, B., De verjaring van de strafvordering in België: een onoverbrugbare hindernis voor de berechting van complexe zaken? *Rechtskundig weekblad*, nr. 6, 1997.

VAN STRIEN, A., *De positie van slachtoffers in het strafproces*. In: Groenhuijsen, M. S., & Knigge, G. (editors) (1999). *Het onderzoek ter zitting: Eerste interimrapport onderzoeksproject Strafvordering 2001*. Groningen: Drukkerij Rijksuniversiteit Groningen.

VERMEEREN, J., De verjaring van de strafvordering. *Jura Falconis*, jg.42 (1), 2005-2006.

VERSTRAETEN, R., & HELSEN, P., De vaudeville van de verjaring. *Tijdschrift voor Strafrecht*, 2003.

VERSTRAETEN, R., & HELSEN, P., De wet van 16 juli 2002 betreffende de verjaring van de strafvordering: verjaring van talrijke misdrijven op 1 september 2003. *Tijdschrift voor strafrecht*, 2003.

10.3 Krantenartikels

HELLEMANS, K., Kortrijkse parket nam verantwoordelijkheid in verjaarde drugszaak. *Het Laatste Nieuws*, 2012.

JROSQUIN, Landuyt wil verjaring voor moorden van bendes afschaffen. *De Gazet van Antwerpen*, 2012.

KAPTEIN, H., *Tegenstanders van verjaring hebben gelijk aan hun zijde*. In: NRC Handelsblad, 5 augustus 2002.

10.4 Statistieken

FEDERALE OVERHEIDSDIENST JUSTIITE, “*Jaarstatistiek van de correctionele parketten. Opsporing en vervolging van strafzaken door de parketten bij de rechtbanken van eerste aanleg.*” Gegevensbank van het College van Procureurs-generaal-statistisch analisten, 2011, <http://www.om-mp.be/stat/>.

FEDERALE OVERHEIDSDIENST JUSTIITE, Vast Bureau Statistiek en Werklastmeting (VBSW), “*De jaarlijkse statistieken van de hoven en de rechtbanken, Gegevens 2011*”. Rechtbanken van eerste aanleg: Onderzoekrechters, 2011, Brussel

FEDERALE OVERHEIDSDIENST JUSTITIE, Vast Bureau Statistiek en Werklastmeting (VBSW), “*De jaarlijkse statistieken van de hoven en de rechtbanken, Gegevens 2011*”. Rechtbanken van eerste aanleg: Correctionele zaken, Totaal te berechten zaken en Vonnissen waarbij strafvordering is vervallen, 2011, Brussel.

FEDERALE OVERHEIDSDIENST JUSTITIE, Vast Bureau Statistiek en Werklastmeting (VBSW), “*De jaarlijkse statistieken van de hoven en de rechtbanken, Gegevens 2011, Politieparketten*”. 2011, Brussel.

FEDERALE OVERHEIDSDIENST JUSTITIE, Vast Bureau Statistiek en Werklastmeting (VBSW), “*De jaarlijkse statistieken van de hoven en de rechtbanken, Gegevens 2011, Politierechtbanken*”. 2011, Brussel.

10.5 Wetten

Federale overheidsdienst Justitie, Wet tot wijziging van de wetgeving wat de verbetering van de aanpak van seksueel misbruik en feiten van pedofilie binnen een gezagsrelatie betreft, 30 november 2011, Hoofdstuk 2: De verlenging van de verjaringstermijn tot vijftien jaar, art. 2

Justitie, Wet tot verbetering van de strafrechtspleging in het stadium van het opsporingsonderzoek en het gerechtelijk onderzoek. 12 MAART 1998, art. 47

Kamerstuk, Tweede kamer der Staten-Generaal; 28 495 Voorstel van wet van de leden Dittrich en Van Haersma Buma tot wijziging van het Wetboek van Strafrecht in verband met het vervallen van de verjaringstermijn voor de vervolging van moord en enkele andere misdrijven alsmede enige aanpassingen van de regeling van de verjaring en de stuiting van de verjaring en de regeling van de strafverjaringstermijn (opheffing verjaringstermijn bij zeer ernstige delicten), nr.10, 11 en 12 amendement van het lid Eerdmans, 2005

Staatscourant, jaargang 2011, nr. 16707, Wijziging van het Wetboek van Strafrecht in verband met de aanpassing van de regeling van de vervolgingsverjaring, <https://zoek.officielebekendmakingen.nl/dossier/28495/stcrt-2011-16707?resultIndex=0&sorttype=1&sortorder=4>)

Wetboek van Strafrecht, Nederland, 3 maart 1981

Magistrates’ Courts Act 1980, Chapter 43, Limitation of time, section 127, <http://www.legislation.gov.uk/ukpga/1980/43/section/127>, geraadpleegd op 05/05/2015. Road Traffic

Offenders Act 1988, London, Chapter 53, Introductory, Section 1, <http://www.legislation.gov.uk/ukpga/1988/53/section/1>, geraadpleegd op 05/05/2015.

Het Europees Verdrag tot bescherming van de rechten van de mens en de fundamentele vrijheden. art. 6. Internationaal verdrag inzake burgerrechten en politieke rechten. art. 14, 19.

Belgisch Wetboek van Strafvordering, Art. 61 ter, 61 quater, 61 quinquis Art. 63

Voorafgaande Titel van het Wetboek van Strafvordering, Art. 5bis

10.6 Internet

Dienst voor het Strafrechtelijk beleid van de Federale Overheidsdienst Justitie, http://www.dsb-spc.be/web/index.php?option=com_content&task=view&id=79&Itemid=103, geraadpleegd op 04/05/2015

Samenvatting onderzoeksvragen, www.wodc.nl/images/ewb03ple-samenvatting_tcm44-57718.pdf

11 Bijlagen

1. krantenartikels
2. Begeleidende brief
3. Informed consent
4. Vragen interview
5. Interview respondent 1
6. Interview respondent 2
7. Interview respondent 3
8. Interview respondent 4
9. Interview respondent 5
10. Interview respondent 6
11. Interview respondent 7
12. Interview respondent 8
13. Interview respondent 9
14. Interview respondent 10
15. Interview respondent 11
16. Interview respondent 12
17. Interview respondent 13
18. Interview respondent 14
19. Interview respondent 15
20. Statistiek tabel 9: uitstroom dossiers
21. Statistiek tabel 11: uitstroom zonder gevolg geklasseerde zaken
22. Statistiek uitstroom Raadkamer
23. Statistiek op niveau van onderzoeksrechters